

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

2018 SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMI VE DERS
KİTAPLARINDA KÜRESELLEŞME OLGUSUNUN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUĞRUL TOPRAK

BALIKESİR, 2022

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

2018 SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMI VE DERS
KİTAPLARINDA KÜRESELLEŞME OLGUSUNUN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUĞRUL TOPRAK

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. KAMİLE GÜLÜM

BALIKESİR, 2022

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı'nda 201912563002 numaralı Tuğrul TOPRAK'ın hazırladığı "2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Ders Kitaplarında Küreselleşme Olgusunun İncelenmesi" konulu YÜKSEKLİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 22/06/2022 tarihinde yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezin onayına OY BİRLİĞİ/OY ÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

Üye (Başkan): Doç. Dr. Selma GÜLEÇ

İmza

Üye (Danışman): Prof. Dr. Kamile GÜLÜM

İmza

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet AKGÜN

İmza

.../.../...
Enstitü Onayı

ETİK BEYAN

Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

22/06/2022

İmza

Tuğrul TOPRAK

ÖNSÖZ

Günümüz dünyasında hızlı bir küreselleşme süreci yaşanmaktadır. Bu sürecin bir getirisi olarak toplumlararası sınırlar ortadan kalkmaktadır. Toplumlar günümüzde ve gelecekte söz sahibi olmak istiyorlarsa bu süreci doğru anlayıp yorumlamaları gerekmektedir. Toplumların bu süreci anlayıp yorumlayabilmelerinin yolu eğitimden geçmektedir. Eğitim sistemleri devlet politikaları doğrultusunda düzenlenmektedir. Günümüz devletleri eğitim sistemleri bu süreci göz önünde bulundurarak hazırlamaktadır. Sosyal Bilgiler dersi ülkemizde bireylerin günümüz dünyasını anlayan etkin vatandaş olarak yetişmelerinde önemli bir yere sahiptir.

Literatür incelendiğinde ülkemizde küreselleşmenin Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alma durumunun tespiti için bazı araştırmalar yapıldığı görülmüştür. Bu araştırmalarda öğretim programı ve ders kitaplarının birlikte incelendiği güncel bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu yüzden araştırmanın küreselleşmenin 2018 öğretim programı ile 5,6 ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında nasıl ele alındığını ortaya koyması bakımından yararlı bir çalışma olması ve akademik mecraaya katkı sağlaması umulmaktadır.

Çalışma sürecinde benden desteğini ve zamanını hiç esirgemeyen, yol gösteren ve yanımda olan saygı değer hocam Prof. Dr. Kamile Gülüm' e en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Hayatımın her anında yanımda olan, maddi ve manevi desteğini hiç esirgemeyen başta babam Turgut Toprak, annem Nermin Toprak ve kardeşim Fatih Toprak'a ve bu süreç içerisinde sıkıntıya düştüğüm anlarda yanımda olan dostlarıma sevgi ve saygılarımı sunmayı bir borç bilirim.

BALIKESİR, 2022

TUĞRUL TOPRAK

ÖZET

2018 SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMI VE DERS KİTAPLARINDA KÜRESELLEŞME OLGUSUNUN İNCELENMESİ

TOPRAK, Tuğrul

Yüksek Lisans, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Kamile GÜLÜM

2022, 163 Sayfa

Sosyal Bilgiler dersi kapsam ve içerik bakımından okutulduğu topluma ve zamana uygun bireyler yetiştirmeyi amaçlayan bir ilköğretim dersidir. Küreselleşme süreci ise son yıllarda hızını arttırarak devam etmektedir. Toplumlar hala kendi benlikleriyle var olmak istiyorlarsa bu süreç göz ardı edilemeyecek bir gerçektir. Bu sürecin etkisi artarken bu duruma paralel olarak Sosyal Bilgiler dersine duyulan ihtiyaç da artmaktadır.

Bu araştırmada 2018 Sosyal Bilgiler öğretim programı ve ders kitaplarında küreselleşme olgusunun nasıl ele alındığı ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda öğretim programı ve ders kitapları nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yönteminden yararlanarak analiz edilmiştir. Literatür taraması sonucunda küreselleşme kavramı ekonomik, siyasal, hukuki, teknolojik ve sosyokültürel boyutlarıyla sınırlandırılmıştır.

Araştırma sonucunda incelenen ders kitaplarında küreselleşmenin boyutlarının en fazla yansıtıldığı kitap 7.Sınıf ders kitabıyken daha sonra 6.Sınıf ve en az olarak yansıtılan ise 5.Sınıf ders kitabı olduğu tespit edilmiştir. Ders kitaplarındaki ünitelerde küreselleşme boyutunun en az yer aldığı ünite her kademedeki 3.ünite olduğu tespit edilmiştir. Tüm kitapların üniteleri arasında küreselleşmenin belirlenen boyutlarının en fazla yansıtıldığı ünite 7.Sınıf ders kitabının 5.ünitesiyken en az yansıtıldığı ünite ise yine 7.Sınıf ders kitabının 3.ünitesi olduğu saptanmıştır. Belirlenen boyutlar

içerisinde küreselleşmenin en fazla sosyokültürel boyutu, en az ise hukuki boyutu olduğu tespit edilmiştir. 2018 Öğretim Programında küreselleşmenin yansımaları net bir şekilde verilmiştir. Öğretim programı içerisinde verilen kazanımların küreselleşmeyle ilgili olan kazanımların çoğunluğu ders kitaplarının 7.ünitesi olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Ders Kitabı, Küreselleşme, Öğretim Programı

ABSTRACT

EXAMINING THE GLOBALIZATION PHENOMENON IN 2018 SOCIAL STUDIES CURRICULUM AND TEXTBOOKS.

TOPRAK, Tuğrul

Master Thesis, Department of Turkish and Social Sciences Education

Thesis Advisor: Prof. Dr Kamile GÜLÜM

2022, 163 Pages

Social Studies course is a primary education course that aims to raise individuals who are suitable for the society and time in which it is taught in terms of scope and content. The globalization process, on the other hand, has been continuing at an increasing rate in recent years. If societies still want to exist with their selves, this process is a reality that cannot be ignored. While the effect of this process is increasing, the need for a Social Studies course increases in parallel with this situation.

This research, it is aimed to reveal how the phenomenon of globalization is handled in the 2018 Social Studies curriculum and textbooks. For this purpose, the curriculum and textbooks were analyzed by using the document analysis method, one of the qualitative research methods. As a result of the literature review, the concept of globalization has been limited to its economic, political, legal, technological and socio-cultural dimensions.

As a result of the research, it was determined that the book in which the dimensions of globalization were most reflected in the textbooks was the 7th-grade textbook, followed by the 6th-grade textbook, and the least reflected was the 5th-grade textbook. It has been determined that the unit with the least globalization dimension in the units in the textbooks is the 3rd unit at every level. Among the units of all the books, it was determined that the unit in which the determined dimensions of globalization were most reflected was the 5th unit of the 7th-grade textbook, while the unit that was reflected the least was the 3rd unit of the 7th-grade textbook. Among the determining dimensions, it has been determined that globalization has the most socio-

cultural dimension and the least legal dimension. The reflections of globalization are given clearly in the 2018 Curriculum. It has been determined that the gains given in the curriculum are the 7th unit of the textbooks, most of which are related to globalization.

Keywords: Globalization, Social Studies, Textbook, Curriculum

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii
TABLolar LİSTESİ	xix
KISALTMALAR LİSTESİ	xxi
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Konusu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi	2
1.4. Araştırmanın Varsayımları	3
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.6. Tanımlar	4
2. İLGİLİ ALANYAZIN	6
2.1. Kuramsal Çerçeve	6
2.1.1. Küreselleşme Kavramı	6
2.1.2. Küreselleşmenin Boyutları	8
2.1.2.1. Ekonomik Boyut	8
2.1.2.2. Sosyokültürel Boyut	9
2.1.2.3. Hukuki Boyut	10
2.1.2.4. Siyasal Boyut	10
2.1.2.5. Teknolojik Boyut	10
2.1.3. Küreselleşme Yaklaşımları	11
2.1.4. Küreselleşmenin Olumlu ve Olumsuz Etkileri	12

2.1.4.1. Küreselleşmenin Olumlu Etkileri	12
2.1.4.2. Küreselleşmenin Olumsuz Etkileri:	12
2.1.5. Küreselleşme ve Eğitim	13
2.1.6. Küreselleşme ve Sosyal Bilgiler	15
2.2. İlgili Araştırmalar	18
3. YÖNTEM.....	25
3.1. Araştırma Modeli	25
3.2. Veri Toplama Araçları.....	26
3.3. Verilerin Analizi.....	27
4. BULGULAR VE YORUMLAR	28
4.1. Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Küreselleşmenin Yansımaları.....	28
4.2. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabında Yansımalarına Yönelik Bulgular.....	32
4.2.1. Küreselleşmenin “Bir Bütünün Parçasıyız” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarına Yönelik Bulgular	32
4.2.2. Küreselleşmenin “Geçmişe Yolculuk” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarına Yönelik Bulgular	40
4.2.3. Küreselleşmenin “İnsan ve Çevre” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarına Yönelik Bulgular	48
4.2.4. Küreselleşmenin “Yaşamımızda Bilim ve Teknoloji” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarına Yönelik Bulgular	53
4.2.5. Küreselleşmenin “Ekonomi ve İnsan Yaşamı” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarına Yönelik Bulgular	59
4.2.6. Küreselleşmenin “Etkin ve Sorumluyum” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarına Yönelik Bulgular	67
4.2.7. Küreselleşmenin “Bu Dünya Hepimizin” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarına Yönelik Bulgular	70
4.3. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Kitabındaki Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	77

4.3.1. Küreselleşmenin “Biz ve Değerlerimiz” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular	77
4.3.2. Küreselleşmenin “Tarihe Yolculuk” ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular	83
4.3.3. Küreselleşmenin “Yeryüzünde Yaşam” ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular	89
4.3.4. Küreselleşmenin “Bilim ve Teknoloji” ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular	93
4.3.5. Küreselleşmenin “Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim” ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular	98
4.3.6. Küreselleşmenin “Yönetime Katılıyorum” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular	104
4.3.7. Küreselleşmenin “Uluslararası İlişkilerimiz” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular	111
4.4. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7.Sınıf Kitabındaki Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	117
4.4.1. Küreselleşmenin “Birey ve Toplum” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular	117
4.4.2. Küreselleşmenin “Kültür ve Miras” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular	122
4.4.3. Küreselleşmenin “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular	127
4.4.4. Küreselleşmenin “Bilim, Teknoloji ve Toplum” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular	131
4.4.5. Küreselleşmenin “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular	135
4.4.6. Küreselleşmenin “Etkin Vatandaşlık” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular	140
4.4.7. Küreselleşmenin “Küresel Bağlantılar” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular	144

5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	150
5.1. Sonuç	150
5.2. Öneriler.....	157
KAYNAKÇA	158

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutundaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	34
Şekil 2. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutundaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	35
Şekil 3. Küreselleşmenin Siyasal Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	36
Şekil 4. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	37
Şekil 5. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	37
Şekil 6. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	38
Şekil 7. Küreselleşmenin Siyasal Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	39
Şekil 8. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	39
Şekil 9. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	39
Şekil 10. Küreselleşmenin Sosyokültürel ve Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	42
Şekil 11. Küreselleşmenin Siyasal Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	42
Şekil 12. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	43
Şekil 13. Küreselleşmenin Sosyokültürel ve Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	44
Şekil 14. Küreselleşmenin Sosyokültürel ve Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	45
Şekil 15. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	46

Şekil 16. Küreselleşmenin Sosyokültürel ve Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	47
Şekil 17. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	49
Şekil 18. Küreselleşmenin Ekonomik Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	50
Şekil 19. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	51
Şekil 20. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	52
Şekil 21. Küreselleşmenin Ekonomik ve Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	52
Şekil 22. Küreselleşmenin Teknolojik ve Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	54
Şekil 23. Küreselleşmenin Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	55
Şekil 24. Küreselleşmenin Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	56
Şekil 25. Küreselleşmenin Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	57
Şekil 26. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	58
Şekil 27. Küreselleşmenin Teknolojik ve Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	58
Şekil 28. Küreselleşmenin Teknolojik ve Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	61
Şekil 29. Küreselleşmenin Teknolojik ve Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	62
Şekil 30. Küreselleşmenin Sosyokültürel ve Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	63
Şekil 31. Küreselleşmenin Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	64
Şekil 32. Küreselleşmenin Teknolojik ve Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	65

Şekil 33. Küreselleşmenin Teknolojik ve Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	66
Şekil 34. Küreselleşmenin Siyasal Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	68
Şekil 35. Küreselleşmenin Teknolojik ve Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	68
Şekil 36. Küreselleşmenin Siyasal Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	70
Şekil 37. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	72
Şekil 38. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	73
Şekil 39. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	73
Şekil 40. Küreselleşmenin Ekonomik ve Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	73
Şekil 41. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	75
Şekil 42. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	76
Şekil 43. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	76
Şekil 44. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	79
Şekil 45. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	80
Şekil 46. Küreselleşmenin Sosyokültürel ve Siyasal Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	81
Şekil 47. Küreselleşmenin Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	82
Şekil 48. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	84
Şekil 49. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	85

Şekil 50. Küreselleşmenin Siyasal Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	86
Şekil 51. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	87
Şekil 52. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	88
Şekil 53. Küreselleşmenin Ekonomik ve Siyasal Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	90
Şekil 54. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	91
Şekil 55. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	93
Şekil 56. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	95
Şekil 57. Küreselleşmenin Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	96
Şekil 58. Küreselleşmenin Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	97
Şekil 59. Küreselleşmenin Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	98
Şekil 60. Küreselleşmenin Teknolojik ve Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	100
Şekil 61. Küreselleşmenin Teknolojik ve Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	101
Şekil 62. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	102
Şekil 63. Küreselleşmenin Ekonomik ve Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	104
Şekil 64. Küreselleşmenin Siyasal Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	106
Şekil 65. Küreselleşmenin Siyasal Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	107
Şekil 66. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	108

Şekil 67. Küreselleşmenin Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	108
Şekil 68. Küreselleşmenin Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	109
Şekil 69. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	110
Şekil 70. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	113
Şekil 71. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	114
Şekil 72. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	114
Şekil 73. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	115
Şekil 74. Küreselleşmenin Siyasal Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	115
Şekil 75. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	116
Şekil 76. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	119
Şekil 77. Küreselleşmenin Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	120
Şekil 78. Küreselleşmenin Sosyokültürel ve Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	120
Şekil 79. Küreselleşmenin Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	121
Şekil 80. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	123
Şekil 81. Küreselleşmenin Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	124
Şekil 82. Küreselleşmenin Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	126
Şekil 83. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	126

Şekil 84. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	128
Şekil 85. Küreselleşmenin Sosyokültürel ve Siyasal Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	129
Şekil 86. Küreselleşmenin Sosyokültürel ve Siyasal Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	130
Şekil 87. Küreselleşmenin Sosyokültürel ve Siyasal Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	132
Şekil 88. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	133
Şekil 89. Küreselleşmenin Sosyokültürel ve Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	134
Şekil 90. Küreselleşmenin Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	136
Şekil 91. Küreselleşmenin Sosyokültürel ve Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	137
Şekil 92. Küreselleşmenin Sosyokültürel ve Siyasal Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	138
Şekil 93. Küreselleşmenin Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	139
Şekil 94. Küreselleşmenin Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	140
Şekil 95. Küreselleşmenin Siyasal Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	142
Şekil 96. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	143
Şekil 97. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	144
Şekil 98. Küreselleşmenin Siyasal Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	146
Şekil 99. Küreselleşmenin Siyasal Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	147
Şekil 100. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	148

Şekil 101. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	149
--	-----

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı.....	17
Tablo 2. Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı.....	17
Tablo 3. Sosyal Bilgiler Dersi Becerileri	30
Tablo 4. Sosyal Bilgiler Dersi Değerleri	31
Tablo 5. Küreselleşmenin “Bir Bütünün Parçasıyız” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu	33
Tablo 6. Küreselleşmenin “Geçmiş Yolculuk” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu	41
Tablo 7. Küreselleşmenin “İnsan ve Çevre” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu	48
Tablo 8. Küreselleşmenin “Yaşamımızda Bilim ve Teknoloji” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu.....	53
Tablo 9. Küreselleşmenin “Ekonomi ve İnsan Yaşam” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu.....	60
Tablo 10. Küreselleşmenin “Etkin ve Sorumluyum” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu	67
Tablo 11. Küreselleşmenin “Bu Dünya Hepimizin” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu	71
Tablo 12. Küreselleşmenin “Biz ve Değerlerimiz” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu	78
Tablo 13. Küreselleşmenin “Tarihe Yolculuk” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu	83
Tablo 14. Küreselleşmenin “Yer Yüzünde Yaşam” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu	89
Tablo 15. Küreselleşmenin “Bilim ve Teknoloji” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu	94
Tablo 16. Küreselleşmenin “Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu	99
Tablo 17. Küreselleşmenin “Yönetime Katılıyorum” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu	105

Tablo 18. Küreselleşmenin “Uluslararası İlişkilerimiz” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu.....	111
Tablo 19. Küreselleşmenin “Birey ve Toplum” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu	118
Tablo 20. Küreselleşmenin “Kültür ve Miras” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu	122
Tablo 21. Küreselleşmenin “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu.....	127
Tablo 22. Küreselleşmenin “Bilim, Teknoloji ve Toplum” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu.....	131
Tablo 23. Küreselleşmenin “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu.....	135
Tablo 24. Küreselleşmenin “Etkin Vatandaşlık” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının	141
Tablo 25. Küreselleşmenin “Küresel Bağlantılar” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu	145

KISALTMALAR LİSTESİ

IMF	: Uluslararası Para Fonu
ILO	: Uluslararası Çalışma Örgütü
AB	: Avrupa Birliği
BM	: Birleşmiş Milletler
APEC	: Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği
NAFTA	: Kuzey Amerika Ülkeleri Serbest Ticaret Antlaşması
NATO	: Kuzey Atlantik Antlaşması
İİT	: İslam İşbirliği Teşkilatı
WHO	: Dünya Sağlık Örgütü
AGIT	: Türkiye ve Avrupa Güvenlik İşbirliği Teşkilatı
FAO	: Birleşmiş Milletler Gıda Ve Tarım Örgütü
WFP	: Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Programı

1. GİRİŞ

Bu bölümde çalışma konusu olarak ele alınan problemin ne olduğu, problem cümlesi ve alt problemler, araştırmanın amacı, önemi ve sınırlılıkları, araştırmaya başlarken yapılan varsayımlar ve tezde adı geçen bazı tanımların hangi anlamlarda kullanıldığına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

1.1. Araştırmanın Konusu

Sosyal Bilgiler dersi ilkokul 4.sınıf ve ortaokullarda 5, 6 ve 7. sınıflarda okutulmaktadır. Sosyal Bilgiler bireylerin öğrenim hayatının daha ilk yıllarında karşılaştığı derslerden biri olup öğrencinin yaşadığı dünyayı anlamlandırmasına yardımcı olan en önemli derslerin başında gelmektedir.

Sosyal Bilgiler dersi merkezinde toplumsal konuları barındıran disiplinlerarası bir yaklaşım olarak kabul edilmektedir. Günümüz dünyasında hızlı değişimler yaşanmakta olup bununla birlikte birbirinden farklı güncel sorunlar ortaya çıkmaktadır. Sosyal Bilgiler, öğrencilerin karşılaştıkları bu toplumsal ve güncel sorunları fark etmelerini, sosyal bilimlerin temel kavram yöntemleri kullanarak çözümler getirmesini amaçlamaktadır (M.E.B, 2018). Bunun yanı sıra Sosyal Bilgiler hızlı değişimlerin ve teknolojik atılımların beraberinde getirmiş olduğu ülke sorunlarının farkında olan, bu sorunlara karşı çözümler üretebilmek için çalışan etkin vatandaşlar yetiştirmek gibi bir amacı da vardır.

Bu amaçlar doğrultusunda hazırlanan Sosyal Bilgiler öğretim programının temel ögesi ders kitaplarıdır. Ders kitapları örgün ve yaygın eğitim sürecinde öğrencilerin neler öğreneceğini ve öğretmenlere neleri nasıl öğreteceği konusunda rehberlik etmektedir (Şahin, 2003).

Günümüzde ülkelerarası ilişkiler, farklı toplumsal kültürlerin birbirleri ile olan bağlantıları, maddi ve manevi değerlerin milli sınırları aşarak günden güne daha hızlı bir şekilde ülkeler arasında yayılmaktadır. Bu durum küreselleşmenin bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır (Özdemir, 1998).

Ülkemizde ilköğretim düzeyinde küreselleşmenin yoğun bir şekilde yansıtıldığı ders Sosyal Bilgiler dersidir. Bu açıklamalar doğrultusunda “2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve ders kitaplarında (5, 6, 7) nasıl ele alınmaktadır?” sorusu araştırmanın problem cümlesini oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, küreselleşme olgusunun Sosyal Bilgiler ders kitaplarının içeriklerinde ve görsellerinde nasıl ele alındığını tespit etmek ve ortaya koymaktır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. 2019 Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki görsellerde küreselleşme olgusu nasıl ele alınmaktadır?
2. 2019 Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki içeriklerde küreselleşme olgusu nasıl ele alınmaktadır?
3. 2018 Sosyal Bilgiler (5, 6, 7) öğretim programında küreselleşme olgusu nasıl ele alınmaktadır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Dünya üzerindeki toplumların birbirleri ile olan etkileşimleri gün geçtikçe artış göstermektedir. Bunun temel sebebi iletişim ve bilişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler, kitle iletişim araçlarının kullanımının yaygınlaşmasıdır. Durum böyle olunca sosyal, kültürel, siyasi, ekonomik ve eğitim başta olmak üzere her alanda büyük

değişiklikleri de beraberinde getirmiştir. Günümüz toplumlarının herhangi bir tanesinde yaşanan olay dakikalar içerisinde diğer toplumlara yayılmaktadır. Kitle iletişim ve bilişim ağlarının yaygınlaşması birey olarak düşünüldüğünde dünyamızı genişletmekteken aynı zamanda siyasi sınırların yok olduğu küresel bir dünyanın oluşmasına neden oluşturmaktadır.

Küresel bir dünyanın oluşmasını diğer adıyla küreselleşmeyi (Giddens, 2004), yerel olayların ulusal sınırları aşarak kendinden uzak yerlerdeki olaylar üzerine etki edebiliyor ya da etkilenebiliyor olması olarak tanımlamaktadır. Aynı kavram üzerine (Harvey, 2019) ise yerel ve küresel arasındaki etkileşimin giderek artması sonucu mekan yaklaşması olarak tanımlamaktadır.

Ülkelerin küreselleşme sürecinde başarılı olabilmek için bireyleri bağımsız, sorunları çözebilen, güçlü, girişimci, dünyadaki gelişmeleri yakından takip edebilen, etkin bir vatandaş olarak yetiştirmeleri gerekmektedir (Akçay, 2015). Bireylerin yetiştirilmesinde en önemli görev eğitim sistemlerine düşmektedir. Bu durumda eğitim ve öğretimin temel kaynaklarından biri olan ders kitapları etkin bireyler yetiştirme konusunda önemi göz ardı edilemeyecek kadar yüksektir. Ders kitapları dersin hedefleri doğrultusunda öğrenciyi yönlendiren ve yetiştiren bir araç olarak tanımlanmaktadır (Keser, 2004). Ülkemizde etkin ve donanımlı bireyler yetiştirme konusunda ilkökul ve ortaokul düzeyindeki derslerden biri Sosyal Bilgiler dersi. Küreselleşme kavramı ve bu kavramın getirilerinin en çok yansımalarının hissedilmesi gereken derslerden birisidir. Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde temel kaynak olarak kullanılan ders kitapları üzerine yapılan çalışmaların az olmasından dolayı yapılan çalışmanın alanyazısına katkı sağlayacağı ve yapılacak olan diğer çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Çalışmamızda kullanılan sosyal bilgiler ders kitaplarının dönemin hedeflerine uygun şekilde hazırlandığı varsayılmaktadır.

Çalışmada başvurulan uzman görüşlerinin yeterli olduğu varsayılmaktadır.

Çalışma için yapılan kaynak taramalarının yeterli olduğu varsayılmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma 2018 Sosyal Bilgiler öğretim programı ile Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından uygun görülerek onaylanmış Sosyal Bilgiler ders kitaplarıyla sınırlıdır. Bu kitapların içerisinde incelenmiş olan kitaplar şunlardır:

1. Çalışma Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf ders kitabı olarak Ata Yayıncılık tarafından basılan ve yazarı Seçil Buket Harut olan ders kitabı ile sınırlıdır.

2. Çalışma Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6. Sınıf ders kitabı olarak Anadol Yayıncılık tarafından basılan ve yazarı Erhan Şahin olan ders kitabı ile sınırlıdır.

3. Çalışma Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf ders kitabı olarak MEB Yayınları tarafından basılan ve yazarı Gökhan Güntekin, Murat Akpınar, Mustafa Nohutçu, Pınar Özerdoğan, Seher Aygün olan ders kitabı ile sınırlıdır.

4. Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu tarafından yayınlanan 2018 Sosyal Bilgiler öğretim programı ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Sosyal Bilgiler: Bireyler içinde yaşadıkları toplumun kültürünü öğreterek etkin vatandaş haline getiren, ulusal değerlerin yanı sıra küresel değeri de öğreten, kişisel olarak karşılaşılabilecek sorunların yanı sıra toplumsal sorunların da farkına vardırarak, günün şartlarına uygun bilgi ve becerilerle donatılarak bu sorunları analiz ederek çözümler üretmesine yardımcı olan ilkököl ve ortaokul yaş düzeyine göre tasarlanmış disiplinlerarası bir derstir (Bilgili, 2008).

Küreselleşme: Günümüzde kitle iletişim araçlarının kullanımındaki hızlı artış sebebi ile birlikte ülkelerarası etkileşim artmıştır. Ekonomik, siyasal, teknolojik, kültürel gibi farklı alanlardaki ülkelerarası etkileşim artarak bununla birlikte ülkelerin sahip oldukları maddi ve manevi değerler ülke sınırlarını aşarak dünya çapında oluşan farklılıkların bir bütün ve uyum içerisinde ortadan kalkarak yeni küresel değerlerin oluştuğu bir süreçtir (Aydemir ve Kaya, 2007).

Ders Kitapları: Öğretim programları doğrultusunda hazırlanmış, eğitim kurumlarında okutulması uygun görülen yazılı eserlerdir (M.E.B, 2018).

Eğitim: Bireylere yeni davranışlar kazandırma ya da hali hazırda var olan davranışların istendik yönde değiştirme sürecidir (Işık, 2020).

Öğretim Programı: Öğretim programı birey davranışlarında istendik yönde değişiklik oluşturma amacıyla yapılan planlamadır (Tekin, 1991). Başka bir tanıma daha bakacak olursak öğretim programı bir öğretim basamağında okutulacak derslerin içerik konularını, amaçlarını, bunların haftalık olarak kaç saatte ve hangi teknikler kullanılarak okutulacağını gösteren kılavuzdur (Büyükkaragöz, 1997).

2. İLGİLİ ALANYAZIN

2.1. Kuramsal Çerçeve

2.1.1. Küreselleşme Kavramı

Günümüz dünyasının her alanında büyük değişimler ve gelişmeler meydana geldiği göz ardı edilemeyecek bir gerçektir. Bütün bu değişimlerden etkilenen toplumlar, değişim ve gelişimleri açıklayabilmek için kavramsal bir arayış içerisine girmişlerdir. Bu sürecin bir sonucu olarak karşımıza küreselleşme kavramı çıkmaktadır. Küreselleşme, bütün sosyal sistemlerde köklü değişim rüzgârlarının estiği günümüz dünyasında, hayatın her alanındaki tek tipleşmedir (Talas, 2016). Küreselleşme, çok geniş kapsamlı ve dinamik bir süreçtir. Bundan sebep küreselleşme için kesin bir tanım yapmak çok zordur ama genel anlamda dünyanın bütünleşmesi olarak tanımlanabilir (Nişancı, 2003). Yapılan literatür incelemelerinde birden fazla tanımla karşılaşılmaktadır.

Küreselleşme kavramını ilk olarak kimin ve ne zaman kullanıldığı kesin olarak bilinmemekle birlikte bu konu hakkında farklı uzman görüşleri bulunmaktadır. Bunlardan ilki Karabıçak'ın (2002)'de küreselleşmenin (globalization) kavram olarak ilk kez İngiliz iktisatçı W.Foster'in 1833'te yazdığı dünya üzerindeki kaynakların dağılımı ve kullanımı konulu bir makalede geçtiğini ifade etmektedir. Diğer bir görüş ise küreselleşme kavramının ilk kez 1944 yılında "Gezegen Demokrasisi: Bilimsel Hümanizm ve Uygulamalı Anlamı" isimli kitapta yer aldığını belirtmiştir (Scholte'den akt. Günsoy, 2006, s.5). Başka bir görüşe göre ise kavram, 1961 yılında Webster Sözlüğü'nde kullanılmıştır (Sarıtaş, 2005). Kızılcık'ın (2012)'de yaptığı araştırmaya göre ise küreselleşme son otuz yıl içinde meydana çıkmış yeni bir kavramdır. Farklı görüşlerin belirtildiği bu konu üzerine kesin ve net bir ifade kullanmak elbette yanlış olacaktır. Ancak günümüzde yaygın olarak kullanılan

küreselleşme kavramının tanımı; bakış açısına, izlenen felsefeye, içerisinde yaşanan zamana, hukuka, sosyo-ekonomik faaliyetlere, siyasi ideolojilere ve bilimsel disiplinlere göre farklılık göstermektedir (Robertson, 1999).

Küreselleşme; Bozkurt'un (2000)'de yaptığı çalışmaya göre mesafelerin gün geçtikçe önemi azalarak siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda dünyanın bir bütün haline gelmesidir. Birçok dünya toplumunun küresel bir sisteme uyum sağlama sürecidir (Modelski, vd., 2008). Kaçmazoğlu (2002)'e göre yeni ilişki ve etkileşim biçimleri ortaya çıkması sonucunda devlet sınırlarını aşan fikirlerin, görüşlerin küresel düzeyde kullanılması, dünya çapında siyasi, kültürel ve ekonomik bütünleşmenin artması, dünyanın küçülerek bir bütün haline gelmesidir.

Uluslararası Para Fonu [IMF]'nin (2002)'de ise küreselleşmeyi ticaret ve finansal akışlar sebebiyle dünyadaki ekonominin bütünleşmesi, bununla birlikte insan bilgi ve emeğinin uluslararası dolaşımının ön plana çıktığı, insan hayatındaki yeniliklerin ve teknolojik gelişmelerin bir sonucu olarak tanımlamaktadır. Bunun yanı sıra küreselleşmenin vurgu yapılan ekonomik boyutu dışında kültürel, politik ve çevresel boyutlarının da var olduğu ifade edilmiştir.

Küreselleşme değerlerin, düşüncelerin ve bilginin bütünleştiği ama aynı zamanda ayrıştığı, yerelliğin ve evrenselliğin birbirine geçtiği ve karıştığı tartışmalı bir dünya imgesidir (Bağce, 1999).

Tezcan (2002)'e göre ise küreselleşme, teknoloji ve sanayi alanında yaşanan gelişmeler ile birlikte kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması sonucu toplumların kültürel, ekonomik ve siyasal olarak birbirini etkilemesi ve birbirinden etkilenmesidir.

Küreselleşme, günümüz modern dünyasında bastırılmış olan kültürel kimliklerin tekrar gün yüzüne çıktığı ve yeniden karşılaşarak tanıştığı bir süreçtir (Aktay, 2015).

Bir başka araştırmacı (Giddens, 2004) ise küreselleşmeyi yerel olayların ulusal sınırları aşarak kendinden uzak yerlerdeki olaylar üzerine etki edebiliyor olması ya da bunun tam tersi olarak kendi sınırları dışında yaşanan olaylardan etkilenebiliyor olmasıdır. Bu açıdan da bakıldığında gerek iletişim araçlarında gerekse teknolojik gelişmeler sayesinde bu gün toplumda, bir bireyin başından geçen olay tüm dünyayı etkilemektedir. Yaşanan bir yerel olayın küresel anlamda etki etmesi olarak da açıklanabilir.

Günümüzün önemli kuruluşlarından International Labour Organization Uluslararası Çalışma Örgütü'nün [ILO] (2015)'te Cenevre'de yapmış olduğu Uluslararası Çalışma Konferansı Adil Bir Küreselleşme için Sosyal Adalet Bildirgesi yayınlamıştır. Bu bildirmede küreselleşmeyi uluslararası bir hal almış olan düşünce akımlarının, sermaye ve finans hareketlerindeki artışın gün geçtikçe özellikle kadın ve erkek çalışanların dolaşımı olarak nitelendirilmiştir. Ayrıca bu bildirmede evrensel adalet beklentisinin, tam istihdama ulaşma, yoksulluk ve artan eşitsizliklere mücadele etmenin tüm zamanlardakinden daha gerekli bir hal aldığı vurgulanmıştır.

Tüm bu tanımlardan yola çıkarak küreselleşme, insanlık tarihinin başından beri süre gelen ancak günümüzde etkilerini daha çok hissettiğimiz sonu olmayan bir süreçtir. Toplumlar var olduğu günden beri gerek olumlu gerek olumsuz şekilde bir birlerini etkilemektedirler. Günümüzde etkilerini daha çok hissediyor olmamızın temel sebebi hızlı yaşanan teknolojik gelişmeler ve kitle iletişim araçlarının yaygın kullanımındadır. Günümüze bakıldığında ekonomik, kültürel, siyasal, sosyal her alanda toplumlar etkileşim içindedirler. Günümüzde bir ülkedeki ekonomik dalgalanma ya da yaşanan sosyal bir olay tüm dünyayı etkilemektedir. Durum böyle olunca yaşanan olayların doğru aktarımından tutun doğru anlaşılıp yorumlanmasına kadar toplumların eğitim sistemlerine etkin bir şekilde görev düşmektedir. Küreselleşen dünyada toplumlar var olmak hatta uluslararası anlamda ön plana çıkmak için eğitim sistemlerini küreselleşme gerçekliğinin farkında olarak tasarlamalıdır.

2.1.2. Küreselleşmenin Boyutları

2.1.2.1 Ekonomik Boyut

Ekonomik küreselleşme, toplumlar arasındaki ekonomik etkileşimin, teknolojik gelişmeler paralelinde yoğunlaşması ve bu durumun sonucu olarak da ekonomik sınırların ortadan kalkarak, dünyanın ortak bir pazarda bütünleşmesi demektir. Bu durumu açıklayacak olursak toplumlar yerleşik hayata geçerek şehirler oluşturmuş ve oluşan bu şehirler arasında ileride daha evrensel bir hal alacak olan ticaret faaliyetleri gerçekleşmiştir. Şehirler zamanla büyüyerek bölgeleri, bölgeler

büyüyerek ülkeleri oluştururken, ticaret faaliyetleri de o denli büyüme kaydederek ülkelerarası ticaret pazarları oluşmuştur (King, 1998).

Günümüz dünyasında bu tanımı tamamlayacak nitelikte başta [BM] (Birleşmiş Milletler) olmak üzere [APEC] (Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği), [AB] (Avrupa Birliği) ve [NAFTA] (Kuzey Amerika Ülkeleri Serbest Ticaret Anlaşması), gibi dünya ticaretinde ekonomik politikalara ve ticaret faaliyetlerine yön vermek için bir araya gelmiş kurumlardır.

2.1.2.2. Sosyokültürel Boyut

Sosyokültürel küreselleşme, demokrasi, insan hakları, çevrenin korunması, uyuşturucu, salgın hastalıklarla mücadele vb. konularda, ortak bir karar doğrultusunda evrensel olarak hareket edebilme çabasıdır (Aktan, 2002). Yerel kültürel öğelerin gün geçtikçe önemini kaybedip küresel kültürel öğeler ön plana çıkmaktadır.

Hızlı değişimlerin yaşandığı günümüz dünyasında insanların yeme içme alışkanlıklarından giyim kuşam alışkanlıklarına, değer yargılarından düşünce tarzlarına kadar toplumun her alanında yerel kültürlerden uzaklaşıp evrensel bir kültürün oluştuğu görülmektedir (Çelik, 2012). Özellikle iletişim ve teknolojik alanda yapılan yenilikler toplumlararası bu etkileşimi oldukça ileri seviyeye taşımaktadır (Bayar, 2008). Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi'nin [TASAM] (2006)'da kültürel küreselleşmeyi tanımlarken küreselleşmeyi karşı konulması zor bir süreç olarak ifade etmiştir. Kültürel küreselleşme dünya üzerindeki kültürleri tek bir çatı altında toplamaktadır. Bu süreç toplumdaki bireylerin buldukları topluma yabancılaşmasına ve kültürel değerlerinin yok olmasına neden olmaktadır. Bu durumları yaşamak istemeyen toplumların dünya üzerindeki değişimlere karşı kendi değerlerini muhafaza ederek yaşanan gelişmelere cevap vermesi gerektiğini savunmaktadır.

2.1.2.3. Hukuki Boyut

Soğuk savaş döneminin sona ermesi ve yenedünya düzeninde ülkelerarası etkileşimin artması ile birlikte oluşan evrensel hukuk sistemi, uluslararası antlaşmalar, sözleşmeler, insan hakları, eşitlik gibi kavramların ön plana çıkması küreselleşmenin hukuki boyutunu oluşturmaktadır.

2.1.2.4. Siyasal Boyut

Küreselleşmenin siyasal boyutu denilince akıllara gelen ilk soru dünya üzerindeki ülkelerde genel olarak görülen ve işlevsel açıdan yetersiz karşılanan ulus-devlet modelinin hala hayati bir rolünün olup olmadığıdır (Jameson, 2000). Küreselleşme, ülkelerarası ilişkilerin yaygınlaşması ve yoğunlaşması sonucu farklı toplumsal kültürlerin, inançların ve ideolojik ayrımlara dayalı kutupların, ortadan kaybolduğu bir süreçtir (Erbay, 1997). Küreselleşmenin siyasal boyutunu bu soru ve tanım üzerine yoğunlaşarak açıklayacak olursak, ulus-devlet anlayışı gün geçtikçe önemini kaybederek yerini demokrasi, insan hakları, özgürlük gibi kavramların daha ön planda tutularak uluslararası kuruluşların ülke yönetiminde öne çıkma sürecidir. Günümüzde bu duruma örnek gösterebileceğimiz birçok kuruluş vardır. Bunlar [AB] (Avrupa Birliği), [BM] (Birleşmiş Milletler), [NATO] (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü), [İİT] (İslam İşbirliği Teşkilatı) gibi kuruluşların her birinin farklı amaçları bulunsa da bu kuruluşlar kendi bünyelerinde bulunan devletlerin ülke yönetiminden daha öne çıkmaktadır.

2.1.2.5. Teknolojik Boyut

Teknoloji, küreselleşmeyi ortaya çıkaran ya da hızlandıran en önemli kavramlardan biridir (Yılmaz ve Horzum, 2005). Özellikle 1980'li yıllardan sonra

yapılan teknolojik gelişmeler sayesinde hız kazanmış olan ülkelerarası etkileşim, toplumlararası sınırların yok olmasına neden olarak küreselleşmenin kaçınılmaz bir gerçek olduğunu bizlere göstermiştir. Teknolojik alanda yapılan bu yeniliklere ayak uyduramayan, geride kalan toplumlar küreselleşen dünyada başarısız olmaları kaçınılmazdır (Gompert, 1998).

2.1.3. Küreselleşme Yaklaşımları

Küreselleşmeye yönelik yaklaşımları, Held, McGrow, Goldbiatt ve Perraton'ı izleyerek, “aşırı küreselleşmeciler” (hyperglobalist), “kuşkucular” (skeptical) ve “dönüşümcüler” (transformationalist) şeklinde üç sınıfa ayırarak inceleyebiliriz (Bozkurt, 2000).

1. Aşırı Küreselleşmeciler (Hyperglobalist): Radikaller olarak da bilinen aşırı küreselleşmecilere göre; küreselleşme giderek etkisini arttırmakta ve bununla birlikte endüstri çağının önemli bir ürünü olan ulus devletler zamanla önemini kaybetmektedir. Aşırı küreselleşmeciler, küresel şirketlerin devletlerden daha önemli bir hale geldiğini savunmaktadırlar (Büyükbaykal, 2014). Eğitimin temel hak olduğuna vurgu yaparak sadece belli bir sınıfın eğitilmesine karşı çıkmışlar, toplumsal refahın sağlanabilmesi için halkın tamamının eğitilmesi gerektiğini savunmuşlardır (Farrel, 1999).

2. Kuşkucular (Skeptical): Aşırı küreselleşmenin tam karşısında olan bu grup küreselleşmeyi ideolojik bir yaklaşım olarak görmektedir. Küreselleşme küresel bir uygarlık, bütünlük yerine daha çok sömürü getirdiğini ve gelişmekte olan ülkeler ile gelişmemiş ülkelerde ekonomik olarak problemler yaşanacağını, bunun sonucunda yeni çatışmalar ve bölünmeler oluşacağını savunmaktadırlar (Hamlemitoğlu, 2004). Kuşkucular, küreselleşmenin dinci veya milliyetçi anlayışların daha ön plana çıkarak ülkelerin bağımsızlığına zarar verebileceğini belirtmişlerdir (Çeken, 2008).

3. Dönüşümcüler (Transformationalist): Ne aşırı küreselleşmeciler gibi ulus devletlerin sonu geleceğini düşünürler ne de kuşkucular gibi küreselleşme olgusunu görmezden gelirler. Küreselleşmeyi ekonomik, kültürel, toplumsal açıdan dünyamızı kuşatan ve yaşamımızın her alanını etkilediği yadsınamaz bir gerçek olarak

görmektedirler. Dönüşümcüler, küreselleşmeyi diğer iki yaklaşım gibi sadece ekonomik boyutuyla değerlendirmezler. En önemli temsilcilerinden olan Giddens de küreselleşmenin kaçınılmazlığı ve eski kurumların bu düzene uygun olarak yeniden yapılanması ve dönüştürülmesi gerektiğini savunmaktadır (Tanrıverdi, 2017).

2.1.4. Küreselleşmenin Olumlu ve Olumsuz Etkileri

2.1.4.1. Küreselleşmenin Olumlu Etkileri

- Uluslararası işbirliği sayesinde eğitim, sağlık, sosyal ve ekonomik açıdan önemli adımlar atılmaktadır.
- İletişim, ulaştırma ve internet ağlarının dünyayı küçülterek daha şeffaf bir hal almasını sağlamaktadır.
- İnsan hakları, demokrasi, adalet, saygı, hayvan hakları, çevre koruma bilinci gibi kavramlar ile ortak değerler oluşturulmuştur.
- Küresel rekabet ortamı oluşarak yaratıcılık teşvik edilmektedir.
- Farklı kültürlerin etkileşimi sonucunda tüketim seçeneğinde çeşitlilik oluşturmaktadır.
- Sivil toplum örgütleri daha aktif rol oynamaya başlayarak insanların yönetimlerde daha etkin rol oynamasına sebep olmaktadır.

2.1.4.2. Küreselleşmenin Olumsuz Etkileri:

- Milli değerlerden ve yerel kültürlerden gün geçtikçe uzaklaşmaktadır.
- Geleceğe dair güvenin azalması ve artan kötümserlik sonucu önemli konulara ilgi azalmaktadır (Erkal, 2011).
- Küreselleşme ile birlikte ekonomisi güçsüz olan ülkelerin ekonomisi güçlü olan ülkelere bağılılıkları artarak, emperyalist sömürü yasallaşmıştır (Balay, 2004).
- Sanayide ve teknolojiye yaşanan hızlı gelişmeler ile birlikte çevreye zarar verilerek çevre dengesi bozulmuştur.

- Küresel bir toplum oluşurken farklılıklar arasındaki çatışmalar artmıştır.

2.1.5. Küreselleşme ve Eğitim

Toplumsal olarak hayatımızın her alanına etki eden küreselleşme süreci, toplumun en temel yapı taşlarından birisi olan eğitimi de etkilemiştir. Eğitim, tek doğruluğu, öğretilenin şüphesizliğine inanç ve güven gibi sıg düşüncelerin genç beyinlere aktarılması değildir. Eğitim, bireyin kendi ihtiyaçlarını karşılayabileceği bilgi, beceri, tutum ve davranışların farkına vararak ve öğrencinin kendi öğrenme yeteneklerini belirleyerek bunlara uygun ortamları oluşturulup, sürdürülme sürecidir (Devlet Planlama Teşkilatı, 2001).

Günümüz dünyasında ulusal ekonominin kalkınmasında, demokratikleşmede ve kültürel gelişmelerin temelinde eğitim bulunmaktadır (Kamens ve McNeely, 2010). Dolayısıyla küreselleşen dünyanın beraberinde getirdiği yeni değerler ve tutumlarla donanmış bireylerin yetiştirilmesinin yolu eğitimden geçmektedir (Tezcan, 2002).

Eğitim, insanların beşikten mezara kadar kültürlenme sürecidir. Bu kültürlenme sürecinde en önemli rol aile ve devlete düşmektedir. Aile kendi kültürel birikimini bireye aktarırken, devletler de günün şartlarına uygun felsefi yaklaşımları belirleyerek, bireylerin eğitilmesine katkı sağlamaktadır (Çınar, 2009). Eğitim felsefeleri eğitimin temelini oluşturmaktadır. Bundan dolayıdır ki devletler bu kültürlenme süreci içerisinde bireylerin neden eğitilmesi gerektiği ve eğitim genel amaçlarının belirleneceği, eğitimden neler beklendiği sorularına verilen cevaplar ülkelerin eğitim felsefesini belirlemektedir. Bu sorulara verilen cevaplar doğrultusunda oluşan, amaçlara ulaşmak için ne öğretmeliyiz ve nasıl öğretmemiz gerektiği sorularıyla karşı karşıya kalınır ve bu soruların cevapları eğitim sistemini oluşturmaktadır. Bu cevaplar sürekli değişiklik göstermekte olup özellikle küreselleşme, var olan eğitim sistemlerinde değişim ve gelişimi zorunlu kılmaktadır (Gökçe, 2012).

Ülkemizin eğitim sistemine kısaca bakacak olursak Cumhuriyet Döneminde, kâğıt üzerinde yapılan planlamalar, Pragmatik felsefenin eğitime yansması olan İlerlemecilik akımına dayanmaktadır. Kâğıt üzerinde bu şekilde gözüke de hemen hemen her kurumda Realist ve İdealist felsefelerin eğitime yansması olan Daimicilik akımı uygulanmıştır (Sönmez, 2020).

Perennializm olarak da bilinen daimicilik eğitim felsefesinde temel, evrensel, değişmez gerçeklerin öğretilmesini amaçlamaktadır (Demirel ve Ün, 1987). Öğrencileri ezberleme, mantık kullanma, anımsama ve tümdengelim gibi öğretim yöntemleri kullanarak evrensel ve değişmez yaşama hazırlamayı amaçlamaktadır (Türer, 2009). İlerlemecilik akımı ise ABD'nin yetiştirdiği en büyük felsefecilerden biri olan John Dewey tarafından pragmatik felsefeden etkilenecek eğitime uyarlanmıştır. Dewey bu akımı geleneksel eğitim anlayışlarında olduğu gibi geçmişten gelen bilgilerin değişmez bir şekilde çocuğa aktarılmasına karşı çıkmıştır. Bunun sebebini ise öğrencilerin bu bilgileri mecbur kılınarak öğretilmesi sonucunda davranış değişikliğinin tam manasıyla gerçekleşmediğini savunmuştur. İlerlemecilik eğitim anlayışı ise öğrencinin merkeze alındığı demokratik ortamlarda deneysel yöntemler kullanarak daima değişim ve gelişimin yaşandığı bir eğitim anlayışıdır (Gül, 2004).

Eğitim kurumları, küresel çağdaki bu değişimlerden etkilenecek sürekli kendisini yenilemekte ve toplumun bu çağa ayak uydurabilmesine öncülük etmektedir. Toplumun küreselleşen dünyada başarılı bir toplum olabilmesi için eğitimde göz önünde tutulması gereken hususların bazıları Garner (2002)'den (akt: Çalık ve Sezgin, 2005: 61) şu şekilde sıralanabilir:

- Eğitim, yaşam boyu süren bir etkinlik olmalıdır. Bununla birlikte, Eğitim süreci içerisinde sadece belirli bilgiler aktarılmayıp, bireyin öğrenim kapasitesi de güçlendirilip geliştirilmelidir.
- Eğitim, yaşamın her alanında olmalıdır. Sınıflarda olduğu kadar internet ve televizyonda da eğitim etkili şekilde verilmelidir. Bireylerin sürekli öğrenme kapasitelerini geliştirmek için eğitim kurumları ile toplumun diğer kurumları işbirliği içinde çalışmalıdır.
- Eğitim, eleştirel düşünmeye, iletişime ve problem çözme becerilerine odaklanmalıdır. Eğitim süreci, yeni sorun ve fırsatlar ortaya çıktığında, bireyleri açık ve eleştirel düşünmeye hazır hale getirmelidir.

- Öğrenme, toplumun gelişmesinde önemli bir etken olduğu için, eğitim toplumsal gelişmeye yatırım niteliğinde olmalıdır. Bu nedenle toplumlar, eğitime gereken yatırımı yapmalıdır. Toplumsal bir yatırım özelliği taşıyan eğitim, toplumun gerçeklerinden soyutlanamaz.
- Eğitim sistemi, öğrencilere küresel bir vatandaşlık anlayışı kazandırmalıdır. Küreselleşen dünyada, bireylerin sadece kendi tarihlerini, kültürlerini ve dillerini öğrenmeleri yeterli olmayacaktır. Kendi yaşadığı coğrafyanın dışına çıkamayan bireylerin, küreselleşen bir dünyada başarılı olmaları çok zor olacaktır.
- Eğitim, bireyler ve örgütler arasında ortaklıklar kurma becerisini sağlamalıdır. Bu anlamda, bir eğitim örgütü sadece kendi uzmanlık alanında tek başına kalamaz, toplumun ve dünyanın değişen ihtiyaçlarına cevap vermek zorundadır.

2.1.6. Küreselleşme ve Sosyal Bilgiler

Eğitim, insanın doğumundan itibaren yaşantısı boyunca devam eden bir süreçtir. Eğitim, ilk toplumların oluşmaya başladığı günden günümüze kadar süre gelen formal ve informal öğrenmeleri içeren, toplumları oluşturan bireylerin yetiştirildiği bir aktivitedir. Bireylerin yetiştirilmesinde informal olarak toplumun en temel kurumu olan aile ve çevresi etkili olurken; formal anlamda ise okullar etkin rol oynamaktadır (Sarı, 2016). 21. yüzyıl dünyasındaki eğitim kurumlarının, bireylerin etkin bir vatandaş olabilmesi, hızlı gelişim ve değişimlerin yaşandığı günümüz dünyasını anlamlandırabilmelerini sağlayacak bilgi, beceri ve değerlerin bireylere kazandırılması en temel amacı olmalıdır (Kılıçoğlu, 2015). Ülkemizde bu bilgi, beceri ve değerlerin kazandırılması amaçlanan ders Sosyal Bilgiler dersi. Sosyal Bilgiler, sosyal bilimlerin içerisinde yer alan disiplinlerarası bir alandır. Bundan sebeptir ki Sosyal Bilgiler' in tanımında bir fikir birliğinde bulunmak oldukça güçtür (Doğanay, 2003).

1916 yılında Amerika' da Ulusal Eğitim Konseyi Sosyal Bilgiler Komitesi Sosyal Bilgiler dersini resmi olarak kabul etmiştir. Bu komite tarafından yapılan tanımda Sosyal Bilgiler dersi toplumsal birliklerin ve teşkilatın bir ögesi olmasından

kaynaklı insanın gelişimi diğer öğelerin gelişimini de etkileyeceği için insana dair olan bilgiler olarak tanımlamıştır (Safran, 2008).

Ülkemizde Sosyal Bilgiler, ilkokullarda ayrı ayrı dersler olarak okutulan Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi derslerini bünyesinde barındıran bir ders olarak ilk kez 1968 yılında benimsenmiştir. 1985 yılında yapılan değişiklik ile Sosyal Bilgiler dersi programdan kaldırılarak yerine 1998 yılına kadar ortaokul programında bulunacak olan Milli Tarih ve Milli Coğrafya dersleri konulmuştur. 1998 yılına gelindiğinde ise sekiz yıllık kesintisiz ve zorunlu eğitim ile birlikte Milli Tarih ve Milli Coğrafya dersleri kaldırılıp yerine Sosyal Bilgiler dersi öğretim programına konulmuştur (Bilgili, 2019).

Günümüzde Sosyal Bilgiler öğretim programı 4, 5, 6 ve 7. sınıf düzeylerinde uygulanmaktadır. MEB (2015)' e göre Sosyal Bilgiler öğrencilerin kişisel, ailevi, bölgesel, ulusal ve küresel konular hakkında bilgi, beceri ve değer edinmeleri ile bu bilgi, beceri ve değerler doğrultusunda öğrencilerin gündelik hayatta daha doğru ve mantıklı kararlar almalarına katkı sağlayacağı vurgulanmaktadır. Öğretim programı hazırlanırken günümüz dünyasında her geçen gün kendisini daha çok hissettiren küreselleşme ve bunun bir getirisi olarak öğrencilerin farklı toplumlarla ve kültürlerle etkileşimleri artmaktadır. Bu durum göz önüne alınarak içerik yönünden yerelden küresele doğru bir denge oluşturup tarih, coğrafya, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, siyaset bilimi, psikoloji, sosyoloji gibi sosyal bilimlerin, sosyal bilgiler dersinin etkin vatandaş yetiştirme amacına uygun işe koşulduğu vurgulanmaktadır.

MEB (2015; 2018), Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı 1739 sayılı “Milli Eğitimin Temel Kanunu'nun Genel Amaç ve Temel İlkelerine” uygun olarak öğrencilerin; toplumsal, ekonomik, politik, kültürel ve ekolojik gibi alanlardaki, küreselleşmenin etkileri hakkında bilgi sahibi olarak dünyadaki etkileşimlerin farkına varan ve insanlığa faydalı olma bilincine sahip bireyler olmaları amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda ilk defa 2005 yılında yayınlanan öğretim programı içerisinde “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı eklenmiş, hızlı gelişmelerin yaşandığı günümüz dünyasında siyasi sınırların ortadan kalkarak, insanların, sermayelerin, bilginin, inanç ve fikirlerin küresel bir boyut kazandığı görülmüştür. Böyle dönemlerde devletler kendisi dışındaki devletler ile hem işbirliği hem de rekabet içerisindedirler. Bu öğrenme alanı ile dünya gündemine hakim olan, karşılaştığı sorunlara çözüm bulabilen sorumlu Türk vatandaşları yetiştirmek amaçlanmaktadır. 2005 ve 2018 öğretim

programındaki “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanına dair sınıf düzeyi, kazanım sayısı, öngörülen ders saati, ders saati yüzdesi şu şekildedir.

Tablo 1. Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı

Sınıf	Öğrenme Alanı	Kazanım Sayısı	Öngörülen Ders Saati	Ders Saati%
4	Küresel Bağlantılar	3	12	11,11
5	Küresel Bağlantılar	3	9	8,33
6	Küresel Bağlantılar	4	12	11,11
7	Küresel Bağlantılar	3	12	11,11

Kaynak: M.E.B. (2005). Sosyal bilgiler öğretim programı

Tablo 2. Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı

Sınıf	Öğrenme Alanı	Kazanım Sayısı	Öngörülen Ders Saati	Ders Saati%
4	Küresel Bağlantılar	4	14	13
5	Küresel Bağlantılar	4	14	13
6	Küresel Bağlantılar	4	14	13
7	Küresel Bağlantılar	4	11	13

Kaynak: M.E.B. (2018). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı: <https://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=354> (Erişim Tarihi: 12.05.2020)

“Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı öğretim programları içerisinde 2005 yılı öğretim programında kazanım, öngörülen ders saati ve ders saatinin yüzdesine bakıldığında 2018 öğretim programında artış görülmektedir. Bunun bir sonucu olarak küreselleşme ve Sosyal Bilgiler arasındaki etkileşimin ilerleyen yıllarda daha da artacağı söylenebilir.

2.2. İlgili Araştırmalar

Araştırmanın bu bölümünde konu ile ilgili literatür taranmış olup, araştırmaların incelemesi yapılmıştır. Bunlardan bazıları aşağıda verilmiştir.

Dere ve Uçar'ın (2020)'de yaptığı “Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanının Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Yansımalarının İncelenmesi” başlıklı araştırmada işlenen küresel konuların Türkiye eksenli yani Türkiye'nin dünya ile bağlantılarından yola çıkarak işlendiği ortaya konulmuştur. Bunun yanı sıra kalıp yargı sorununun sadece 4.ve 7. sınıf kitaplarında yer aldığı sonucuna varılmıştır. Küresel sorunlara çözüm getirebilecek etkin vatandaş kazanımlarına daha çok 7.sınıf kitaplarında yer verilmiştir. Eksikliklerin olmasına rağmen tüm sınıf kademelerinde okutulan kitapların “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanında küresel konulara yer verildiği saptanmıştır.

İşeri'nin (2020)'de yaptığı “Küresel Beceriler ve Ders Kitaplarına Yansımaları” isimli araştırmada ortaöğretim kademesinde bulunan coğrafya, kimya, dil ve anlatım, din kültürü ve ahlak bilgisi ders kitaplarında küresel beceriler içerisinden eleştirel ve yaratıcı düşünme, problem çözme ve iletişim becerilerinin ders kitaplarına yansımalarını tespit etmek amaçlanmıştır. Küresel beceriler arasında en çok eleştirel düşünme en az ise yaratıcı düşünme becerisinin yansıtıldığı ortaya konmuştur. Genel olarak belirlenen becerileri ders kitapları içerik bağlamında sınırlı düzeyde ilişkili olduğu saptanmıştır.

Gökpunar'ın (2019)'da yapmış olduğu “Küreselleşmenin 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarına Yansıması” isimli çalışmada küreselleşmenin içerik ve görsel tasarım açısından 1978, 1990, 2001 ve 2017 yıllarında okutulan Sosyal Bilgiler ders kitaplarına yansımalarını tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda 1978 ve 1990 yıllarında okutulan kitaplarda küreselleşmenin en fazla siyasi yansımaları ikinci sırada ise sosyokültürel yansımaların olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte 1978, 1990 ve 2001 yıllarında okutulan ders kitaplarında küreselleşmenin en az bilim ve teknoloji boyutundayken 2017 yılında okutulan ders kitabında ise en fazla sosyokültürel yansıması olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgularda okutulan ders kitaplarında küreselleşmenin sosyokültürel yansımalarına 1978, 1990, 2001 yıllarında çok fazla rastlanmamışken 2017 yılı ders kitabında ise bunun tam tersi olarak en fazla

sosyokültürel yansımaları olduğu sonucuna varılmıştır. Küreselleşmenin görsel yansımaları geçmişten günümüze doğru artış göstermektedir.

Çakır'ın (2019)'da yapmış olduğu "Ortaokul 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Alan "Küresel Bağlantılar" Öğrenme Alanının Öğretiminde Görsel Materyallerden Yararlanmanın Öğrenci Başarısı Üzerine Etkisi" isimli çalışmada Sosyal Bilgiler dersi "Küresel Bağlantılar" öğrenme alanının görsel materyallerle desteklenerek anlatılmasının öğrencinin başarısını olumlu yönde etkilediği saptanmıştır.

Akpınar ve Kranda'nın (2018)'de yapmış oldukları "Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanındaki Etkinliklerin Eleştirel Düşünme Becerisini Kazandırmadaki Etkililiğine Yönelik Öğretmen Görüşleri" isimli çalışmada öğretmenlerin öğrencilerin küresel bakış açılarını geliştirerek eleştirel düşünme becerilerini sağlamak amacıyla dersleri tartışma, örnek olay yöntemiyle, tiyatro ve drama uygulama, beyin fırtınası, performans ve proje yaptırma gibi yöntemler kullandıkları tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra çalışmanın sonucunda öğretmenlerin küreselleşme ile ilgili konuları işlerken ders saatinin yetersizliği, araç ve gereç yetersizliği, öğrencilerin geniş açıdan olaylara bakamaması gibi konuların öğretmenler açısından problem oluşturduğu vurgulanmıştır.

Karaboğa'nın (2018)'de yapmış olduğu "Küreselleşme Sürecinin Eğitim Kurumları Üzerindeki Etkilerine Yönelik Bir Tartışma" isimli çalışmada küreselleşmenin eğitime etkisi olarak iki ana yaklaşımdan bahsedilmiştir. Birinci bilgi toplumu açısından, toplumsal değişim, yenilik, yaşam boyu öğrenme, bilgisayar ve internet teknolojilerinin eğitimde kullanılması olumlu bir bakış açısıyla değerlendirirken, ikinci yaklaşım ise küreselleşmenin gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere etkilerinin farklı olduğuna dikkat çekmiştir.

Demirhan'ın (2018)'de yaptığı "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kapsamında Türkiye'ye İlişkin Algıları" isimli çalışma 29 Sosyal Bilgiler Öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda milli vatandaşlığın küresel vatandaşlıktan daha çok önemsendiği, Türkiye'nin dünya ile ilişkisinin tarihi geçmişle bağlantısı olduğu saptanmıştır. Bunun yanı sıra "Küresel Bağlantılar" öğrenme alanı ders kitaplarında son öğrenme alanı olmasından kaynaklı

öğrenciler tarafından çok fazla umursanmadığı ve zamanın yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

Karacan'ın (2018)'de yapmış olduğu “Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Ders Kitaplarında Yer Alan Milli Ve Evrensel Değerlerin Analizi” isimli çalışmada hem sosyal bilgiler öğretim programı hem de 5.Sınıf ders kitaplarında milli ve evrensel değerlerin yeterince yer aldığı, bu değerleri programın geneline yayılarak verildiğine ve ders kitaplarının da her öğrenme alanına çeşitli değerlerin verildiği sonucuna varılmıştır.

Aslan'ın (2016)'da yapmış olduğu “Küreselleşme Olgusunun Sosyal Bilgiler Eğitimine Etkileri” isimli çalışmada küreselleşmenin Eğitim sistemlerine mutlaka etki ettiğinin ve bu küresel sürecin yansımalarının Sosyal Bilgiler 2005-2006 öğretim programına yansıdığı saptanmıştır. Programların dikkatli bir şekilde oluşturulması gerektiği vurgulanmıştır.

Baltacı'nın (2016)'da yapmış olduğu “Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Perspektifinde Küreselleşme (Malatya İli Örneği)” isimli çalışmada küreselleşme olgusu bağlamında kültürel değerler boyutu, sosyolojik-psikolojik boyut, eğitim-öğretim boyutu ve ekonomik-teknolojik boyutlarını kapsayacak bir anket geliştirilmiştir. Uygulanan anket sonucunda yaş faktörüne ilişkin sosyolojik-psikolojik boyutta anlamlı farklılığın olduğuna, kıdem yılına göre ise ekonomik-teknolojik boyutta anlamlı bir farklılığın, cinsiyet faktörüne göre ise yine ekonomik-teknolojik boyutta anlamlı farklılığın olduğu tespit edilmiştir.

Öztürk ve Günel'in (2016)'da yaptıkları “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küresel Sistemler, Küresel Eğitim ve Çeşitlilik Kavramlarına İlişkin Algısı” isimli çalışmada katılım sağlayan öğretmenlerin küresel sistemler ve küreselleşme kavramlarının farklı kültürler, dinler, ırklar ve etnik gruplar arasındaki sosyal, politik ve ekonomik çatışmalarla ilgili olduğu, küresel eğitim hakkında kişisel görüşlerine dayalı olumsuz bir algıya sahip oldukları saptanmıştır.

Bromley ve Cole (2017)'de yapmış oldukları ve Türkçeye “İki Dünyanın Hikayesi: Sosyal Bilimler Ders Kitaplarında Eyaletler arası Sistem ve Dünya Toplumunu, 1950–2011” başlığıyla çevrilebilecek olan araştırmada 1950-2011 yılları arasında 73 farklı ülkede yayımlanan 539 sosyal bilimler ders kitabı incelenmiş olup genel olarak ulusallık vurgulanmıştır. Küresel toplum vurgusu daha çok eğitimsel ve

sosyal küreselleşmeye en çok maruz kalan ülkelerin kitaplarına yansıdığı vurgulanmıştır.

Üçarkuş (2016)'da yapmış olduğu “5. Sınıf Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanının Kazanım, İçerik, Öğretme-Öğrenme ve Ölçme-Değerlendirme Sürecinin Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi” isimli çalışmaya katılım sağlayan öğretmenlerin “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanına ilişkin görüşlerinin kişisel bilgilerine göre, öğrenme içeriğine, kazanımlarına, öğretme-öğrenme ve ölçme-değerlendirme süreçlerine yönelik düşüncelerinin değiştiği saptanmıştır.

Günel ve Pehlivan'nın (2015)'de yaptıkları “Küresel Eğitim Çerçevesinde Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi Ders Kitabı ve Öğretim Programı” isimli araştırmada 8.Sınıf Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitim ders kitabı ve programı incelenmiş olup küresel eğitim kavramlarının yüzeysel olarak işlendiği, tam olarak yansıtılmadığı sonucuna varılmıştır. Öğretim programı içerisinde yetiştirilmek istenen vatandaş profiline yönelik kazanımların yetersiz olduğu ve program içerisinde küresel eğitimin amaçlarının verilmesine ilişkin beceri ve değerler ile kitaplardaki beceri ve değerlerin aynı doğrultuda olmadığı saptanmıştır.

Ulu'nun (2015)'de yapmış olduğu “6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Ders Kitabında Küreselleşme Olgusunun İncelenmesi” isimli çalışmada Küreselleşme olgusu bütün öğrenme alanlarıyla ilişkilendirilerek aktarılmış olup, aktarımların kısıtlı olmasına rağmen öğrencilerde farkındalık yaratabilecek bilgilerin verildiği saptanmıştır. 7. Sınıf küreselleşme olgusunun en önemli yansımalarının verildiği “Ülkeler Arası Köprüler” öğrenme alanının son ünite olmasından dolayı sıkıntı yaratabileceğine değinilirken 6.Sınıf kitabında böyle bir durum olmadığı sonucuna varılmıştır.

Çatak'ın (2015)'de yapmış olduğu “Türkiye’de Sosyal Bilgiler Eğitim Programlarının İncelenmesi” isimli çalışmada Sosyal Bilgiler ve sosyal bilgiler dersi ile ilişkili olan derslerin ayrıntılı bir şekilde incelenmesi yapılmış olup derslerin zaman içerisinde isimlerinin değiştiği ya da zamanla ayrışarak farklı isimler altında verildiği tespit edilmiştir. Aynı zamanda bu derslerin programları ve amaçları hazırlanırken Amerika Birleşik Devleti'nin etkisi altında kalınarak hazırlandığı ve sosyal bilgiler ders grubunun geçmişten günümüze karışık bir yapı içerisinde olduğu saptanmıştır.

Candan ve Ergen'in (2014) yaptıkları "3. Sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının Temel Evrensel Değerleri İçermesi Bakımından İncelenmesi" isimli çalışmada 3. Sınıf Hayat Bilgisi dersinde okutulan ders kitaplarını temel evrensel değerleri içermesi bakımından incelenmiştir. En çok işlenen evrensel değerlerin sevgi ve sorumluluk en az vurgulanan evrensel değerlerin ise misafirperverlik ve barış değerleri olduğu sonucu ortaya konmuştur.

Gömlüksiz ve Kılınç'ın (2012)'de yaptıkları "Küreselleşmenin Eğitim Programları Üzerindeki Etkisine İlişkin Akademisyen Görüşleri: Nitel Bir Çalışma" isimli araştırmaya katılan akademisyenlerin büyük bir çoğunluğu eğitim programlarında yapılan değişikliklerin küreselleşme bağlamında yetersiz olduğu görüşünde olduklarını belirtmişlerdir. Programların ilerleyen süreçte değişime açık değerlerini koruyan küresel vatandaşlar yetiştirmesi, küreselleşme eğitim sistemimize olumlu katkısı olarak dünyadaki diğer devletler ile karşılaştırma yapabilmemizi, yaşam standartların arttırdığı, çok yönlü bireyler yetiştirildiği, bilgiye ulaşmada kolaylık sağladığı vurgulanmaktadır. Olumsuz katkısı olarak ise dışarıdan olduğu gibi alındığına, ideolojik ayrışmalara, yabancılaşmaya ve ayrımcılık gibi etkileri olduğu saptanmıştır. Özellikle küreselleşmenin getirmiş olduğu yabancılaşma diğer toplumları tehdit eden önemli bir problem olduğu vurgulanmıştır.

Demirezen'in (2011)'de yapmış olduğu "Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanında Yer Alan Kavramların Öğrenilmesinde Kavram Analizi Yönteminin Öğrenci Başarısı ve Tutumuna Etkisi" isimli çalışmada Küresel Bağlantılar öğrenme alanındaki kavramların öğretiminde kavram analiz yönteminin kullanılması öğrencilerin başarısını ve sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarında olumlu yönde etki ettiği saptanmıştır.

Sağlam, Vural, ve Akdeniz'in (2011)'de yaptıkları "Küreselleşmenin Türkiye'deki İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Ders Kitaplarında Görülen Yansımaları" isimli çalışmada 1998 ve 2005 Sosyal Bilgiler öğretim programı ve ders kitapları karşılaştırılmış olup, 2005 öğretim programında küreselleşmeye daha çok yer verildiği saptanmıştır. 2005 öğretim programında 19 kazanım ve 4, 5, 6 ve 7. Sınıf ders kitaplarında küreselleşmenin ülkeler, toplumlar ve bireyler üzerine etkileri etkilerinin ayrıntılı bir şekilde irdelendiği birer üniteye yer verilmiştir. 1998 öğretim programında 8 hedef ve ders kitapları içerisinde küreselleşme kavramı doğrudan 7.sınıf ders kitabında yansıtıldığı saptanmıştır.

Karaman'ın (2010)'da yapmış olduğu “Küreselleşme ve Eğitim” isimli çalışmada küreselleşme olgusu bilgi kavramına yüklenen anlamın değiştiği, küreselleşme sürecinden üniversitelerin çok fazla etkilendiği, ülkemizde de uluslararası eğitim sistemlerine dahil olmayı sürdürdüğü ve bu durumun gün geçerek artarak devam ettiğine vurgu yapılmıştır.

Balkar ve Özgan'ın (2010)'da yapmış olduğu “Küreselleşmenin İlköğretim Kademesindeki Eğitim Sürecine Etkilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri” isimli araştırmaya katılan öğretmenlerin küreselleşme sürecinin eğitim sürecine olumlu etkilediğine vurgu yapmışlardır. Bununla birlikte bu süreç içerisinde eğitim-öğretim unsurlarının da bu derecede değişiklik gösterdiği vurgulanmıştır.

Agbaria'nı (2011)'de yapmış olduğu “Sosyal Bilgiler Eğitiminde Küreselleşme Tartışmaları: Tarihsel ve Söylemsel Olarak Küreselleşme Yaklaşımı” isimli çevirebileceğimiz araştırmada küreselleşmenin daha önce karşılaşılmamış bir şey olarak algılandığı, küreselleşmenin daha çok doğal bir süreç olduğu, eğitimcilerin küreselleşmeye daha eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşılması gerektiğinin ve Sosyal Bilgiler alanında tarihsel ve söylemsel bir koşul olarak yaklaşılması gerektiği vurgulanmıştır.

Çakar'ın (2008)'de yapmış olduğu “Küreselleşmenin İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Yer Alan Konu ve Kavramlar Üzerine Etkisi” isimli çalışmada Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küresel kavramların öğrencinin bilinç düzeyine uygun şekilde yer verildiği, günümüz dünyasına uygun önemli başlıklar olduğu saptanmıştır. 4. Sınıf ders kitaplarında içerik olarak görsel bilgilerin daha fazla kullanılması öğrencilerin öğrenmelerine daha fazla katkı sağlayacağı belirtilmiştir.

Fırıncı'nın (2006)'da yapmış olduğu “Küreselleşmenin Öğretim Programları Üzerindeki Etkisi (İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Örneği)” isimli çalışmada küreselleşme sürecinin eğitim alanında zorunlu değişiklikler getirmesi gerektiği belirtilmiş ve bu durum doğrultusunda ilköğretim müfredatında yenilikler yaparak sürecin farklılıklarını oldukça ortadan kaldırılmaya çalışıldığı vurgulanmıştır.

Çalık ve Sezgin'in (2005)'de yaptıkları “Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim” isimli çalışmada küreselleşmenin kaçınılmaz bir gerçek olarak görülmesi gerektiği ve bunun bir gereği olarak da bilgi, beceri, değer, tutum ve davranışlara sahip

bireyler yetiştirilmesi gerektiğine vurgu yapılmaktadır. Bu durumun gerçekleşebilmesi için ise okulların bilgiye daha önem veren, öğrenciyi merkeze alan, evrensel değerlere önem veren, küresel dünyanın bilgi, beceri ve davranışlar kazandıracak bir eğitim modeline göre tasarlanması gerektiği vurgulanmıştır.

Evin ve Kafadar'ın (2004) yaptıkları “İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının ve Ders Kitaplarının Ulusal ve Evrensel Değerler Yönünden İçerik Çözümlemesi” isimli çalışmada birinci kademedan ikinci kademeye doğru değer kazandırmada ulusallıktan evrenselliğe doğru bir artış olduğu saptanmıştır. Bu araştırmada belirlenen değerlerin programda ders kitaplarına oranla daha dengeli bir dağılım olduğu ortaya konulmuştur.

Floris'in (1997)'de yaptığı “Eğitim Mevzuatında, Sosyal Bilgiler Müfredatında ve Yunan Zorunlu Eğitim Ders Kitaplarında Küresel Boyutlar (1-9. Sınıflar)” ismiyle Türkçeye çevirebileceğimiz çalışmada küresel boyutların Yunanistan eğitim sistemine ne derece yansıdığı ve ne kadar öğretilbilir olduğunu tespit etmeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda belli bir derecede küresel boyutların işlendiği net bir şekilde tespit edilmiştir, ancak yeni gelişmelerin Avrupa düzeyinde bir küreselleşme boyutu olmadığı sonucuna varılmıştır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, veri kaynağı, veri toplama aracı ve verilerin toplanmasıyla birlikte verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, 2018 Sosyal Bilgiler öğretim programı ve ders kitaplarında küreselleşme olgusunun nasıl ele alındığını inceleyebilmek için nitel araştırma yöntemiyle tasarlanmıştır.

“Nitel araştırma, dünyadaki gözlemcilerin yerini temsil eden konumlandırılmış bir aktivitedir. Nitel araştırma, dünyayı görünür hale getiren bir dizi yorumlayıcı, materyal uygulamalarından oluşur. Bu uygulamalar dünyayı; alan notları, mülakatlar, konuşmalar, fotoğraflar, kayıtlar ve araştırmacı günlüklerini içeren bir temsiller serisine dönüştürür. Bu düzeyde, nitel araştırmanın dünyaya dair yorumlayıcı ve doğal bir yaklaşımı vardır. Bu, nitel araştırmacıların kendi doğal ortamlarındaki şeyleri insanların olaylara verdiği anlamlar açısından anlamlandırmaya çalışması veya yorumlaması anlamına gelir” (Denzin ve Lincoln,2011; akt Creswell, 2021).

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden ise doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemleri arasında doküman analizinin çok önemli bir yeri bulunmaktadır (Hoepfl, 1997). Bu analiz sistemi sayesinde araştırmacılar amaçları doğrultusunda detaylı bilgi elde etmektedir. Doküman incelemesi nitel araştırmalarda kullanılan diğer yöntemler gibi anlam çıkarmak, ilgili konu hakkında bir fikir oluşturmak ve kullanılan yazılı, basılı ve teknolojik meteryaller başta olmak üzere her türlü belgenin incelemek ve değerlendirmek için kullanılan bir yöntemdir (Corbin ve Strauss, 2008). Yıldırım ve Şimşek (2016)’ a göre doküman incelemesi belirlenen olgu ve olgular perspektifinde yazılı olan metaryellerin incelenmesini kapsar. Bowen’ ın 2009 yılında yazmış olduğu bir makalede ise doküman analizi yazılı ve sanal ortamda elektronik olarak yer alan kaynakların detaylı bir şekilde incelenmesi süreci olarak tanımlanmaktadır (Glenn, 2009).

Doküman analizi aynı zamanda belgesel tarama olarak da bilinmektedir. Bu analiz yönteminde var olan dokümanlar incelenerek veri elde edilmektedir. Bir amaç doğrultusunda ilgili kaynakların elde edilmesi sonrasında belli aşamalarla incelenmesi gerekmektedir (Karasar, 2005). Doküman analizi yapılırken belli bir aşama ve sıra vardır. Bu aşamalar bir yönerge olarak ele alınabilmektedir. Doküman analizi yapan araştırmacılar bu yönergedeki aşamaları kendi araştırmalarının önemi, amacı, konusu ve problemine göre revize edebilmektedirler (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmacılar doküman analizinin aşamalarını farklı farklı ele alabilmektedirler. Bu araştırmacılar arasında yer alan Forster, doküman analizini beş aşamada ele almaktadır. Bu aşamalar; dokümanlara ulaşma, dokümanların orijinalliğini kontrol etme, kodlama ve kategorilendirme için bir sistem belirleme, veriyi analiz etme ve veriyi kullanma olarak adlandırılmaktadır (Forster, 1997). O'leary ise doküman analizini dört aşamada ele almaktadır. Bu aşamalar; bütün beklenmedik durumlar için plan yapma, dokümanları toplama, dokümanların güvenilirliklerini gözden geçirme ve onların kasıtlı-kasıtsız kanıtlarını sorgulama, verileri analiz etme olarak incelenmektedir (O'Leary, 2017). Merriam, doküman analizinin aşamalarını şu şekilde sıralamaktadır; uygun dokümanları bulma, dokümanların orijinalliğini kontrol etme, kodlama ve kataloglama için belli bir sistem oluşturma, veri analizi yapma (Merriam, 2009). Araştırmacılar doküman analizi aşamaları konusunda farklı sıralar izlemektedirler. Buna dayanarak her araştırmacının kendi araştırma problemi, konusu, yöntemi ve amacına uygun bir sıra izleyebileceğini söyleyebilmekteyiz.

Doküman incelenmesinin kullanıldığı araştırmalarda genel olarak öncelikle dokümanların incelemesiyle başlayıp daha sonra belirlenen dokümanların orijinal olup olmadığı tespit edilip, verilerin analiz edilmesi ve son olarak elde edilen sonuçların kullanılması şeklinde bir yol izlenmektedir.

3.2. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada, 2018 Sosyal Bilgiler öğretim programı ve Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu tarafından 18.04.2019 tarihinde okullarda okutulması kabul edilen ders kitapları kullanılmıştır. Bu ders kitapları, Ortaokul ve

İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf ders kitabı olarak Ata Yayıncılık tarafından basılan ve yazarı Seçil Buket Harut, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf ders kitabı olarak Anadol Yayıncılık tarafından basılan ve yazarı Erhan Şahin, 7. Sınıf ders kitabı olarak MEB Yayınları tarafından basılan ve yazarı Gökhan Güntekin, Murat Akpınar, Mustafa Nohutçu, Pınar Özerdoğan, Seher Aygün olan ders kitaplarından faydalanılacaktır.

Araştırmada ilk olarak yukarıda bahsedilen öğretim programı ve ders kitapları belirlenmiştir. Daha sonra küreselleşme olgusu geniş bir kapsama sahip olmasından dolayı daha net bir sonuca ulaşabilmek için literatür taraması sonucunda belli bir havuz oluşturulmuştur. Bu doğrultuda Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalından iki uzman görüşüne başvurularak küreselleşmenin ekonomik, sosyokültürel, hukuki, siyasal, teknolojik boyutları ele alınarak çalışma sınırlandırılmıştır. Küreselleşmenin belirlenen bu boyutlarına göre yukarıda ayrıntılı bir şekilde sözü geçen eğitim programı ve ders kitapları sırasıyla incelenmiştir.

3.3. Verilerin Analizi

Bu çalışmada doküman analizi kullanılmıştır. Birincil kaynak olarak ele alınan sosyal bilgiler öğretim programı ve belirtilen ders kitapları, sınırlandırılmış olan küreselleşme kavramı doğrultusunda tek tek incelenmiştir. Bu analiz sürecinde öğretim programı ve ders kitaplarındaki küreselleşme olgusunun hangi ünitelerde yer aldığı, hangi öğrenme alanları, hangi kazanımlar ile ilişkilendirildiği ve öğrenme alanlarında hangi sıklıkla ele alındığı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda elde edilen bilgiler tablolar halinde aktarılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, Sosyal Bilgiler öğretim programındaki küreselleşme olgusunun yansımaları ve 5, 6 ve 7. sınıf ders kitaplarının küreselleşmenin ekonomik, sosyokültürel, hukuki, siyasal, teknolojik boyutları ile ilgili bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Küreselleşmenin Yansımaları

2018 Sosyal Bilgiler öğretim programı içerisinde verilen özel amaçlar doğrultusunda bireylere katkı sağlamak için belirli öğrenme alanları, belirli kazanımlar, belirli değerler ve beceriler doğrultusunda hazırlanmıştır. Talim Terbiye Kurulu tarafından onaylanan programda; 7 tane öğrenme alanı, 18 özel amaç, 27 beceri ve 18 değer yer almaktadır. Bu doğrultuda öncelikle öğretim programının genel amaçları, becerileri, değerleri ve öğrenme alanları incelenecek daha sonra kitap inceleme kısmında sınıf düzeylerine göre öğrenme alanları ve kazanımları incelenecektir.

Sosyal Bilgiler dersi ile öğrencilere katılması hedeflenen amaçları şunlardır (MEB, 2018):

“1. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, millî bilince sahip birer vatandaş olarak yetişmeleri,

2. Atatürk ilke ve inkılaplarının, Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrayıp demokratik, laik, millî ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olmaları,

3. Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilmeleri,

4. Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri,

5. Yaşadığı çevre ile dünyanın genel coğrafi özelliklerini tanıyarak insan ile çevre arasındaki etkileşimi açıklamaları ve mekân algılama becerilerini geliştirmeleri,

6. Doğal çevrenin ve kaynakların sınırlılığının farkına varıp çevre duyarlılığı içerisinde doğal kaynakları korumaya çalışmaları ve sürdürülebilir bir çevre anlayışına sahip olmaları,

7. Doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma yollarını bilen bireyler olarak eleştirel düşünme becerisine sahip olmaları,

8. Ekonominin temel kavramlarını anlayarak kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde millî ekonominin yerini kavramaları,

9. Çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli ve saygın olduğuna inanmaları,

10. Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemeleri, değişim ve sürekliliği algılamaları,

11. Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanmaları,

12. Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlaki gözetmeleri,

13. Toplumsal ilişkileri düzenlemek ve karşılaştığı sorunları çözmek için temel iletişim becerileri ile sosyal bilimlerin temel kavram ve yöntemlerini kullanabilmeleri,

14. Katılımın önemine inanmaları, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için görüşler belirtmeleri,

15. İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçlerini ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenlemeleri,

16. Millî, manevi değerleri ile evrensel değerleri benimseyerek erdemli insan olmanın önemini ve yollarını bilmeleri,

17. Ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık göstermeleri,

18. Özgür bir birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varması amaçlanmaktadır.”

Yukarıda maddeler halinde verilen 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının “özel amaçların” tamamında küreselleşmenin farklı boyutlarının yansımaları görülmektedir. Ekonomik boyutunun yansımalarına 6, 9.; sosyokültürel boyutunun yansımaları 1, 2, 4, 6, 10, 13, 14, 15, 16.; hukuki boyutunun yansıması 3. siyasal boyutuna yansımaları 1, 14, 17.; teknolojik boyutunun yansıması ise 7, 11, 12, 13.; maddelerde yansıtıldığı görülmektedir. Sosyal bilgiler dersinin amaçları yanı sıra öğrencileri kazandırılmak istenen temel beceriler bulunmaktadır. Bu beceriler şunlardır (MEB, 2018b):

Tablo 3. Sosyal Bilgiler Dersi Becerileri

1. Araştırma	2. Çevre Okuryazarlığı
3. Değişim ve Sürekliliği Algılama	4. Dijital Okuryazarlık
5. Eleştirel Düşünme	6. Empati
7. Finansal Okuryazarlık	8. Girişimcilik
9. Gözlem	10. Harita Okuryazarlığı
11. Hukuk Okuryazarlığı	12. İletişim
13. İş Birliği	14. Kalıp yargı ve önyargıyı fark etme
15. Kanıt Kullanma	16. Karar Verme
17. Konum Analizi	18. Medya Okuryazarlığı
19. Mekânı Algılama	20. Öz Denetim
21. Politik Okuryazarlık	22. Sosyal Katılım
24. Tablo, grafik, diyagram yorumlama	25. Türkçeyi Doğru ve Etkili kullanma
26. Yenilikçi Düşünme	27. Zaman ve Kronolojiyi Algılama

Kaynak: M.E.B. (2018). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı: <https://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=354> (Erişim Tarihi: 12.05.2020)

Sosyal Bilgiler öğretim programı içerisinde verilen becerilerde küreselleşmenin farklı boyutlarının yansımaları görülmektedir. Bunlar, “Finansal Okuryazarlık”, “Tablo, grafik, diyagram yorumlama” ve “ Girişimcilik” becerileri ile küreselleşmenin ekonomik boyutunun bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Yine bu beceriler içerisinde “Politik Okuryazarlık” becerisi ise küreselleşmenin siyasal boyutunun bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır. Küreselleşmenin hukuki boyutunun yansıması olarak ise “Hukuk Okuryazarlığı” becerisi olarak karşımıza çıkarken sosyokültürel boyutunun yansıması olarak “Çevre Okuryazarlığı”, “Empati”, “İş Birliği”, “Kalıp yargı ve önyargıyı fark etme”, “Öz Denetim”, “ Sosyal Katılım” becerileri karşımıza çıkmaktadır. Küreselleşmenin teknolojik boyutunun yansıması olarak ise “Dijital Okuryazarlık”, “İletişim”, “Medya Okuryazarlığı” becerileri ile karşılaşılmaktadır. Verilen bu beceriler sadece küreselleşmenin belirli bir boyutunun

yansıması olarak sınırlandırmak oldukça güçtür. Belirtilen bir beceri küreselleşmenin farklı boyutlarının yansımaları olarak da değerlendirilebilir. Programda becerilerin yanı sıra değerler de verilmiştir. Bu değerler şunlardır (MEB, 2018). ;

Tablo 4. Sosyal Bilgiler Dersi Değerleri

1. Adalet	2. Estetik
3. Aile Birliğine Önem Verme	4. Eşitlik
5. Bağımsızlık	6. Saygı
7. Özgürlük	8. Barış
9. Bilimsellik	10. Sevgi
11. Çalışkanlık	12. Sorumluluk
13. Dayanışma	14. Tasarruf
15. Duyarlılık	16. Vatanseverlik
17. Dürüstlük	18. Yardımseverlik

Kaynak: M.E.B. (2018). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı: <https://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=354> (Erişim Tarihi: 12.05.2020)

2018 Sosyal Bilgiler öğretim programında verilen değerler yukarıdaki tabloda gösterilmiştir. Bu değerleri içerisinde evrensel değerler diyebileceğimiz “Özgürlük” , “Barış” , “Sevgi” , “Eşitlik” , “Saygı” , “Adalet” , “Çalışkanlık” , “Bilimsellik” , “Duyarlılık” , “Dürüstlük” değerlerinin öğretimine önemle vurgu yapılmaktadır.

Sosyal Bilgiler dersi öğretim bulunan öğrenme alanları:

- Birey ve Toplum
- Kültür ve Miras
- İnsanlar, Yerler ve Çevreler
- Bilim, Teknoloji ve Toplum
- Üretim, Dağıtım ve Tüketim

- Etkin Vatandaşlık
- Küresel Bağlantılar

Öğrenme alanları, içerisinde bir ya da daha fazla disiplin barındırmaktadır. “Birey ve Toplum” psikoloji, sosyoloji ve sosyal psikoloji disiplinlerini, “Kültür ve Miras” tarih disiplinini, “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” coğrafya, “ Üretim, Dağıtım ve Tüketim” ekonomi, “Etkin Vatandaşlık” sosyoloji, siyaset bilimi ve hukuk bilgisi gibi disiplinleri kendi içerisinde bulunduran öğrenme alanlarıdır. “Küresel Bağlantılar” ve “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanları ise disiplinlerarası alanlar içermektedir. Bu öğrenme alanları içerisinde küreselleşmenin yansımalarının yoğun bir şekilde aktarıldığı yer “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanıdır.

4.2. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabında Yansımalarına Yönelik Bulgular

Bu bölümde “Bir Bütünün Parçasıyız”, “Geçmiş Yolculuk”, “İnsan ve Çevre”, “Yaşamımızda Bilim ve Teknoloji”, “Ekonomi ve İnsan Yaşamı”, “Etkin ve Sorumluyum” ve “Bu Dünya Hepimiz” şeklinde yedi öğrenme alanından oluşan 2019 Sosyal Bilgiler Dersi 5. Sınıf ders kitabına ait küreselleşmenin içerik, görsel tasarım yansımalarına yönelik bulgular üniteler şeklinde verilmiştir.

4.2.1. Küreselleşmenin “Bir Bütünün Parçasıyız” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarına Yönelik Bulgular

Araştırmanın sınırlılık kısmında belirtilen Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabının “Bir Bütünün Parçasıyız” ünitesinde bulunan konular incelenerek küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 49 adet örnek bulunmuştur (Tablo 5). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretim programında bu ünite için öğrencilere kazandırılması gereken 4 kazanımdan 2’sinde küreselleşmenin yansımaları tespit edilmiştir. Bunlar, öğrencilerin ülkemizde etkin bir vatandaş olmaları için Sosyal Bilgiler dersinin katkılarını anlamalarına ve çocuk haklarını öğrenmelerine, bu haklarını nasıl kullanabileceğini fark etmelerine yönelik kazanımlarda küreselleşmenin yansımalarına yer verilmiştir.

Tablo 5. Küreselleşmenin “Bir Bütünün Parçasıyız” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu

1. Bir Bütünün Parçasıyız 10-30	İçerik							
	Konular	Ekonomik	Siyasal	Hukuki	Teknolojik	Sosyokültürel	Görsel	Toplam
	Etkin Bir Vatandaşım	-	3	-	-	2	4	9
	Olayların Çok Boyutluluğu	2	3	-	1	4	2	12
	Rollerimiz, Haklarımız Ve Sorumluluklarımız Var	-	-	1	1	1	4	7
	Haklarımla Varım	-	7	4	-	4	6	21
	Genel Toplam	2	13	5	2	11	16	49

4.2.1.1. Etkin Bir Vatandaşım

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 9 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 3’ü siyasi, 2’si sosyokültürel boyuta ilişkin 4 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Bu konuda küreselleşmenin siyasi boyutunda yer alma durumuna ilişkin çocuk haklarının “hem ulusal hem de uluslararası belgelerle koruma altına alınmıştır” (Harut, 2019, s:12) cümlesi örnek olarak gösterilebilir.

Sosyokültürel boyutuna ise Sosyal Bilgiler öğretmenin verdiği araştırma ödevi ile ilgili olan metinde “ Farklı bölgelerde kurulmuş devletlerin kültürel unsurlarını, kendi kültürümüzle olan benzerlikler ve farklılıklar yönü ile el aldık” (Harut, 2019, s:12) cümlesi örnek olarak gösterilebilir.

Hem siyasi hem de sosyokültürel boyutuna “ülkemizi ve dünyamızı daha iyi tanımamızı sağlar” (Harut, 2019, s:13) cümlesi örnek gösterilebilir.

Şekil 1. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, s: 13.

Şekil 1’de Azerbaycan halk oyunları kıyafeti verilmesi öğrencilerin başka kültürleri tanmasına, kendi kültürüyle başka kültürler arasında benzerlik ve farklılıkları görmesi, öğrenmesine katkı sağlamaktadır. Şekil bu yönüyle küreselleşmenin sosyokültürel boyutunun yansımalarına örnek teşkil etmektedir.

4.2.1.2. Olayların Çok Boyutluluğu

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansıması olarak toplam 12 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 3’ü siyasal, 4’ü sosyokültürel, 1’i teknolojik, 2’si ekonomik boyuta ilişkinken 2 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Bu konuda küreselleşmenin teknolojik boyutuna “Çevremizde her gün çeşitli olaylar yaşanır. Bu olayların bazılarını tanırız, bazılarını ise kitle iletişim araçlarından öğreniriz” (Harut, 2019, s:14) cümlesi örnek olarak gösterilebilir.

Kitabımızın 15.sayfasında verilen çevre kirliliği ile ilgili haber kupüründe plastik atık ve poşet kullanımının İrlanda, Tayvan, Güney Afrika gibi ülkeler başta olmak üzere dünya genelinde büyük bir problem oluşturduğuna vurgu yapılmıştır. Ülkelerin bu durumun önüne geçebilmek için çeşitli yöntemler izlediğini ve İngiltere, ABD'nin bu konu hakkında çalışmalar başlattığı ifade edilmiştir. Bu durum küresel bir çevre sorunu olmasından dolayı sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir (Harut, 2019). Ekonomik boyutu olarak ise yaşanan hava olaylarının çeşitli boyutlarını yansıtabilmek için verilen metinde herhangi bir ilde yaşanan olumsuz hava olayının tarım alanlarına etkilerinden bahsedilmektedir. Tarım alanında çalışan kişiyi, o bölgeden gelecek ürünü bekleyen tüketiciyi, eğer ürün ham madde olarak kullanılıyorsa sanayiciyi, hatta ulaşımı sağlayacak olan lojistik firmasında çalışan insanlara etkilerinden bahsedilmektedir. Bu durum küresel anlamda ticareti ve piyasayı etkilemesi bağlamında değerlendirildiğinde ekonomik boyuta örnek olarak gösterilebilir (Harut, 2019).

Yine aynı konu başlığı altında TEMA ile ilgili bir metin verilmiştir. Bu metinde TEMA'nın amaçları, hedefleri ve değerleri belirtilmiştir. Amaçlarının içerisinde ülkemizi tehdit eden erozyon ve çölleşme tehlikesine dikkat çekilmiştir. Dünya üzerindeki ekosistemin korunmasına, iklim değişikliğine vurgu yapılarak ülkelerin politikalarını bu doğrultuda hazırlamaları ve toplumun bilinçlendirilmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır. Bu durumu TEMA Vakfı'nın uluslararası bir kurum olmasından dolayı küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek olarak gösterilebilir. Ülkemizdeki çevre sorunundan yola çıkarak küresel çevre sorununa vurgu yapılmasından dolayı da sosyokültürel boyuta örnek olarak gösterilebilir (Harut, 2019).

Şekil 2. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutundaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, s: 15.

Şekil 2’ de plastik yığınları deniz ve çevre kirliliği yansıtılmıştır. Bu yönüyle küreselleşmenin sosyokültürel boyutunun yansması olarak örnek gösterilebilir.

Şekil 3. Küreselleşmenin Siyasal Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, s: 17.

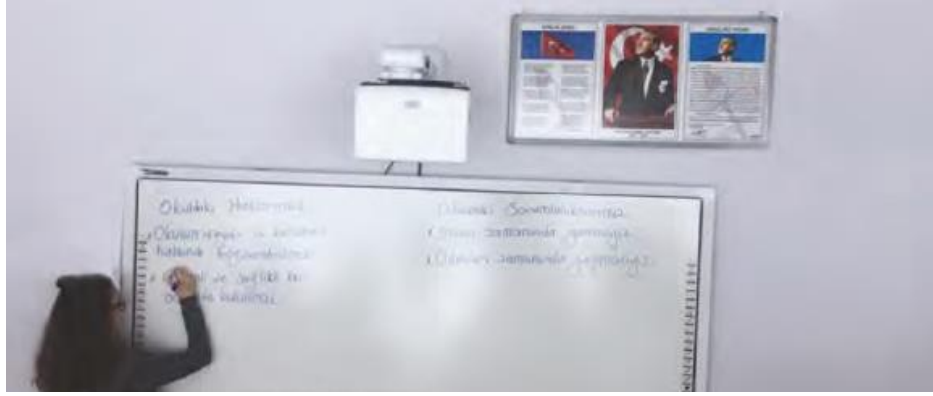
Şekil 3 TEMA Vakfının amblemi verilmiştir. TEMA Vakfı ulusal bir kuruluş olmasına rağmen önüne geçilmek istenen çevre sorunun küresel boyutta bir sorun olmasından dolayı küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir.

4.2.1.3. Rollerimiz, Haklarımız Ve Sorumluluklarımız Var

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansması olarak toplam 7 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 1’i hukuki, 1’i sosyokültürel, 1’i teknolojik boyuta ilişkin 4 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Bu konuda küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek olarak rollerin ve her rolün bir getirisi olarak sorumlulukların önemine değinildiği metinde kişisel zaman planlanırken kitle iletişim araçlarının da bilinçli kullanılması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Bu durum kitle iletişim araçlarının planlı ve düzgün bir şekilde kullanılmasına değinilmesinden ötürü küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek olarak izcilik kulübü ile ilgili verilen metinde izcilik kulübü üyelerinin yaptıkları etkinlikte hem bireysel hem de grup olarak çevre bilincinin gelişimine katkı yaptığı belirtilmiştir. Bu durum

etkinliğe katılım sağlayan bireylerin küresel bir değer olan çevre bilincinin kazanımına etki etmesinden dolayı küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Yine bu konu başlığı altında bulunan ve öğrencilere okul içerisindeki haklarını ve sorumluluklarının öğretilmesi hedeflendiği metinde öğrencilerin kendi sınıflarına ait demokrasi yöntemini kullanarak bir anayasa oluşturulduğu ifade edilmiştir. Bu durum küreselleşmenin hukuki boyutuna örnek olarak gösterilebilir (Harut, 2019).

Şekil 4. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, s: 20.

Şekil 5. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık s: 19.

Şekil 5’ de izcilerin orman içerisinde yapılan kampından bir karedir. Burada yapılan etkinlik izcilik kültürüne bağlı olmasından ve orada bulunan kişiler arasında etkileşim sağlamasından dolayı sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir.

4.2.1.4. Haklarım Var

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 21 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 4’ü hukuki, 4’ü sosyokültürel, 7’si siyasal boyutuna ilişkinken 6 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Şekil 6. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, s: 22.

Şekil 6’ da hiçbir ayırım yapılmaksızın her çocuğun eşit haklara sahip olduğuna vurgu yapılmıştır. Şekil bu yönüyle küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek teşkil edilebilir

Küreselleşmenin hem siyasal hem de sosyokültürel boyutuna çocuk haklarının tüm dünyadaki çocukları din, dil, ırk, renk ve cinsiyet ayırt etmeksizin sahip oldukları belirtilmiştir. Bu durum her ne kadar sosyokültürel bir boyut olarak gözüküyor olsa da çocuk hakları sözleşmesi siyasal bir sözleşme olmasından dolayı küreselleşmenin siyasal boyutuna da örnek gösterilebilir. Çocuk hakları sözleşmesi içerisinde bulunan bazı maddelerin verilmesi küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir. Ayrıca Uluslararası Çalışma Örgütü [ILO]'nün 2015 yılında yayınlamış olduğu ve çocuk işçiliği raporunun bir gazete kupürü olarak verilmesi de siyasal boyuta örnek olarak gösterilebilir (Harut, 2019).

Şekil 7. Küreselleşmenin Siyasal Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, s: 23.

Şekil 7’de Birleşmiş Milletlerin önemli bir birimi olan Uluslararası Çocuk Acil Yardım Fonu [UNICEF]’ in amblemi verilmiştir. Dünyadaki tüm çocukların Çocuk Hakları Sözleşmesi doğrultusunda haklarının evrensel bir şekilde korunmasını amaç edinmesinden ötürü uluslararası bir kuruluştur. Bundan dolayı küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir.

Şekil 8. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık s: 27.

Şekil 9. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık s: 26.

Şekil 8 ve Şekil 9 Şanlıurfa'daki mülteci kampının verildiği görüntülerde küreselleşmenin siyasal ve sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir.

4.2.2. Küreselleşmenin “Geçmiş Yolculuk” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular

Araştırmanın sınırlılık kısmında belirtilen Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabının “Geçmiş Yolculuk” ünitesinde bulunan konular incelenerek küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 122 adet örnek bulunmuştur (Tablo 6). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretim programında bu ünite için öğrencilere kazandırılması gereken 5 kazanımdan 2 tanesinde küreselleşmenin yansımaları tespit edilmiştir. Bu kazanımlar öğrencilerin Mezopotamya ve Anadolu uygarlıklarından kalan eserlerin günümüz insanlığına sağladığı katkıları ve ülkemizde bulunan tarihi eser, doğal varlıkları tanımalı şeklinde verilen kazanımlardır.

Tablo 6. Küreselleşmenin “Geçmiş Yolculuk” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu

2. Geçmiş Yolculuk 32-57	İçerik						
	Konular	Ekonomik	Siyasal	Hukuki	Teknolojik	Sosyokültürel	Görsel
Uygarlıkları Tanıyoruz	6	13	2	1	11	12	44
Ülkemizin Güzellikleri	8	3	-	-	11	14	36
Zengin Kültürümüz	3	-	-	-	12	11	26
Ortak Değerlerimiz	-	2	-	1	2	3	8
Geçmişten Günümüze Kültürümüz	-	-	-	5	4	4	13
Genel Toplam	17	18	2	7	40	41	122

4.2.2.1. Uygarlıkları Tanıyoruz

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 44 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 13’ü siyasi, 11’i sosyokültürel, 1’i teknolojik, 6’sı ekonomik boyuta ilişkin 12 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının kuruldukları bölgelerin ve hâkimiyet alanlarının verilmesi küreselleşmenin siyasi boyutuna örnek gösterilebilir. Anadolu uygarlıkları içerisinde yer alan Hititler’ in devlet yönetimi ile alakalı bilgilerin verildiği ve Mısırlılar ile imzaladıkları ilk yazılı antlaşma olma özelliğini taşıyan Kadeş Antlaşması küreselleşmenin siyasi boyutuna örnek gösterilebilir. Frigler’ in icat ettiği Çatal İğne (Fibula) ve evlerin zeminlerinde kullanmış oldukları renkli taş süslemeleri küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Bilim ve sanata önem veren İyonlar’ ın deniz ticareti ile uğraşmış olduğunun vurgulandığı metin küreselleşmenin ekonomik boyutuna, Fenikelilerden öğrenmiş oldukları alfabeyi geliştirerek günümüzde hal-i hazırda kullanmış olduğumuz Latin alfabesinin oluşumuna katkı sağladığına yönelik verilen bilginin ise küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. En önemli geçim kaynağı ticaret olduğu ifade edilen Lidyalılar’ ın ticaretin ilerlemesi ile birlikte parayı icat etmeleri ve devletler arasında kullanılan Kral Yolu’ nu açmaları küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir. Sümerler’ in tarihimizdeki en önemli icatlarından biri olan yazıyı bulmaları ve ay yılı esasına dayanan takvimi icat etmeleri küreselleşmenin

sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilirken tekerleği icat etmeleri ise toplumlararası etkileşimi arttırmıştı. Bu nedenle sosyokültürel, ticarete önemli yönde etki etmesinden dolayı ise küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir. Babiller' in Sümer kanunlarını daha genişleterek düzenlemiş oldukları Hammurabi Kanunları küreselleşmenin hukuki boyutuna örnek gösterilebilir. Asurlar' da haberleşmeyi sağlamak amacıyla kurulmuş olan posta teşkilatını oluşturmaları küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilirken, ilk kütüphaneyi oluşturmaları sosyokültürel boyutuna, ticaret için oluşturmuş oldukları Kaniş Karum ticaret merkezi küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir (Harut, 2019).

Şekil 10. Küreselleşmenin Sosyokültürel ve Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık s: 39.

Şekil 10' de Lidyalılar' a ait para ve madeni takılar yansıtılmıştır. Görselde paranın verilmiş olması ekonomik boyuta örnek gösterilebilirken, üzerine işlenen motifler küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir.

Şekil 11. Küreselleşmenin Siyasal Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık s: 36.

Hititler ve Mısırlılar arasında imzalan Kadeş Antlaşması'nın tabletinin verildiği görselde küreselleşmenin siyasal boyutunun yansımalarına örnek teşkil edilebilir.

Şekil 12. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, s: 37.

Frigler' in icat etmiş oldukları çatal iğnenin (Fibula) ders kitabında verilmiş olması yönüyle küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir.

4.2.2.2. Ülkemizin Güzellikleri

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 36 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 3'ü siyasal, 11'i sosyokültürel, 8'i ekonomik boyuta ilişkin 14 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu içerisinde yer alan ülkemiz sınırları içerisinde bulunan doğal varlıkların tanıtıldığı metinler içerisinde bu alanların birçok turist çekmesi küresel bir piyasa oluşturması yönünden küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir. Bu alanlar içerisinde uluslararası bir kuruluş olan [UNESCO] tarafından Dünya Miras Listesine alınması yönünden sosyokültürel boyutuna ve belli niteliklerin aranmasından dolayı da küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir. Topkapı Sarayı Müzesi'nde sergilenen ve dünya üzerinde en çok bilinen elmaslardan birisi olan Kaşıkçı Elması ile ilgili metinde küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir (Harut, 2019).

Şekil 13. Küreselleşmenin Sosyokültürel ve Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, s: 44-45.

Ülkemizde bulunan tarihi eserlerin ve doğal varlıkların haritası Şekil 13'te verilmiştir. Belirtilen bu bölgelerin turizm niteliği taşımasından dolayı ekonomik boyutunu yansıtırken, gelen turist ve ziyaretçilerin hem o bölgedeki kültürü öğrenmelerine hem de gelenler arasında kültürel etkileşim yönünden küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek teşkil ettiği tespit edilmiştir.

4.2.2.3. Zengin Kültürümüz

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 26 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 12'si sosyokültürel, 3'ü ekonomik boyuta ilişkinken 11 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Bu konu başlığı altında öğrencilere kazandırılmaya çalışılan kültürümüzü oluşturan kültürel öğelerimizdir. Bunlar örf, adet, gelenek, görenek, yemek, kıyafet ve halk oyunları gibi birçok unsur bir araya gelerek kültürü oluşturmaktadır. Metinler içerisinde ülkemizde bulunan yöresel yemeklerin tanıtılması yine aynı şekilde halk oyunlarının tanıtılması her ikisi de küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Kültürümüzün yansıtıldığı diğer bir unsur ise el sanatlarımızdır. Bu el sanatları kültürel bir öğe olmasından dolayı sosyokültürel boyuta örnek

gösterilebilirken bazı kısımlarda ürünlerin satışının işletmeler sayesinde yapıyor olması, hammadde farklılıklarının görüldüğünün ifade edilmesinden dolayı küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir. Dini bayramlar, milli bayramlar ve mevsimlik olan Nevruz, Hıdırellez bayramları verilerek bu bayramlarda toplumsal olarak birlik ve beraberliği kuvvetlendirmesine vurgu yapılmıştır. Bu durum küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir (Harut, 2019).

Şekil 14. Küreselleşmenin Sosyokültürel Ve Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, s: 51.

Şekil 14’de kültürümüzün en eski el sanatlarından biri olması ve günümüze kadar değer kaybetmeden gelmiş olmasından dolayı sosyokültürel boyuta, para kazandırmasından dolayı küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek teşkil edebileceği tespit edilmiştir.

4.2.2.4. Ortak Değerlerimiz

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 8 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 2’si siyasal, 2’si sosyokültürel, 1’i teknolojik, boyutuna ilişkin 3 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konumuz içerisinde taziye evlerinden bahsedildiği bir haber kupürü bulunmaktadır. Bu haber kupürü içerisinde yer alan metinde Anadolu Ajansı'nın bir açıklama yaptığına dikkat çekmiştir. Bu durum küreselleşmenin teknolojik boyuna örnek gösterilebilir. Kültürümüzün bir ögesi olarak askere gitmekten bahsedilen metinde halkın orduyu peygamber ocağı olarak adlandırdığı, askere giden kişinin eline kınalar yakıldığı, yemekler dağıtıldığı ve bu yemeklere akrabaların, çevredeki insanların, eş, dostların katıldığı ifade edilmiştir. Bu durum küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir.

Şekil 15. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, s: 54.

Şekil 15' da kültürümüze ait olan ve gün geçtikçe eski önemini kaybeden asker uğurlama törenin yansıtılması küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek teşkil edebileceği tespit edilmiştir.

4.2.2.5. Geçmişten Günümüze Kültürümüz

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansıması olarak toplam 13 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 4' ü sosyokültürel, 5'i teknolojik boyuta ilişkin 4 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konumuzun giriş sayfasında kültürel öğelerin zaman içerisinde nasıl değiştiğini öğrencilere fark ettirebilmek için Ankara Etnografya Müzesinin genel ağ sayfasının ziyaret edilmesi ve gördüğümüz görsellerle bugünkü görselleri karşılaştırmamız istenmesi küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir. Ayrıca kültürlerin teknolojik değişimlerden nasıl etkilendiğini yansıtabilmek amacıyla geleneksel seyirlik oyunlarının perde arkasından bir ışık yansıtılarak gerçekleştirildiği, ancak günümüzde bu oyunların yerini televizyon, sinema ve tiyatroların aldığına vurgu yapılmıştır. Bu durum da küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir. Kitabımızda belirttiğimiz seyirlik oyunlarının nasıl oynatıldığının anlatıldığı kısım ve Anadolu kültürünün en önemli özelliklerinden birinin de misafirperverlik olduğuna dikkat çekilmesi de küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir (Harut, 2019).

Şekil 16. Küreselleşmenin Sosyokültürel Ve Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, s: 57.

Şekil 16'da yansıtılan yer sofrası eski bir sofranın sunumu olarak kültürümüzde önemli bir yere sahiptir. Bu durumdan dolayı görsel sosyokültürel boyuta örnek gösterilebilirken ayrıca bu görseli günümüz sofrasının sunumuyla karşılaştırılması teknolojik gelişmelerin yansımalarını ortaya koyacaktır. Bu yönüyle de küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir.

4.2.3. Küreselleşmenin “İnsan ve Çevre” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular

Araştırmanın sınırlılık kısmında belirtilen Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabının “İnsan ve Çevre” ünitesinde bulunan konular incelenerek küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 26 adet örnek bulunmuştur (Tablo 7). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretim programında bu ünite için öğrencilere kazandırılması gereken 5 kazanımdan 1 tanesinde küreselleşmenin yansımaları tespit edilmiştir. Bu kazanımda öğrencilerin çevre sorunlarının oluşumunun sorgulama yöntemiyle öğretilmesini amaçlamaktadır. Çevre sorunları evrensel bir boyutu olması bakımından küreselleşmenin yansımaya yer verilmiştir.

Tablo 7. Küreselleşmenin “İnsan ve Çevre” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu

3.İnsan Ve Çevre 60-85	İçerik							
	Konular	Ekonomik	Siyasal	Hukuki	Teknolojik	Sosyokültürel	Görsel	Toplam
	Haritalar Ne Diyor?	-	-	-	-	-	-	-
	İklimimizin Yaşamımıza Etkisi	2	-	-	1	2	3	8
	Nüfus Ve Yerleşme	4	-	-	-	3	1	8
	Neden Oldu?	-	-	-	-	5	3	8
	Doğal Afetler Ve Etkileri	-	1	-	-	1	-	2
	Genel Toplam	6	1	-	1	11	7	26

4.2.3.1. Haritalar Ne Diyor?

Bu konu başlığında küreselleşmenin yansımaları olarak herhangi bir içerik ve görsel tespit edilmemiştir.

4.2.3.2. İklimimizin Yaşamımıza Etkisi

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 8 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 2'si ekonomik, 2'si sosyokültürel, 1'i teknolojik boyuta ilişkinken 3 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Bu konu başlığı altında hava durumu ve etkileri öğrencilere kazandırılması amaçlanmaktadır. Hava durumunun genel ağ, gazete ve televizyon gibi teknolojik araçlar yoluyla takip edildiği ifade edilmiştir. Bu durumda küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek verilebilir. Ülkemizdeki iklim tipleri tanıtılırken bu iklim tipleri doğrultusunda ev yapımında kullanılan malzemelerin değişikliği küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Akdeniz iklimi tanıtılırken seracılık tanımı verilmiştir. Akdeniz ikliminde yaz mevsiminin uzun sürmesi ve sıcaklık değerlerinin yüksek olması sebebiyle turizm faaliyetinin geliştiğine vurgu yapılmıştır. Her iki durum da küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir (Harut, 2019).

Şekil 17. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, s: 69.

Şekil 17'de ülkemizdeki iklim türleri içerisinde yer alan karasal iklimin ev yapısı malzemesi olan kerpiç ev örnekleri yansıtılmıştır. Bu durum küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek teşkil ettiği tespit edilmiştir.

Şekil 18. Küreselleşmenin Ekonomik Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, s: 70.

Şekil 18'deki görselde seracılık faaliyeti yansıtılmıştır. Akdeniz ikliminin görüldüğü her yerde yapılabileceğinden dolayı ekonomik boyuta örnek gösterilebilir.

4.2.3.3. Nüfus Ve Yerleşme

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 8 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 4'ü ekonomik, 3'ü sosyokültürel boyuta ilişkinken 1 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Yerleşmeyi etkileyen doğal unsurlar içerisinde su kaynaklarını açıkladığı metinde tarihte kurulan ilk toplumlardan beri su kaynaklarının etrafında kurulduğu ifade edilmiştir. Bu durum küresel bir değer olarak değerlendirirsek küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Beşeri unsurların anlatıldığı metinler içerisinde tarım alanında kullanılan ürünler ham madde olarak kullanılırsa o bölgede tarıma bağlı sanayi gelişmesi, ulaşım elverişli bölgelerde sanayi ve ticaret, sanayi tesislerinin ham maddeye yakın yerlere kurulmasından bahsediliyor olması küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterebilir (Harut, 2019).

Şekil 19. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, s: 77.

Bu görselde deniz kıyısında ticaret ve ulaşım için yapılan bir liman verilmiştir. Limanlar para kazandırıyor olması bakımından ekonomik boyuta, kültürel etkileşimden dolayı sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir.

4.2.3.4. Neden Oldu?

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 8 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 5'i sosyokültürel boyuta ilişkin 3 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Günümüz dünyasında gün geçtikçe artmakta olan küresel çevre sorunlarının tanıtıldığı kısımlar küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Bu küresel çevre sorunları küresel ısınma, su kirliliği, toprak kirliliği, gürültü kirliliğidir. Gürültü kirliliği oluşumunda ulaşım araçları, sanayi gibi nedenlerin etken olmasından dolayı teknolojik boyuta da örnek gösterilebilir (Harut, 2019).

Şekil 20. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, s: 81.

Şekil 21. Küreselleşmenin Ekonomik ve Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, s: 81.

4.2.3.5. Doğal Afetler ve Etkileri

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 2 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 1'i siyasal, 1'i sosyokültürel boyuta ilişkin hiçbir görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilememiştir.

Doğal afetler sonucunda yaşanan sıkıntılar için dayanışma ve iş birliği bu tür sıkıntıların azaltılmasına neden olmakta olduğundan bahsedilmiştir. Buradaki

yardımlaşma ve işbirliğini küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Küreselleşmenin yansıması olarak hiçbir görsel tespit edilememiştir (Harut, 2019).

4.2.4. Küreselleşmenin “Yaşamımızda Bilim ve Teknoloji” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımasına Yönelik Bulgular

Araştırmanın sınırlılık kısmında belirtilen Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabının Yaşamımızda Bilim ve Teknoloji ünitesinde bulunan konular incelenerek küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 82 adet örnek bulunmuştur (Tablo 8). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretim programında bu ünite için öğrencilere kazandırılması gereken 5 kazanımdan 1 tanesinde küreselleşmenin yansımaları tespit edilmiştir. Bu kazanım öğrencilerin teknoloji kullanımında sosyalleşmesine ve toplumlararası etkileşime nasıl etkilediğinin öğretilmesi amaçlanmaktadır. Bu kazanımda günümüz dünyasında vazgeçilmez bir öneme sahip olan teknolojinin en önemli getirilerinden birisi olan toplumlararası etkileşimi arttırmasından sebep küreselleşmenin farklı boyutlarını yansıttığı tespit edilmiştir.

Tablo 8. Küreselleşmenin “Yaşamımızda Bilim ve Teknoloji” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu

4.Yaşamımızda Bilim ve Teknoloji 88-107	İçerik							
	Konular	Ekonomik	Siyasal	Hukuki	Teknolojik	Sosyokültürel	Görsel	Toplam
	Teknolojinin Toplum Üzerine Etkisi	-	-	-	6	3	3	12
	Cebimizdeki Kütüphane	-	-	-	10	2	3	15
	Önce Güvenlik	2	-	3	18	3	3	29
	Bilim İnsanları Ve Ortak Özellikleri	-	6	-	-	8	7	21
	Araştırmacı Çocuklar	-	-	-	4	1	-	5
	Genel Toplam	2	6	3	38	17	16	82

4.2.4.1. Teknolojinin Toplum Üzerine Etkisi

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 12 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 6'sı teknolojik, 3'ü sosyokültürel boyuta ilişkinken 3 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

İnsanların dünyada olup biten gelişmelerden anında haberdar olması küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilirken aynı zamanda bu durum ülkelerarası kültür aktarımını da etkilemesinden dolayı küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek olarak gösterilebilir. Yine aynı şekilde televizyon, radyo, genel ağ gibi kitle iletişim araçları sayesinde insanların seslerini daha çabuk duyurabildiğinden bahsedilen kısımda küreselleşmenin hem sosyokültürel hem de teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir. Teknolojinin olumsuz bir etkisi olarak tablet, bilgisayar gibi teknolojik aletlerin kullanılması aile içi etkileşimlerin artık bozulduğundan bahsedilmektedir. Bu durumu teknolojik aletlerin bir getirisi olmasından kaynaklı küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnekken aynı zamanda aile içi bozulmalara sebep olması da sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir (Harut, 2019).

Şekil 22. Küreselleşmenin Teknolojik ve Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, s: 90.

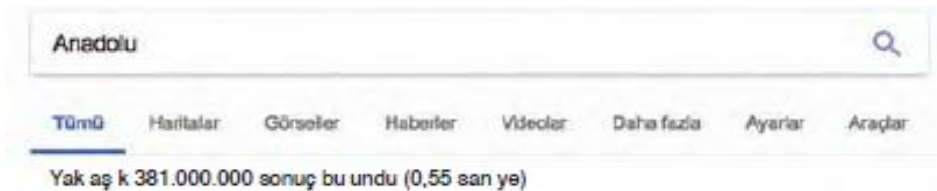
Şekil 22'de yansıtılan görselde iki yaşlı bireyin tablet kullanarak görüntülü konuşmak yapmaktalar. Bu yönüyle küreselleşmenin teknolojik boyutunu

yansıtmaktadır. Aynı zamanda bu durum toplumsal olarak iletişim kurmaya farklı bir boyut katmasından ötürü küreselleşmenin sosyokültürel boyutunu yansıttığı tespit edilmiştir.

4.2.4.2. Cebimizdeki Kütüphane

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansıması olarak toplam 15 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 10'u teknolojik, 2'si sosyokültürel boyuta ilişkinken 3 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Günümüzde, araştırmalarımızın istediğimiz yerde telefon ve bilgisayar aracılığı ile yapılabildiği ifade edilmiştir. Bu ifade küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir. Aynı şekilde araştırma yapılırken arama motorunun kullanıldığı, nasıl kullanılması gerektiğinin belirtildiği ifadelerde küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir. Arama motorundan edinilen bilgilerin doğruluğu konusunda yaşanan sıkıntılar, bireylerin yanlış bilgi edinmelerinden kaynaklı küreselleşmenin sosyokültürel boyutunu yansıtmaktadır. Kitap, gazete, dergi, radyo, genel ağ gibi iletişim araçları medya olarak isimlendirildiği ifade edilmiştir. Bu kitle iletişim araçlarının çözümlene ve doğru yorumlayabilme becerisine, medya okuryazarlığı olarak isimlendirildiği ifade edilmiştir. Bu iki durumda küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek olarak gösterilebilir (Harut, 2019).

Şekil 23. Küreselleşmenin Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, s: 93.

Şekil 24. Küreselleşmenin Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, s: 97.

4.2.4.3. Önce Güvenlik

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 29 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 18'i teknolojik, 3'ü sosyokültürel, 3'ü hukuki, 2'si ekonomik boyuta ilişkin 3 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Günümüzde bilgisayar ve genel ağ sadece yetişkinlerin değil aynı zamanda çocukların da çok sık kullandığı ifade edilmiştir. Genel ağın dünyada yaşanan gelişmelerden haberdar olunmasına aynı zamanda eğlenmeleri için çocuklara ortam sağladığı belirtilmiştir. Bu ifadeler de küreselleşmenin teknolojik boyutunu yansıtmaktadır. Çocukların eğlenmelerini sağlaması bakımından sosyokültürel boyutuna da örnek gösterilebilir. Bu konu başlığı altında sosyal medyadan bahsedilen kısım küreselleşmenin sadece teknolojik boyutunu değil aynı zamanda sosyal medya sayesinde insanların farklı kültürlerle tanışması ve etkilenmesinin daha kolay olduğu belirtilmektedir. Bu durumdan dolayı küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna da örnek gösterilebilir (Harut, 2019).

Konu başlığı içerisinde mesafeli satış kavramından bahsedilmiştir. Bu kavram hem teknolojik boyuta, hem ekonomik boyuta hem de sosyokültürel boyuta örnek gösterilebilir. Bu kavram içerisinde alışverişin ekonomik bir durum olmasından kaynaklı olarak ekonomik boyutuna, toplumdaki alışveriş kültürünün değişmesinden kaynaklı sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Mesafeli satışta dikkat edilmesi

gerekenlerin verildiği kısımda garanti belgesinden bahsedilen kısım teknolojik boyutun yanı sıra hukuki boyutu yansıtırken, ödeme şekli olarak 3D güvenlik yönteminden bahsedilen cümle ise küreselleşmenin hem teknolojik hem de ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir (Harut, 2019b).

Şekil 25. Küreselleşmenin Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, s: 100.

Bu konu başlığı altında tespit edilmiş olan Şekil 25'te teknolojik araçlar kullanarak alışveriş yapılması görselleştirilmiştir. Teknolojik olarak yaşanan gelişmelerin bir getirisi olarak toplum içerisinde kullanımı yaygınlaşmaktadır. Şüphesiz yapılan alışverişler ülkeler arası olabilmektedir. Bu durumdan ötürü küreselleşme sürecini hızlandırmaktadır. Alışveriş yapan iki kişinin yansıtılması da ekonomik boyuta örnek gösterilebilir.

4.2.4.4. Bilim İnsanları ve Ortak Özellikleri

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansıması olarak toplam 21 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 8'i sosyokültürel, 6'sı siyasal boyuta ilişkinken 7 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı içerisinde Prof. Dr. Aziz Sancar hakkında bilgilerin bulunduğu bir makaleden alıntı bulunmaktadır. Bu metin içerisi Nobel ödülünden bahsediyor

olması Nobel ödülünün uluslararası bir dernek tarafından belirli şartlar doğrultusunda veriliyor olması küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir. Geçmişten günümüze insanlık için önemli buluşlara imza atan El-Cezeri, Leonardo da Vinci, Gazi Yaşargil, Marie Curie gibi bilim insanlarının buluşları toplumsal hayata kolaylık sağlamasından kaynaklı olarak küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Aynı şekilde bilim insanları içerisinde Nobel ödülü layık görülmüş buluşlara imza atan ve metin içerisinde bahsedilen kısımlarda küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir.

Şekil 26. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, s: 104.

Konu başlığı altında tespit edilmiş olan Şekil 26'da El-Cezeri' nin filli saati yansıtılmıştır. Bu durum küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir.

Şekil 27. Küreselleşmenin Teknolojik ve Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, s: 104.

Şekil 27’de Gazi Yaşargil’in yapmış olduğu çalışmaları anlatmaktadır. Bu sunumu yaparken akıllı tahta kullanmasından dolayı küreselleşmenin teknolojik boyutunu yansıttığı tespit edilmiştir. Aynı zamanda insanlık için yapmış olduğu çalışmaları anlatmasından kaynaklı küreselleşmenin sosyokültürel boyuna örnek olarak gösterilebilir.

4.2.4.5. Araştırmacı Çocuklar

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 5 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 1’i sosyokültürel, 4’ü teknolojik boyuta ilişkin hiçbir görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımaları tespit edilememiştir.

Bu konu başlığı altında elektronik kaynaklardan bahsedilmiştir. Bu duruma örnek olarak Cumhurbaşkanlığı Millet Kütüphanesi’ndeki 12.500 basılı dergi, 2.000.000’a yakın süreli yayın, 46 tane veri tabanından, 550.000 e-kitap, 6.500.000 elektronik tez, 60.000’e yakın e-dergi vb. bahsedilen metin küreselleşmenin hem sosyokültürel hem de küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir (Harut, 2019).

4.2.5 Küreselleşmenin “Ekonomi ve İnsan Yaşamı” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarına Yönelik Bulgular

Araştırmanın sınırlılık kısmında belirtilen Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabının “Ekonomi ve İnsan Yaşamı” ünitesinde bulunan konular incelenerek küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 79 adet örnek bulunmuştur (Tablo 9). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarında aşağıda yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiler Öğretim programında bu ünite için öğrencilere kazandırılması gereken 5 kazanımdan 2 tanesinde küreselleşmenin yansımaları tespit edilmiştir. Bu kazanımları öğrencinin çevresindeki ekonomik faaliyetleri tanması ve sosyal hayata etkilerini öğrenmesini amaçlamaktadır.

Tablo 9. Küreselleşmenin Ekonomi ve İnsan Yaşamı Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu

5.Ekonomi ve İnsan Yaşamı 110-137	İçerik							
	Konular	Ekonomik	Siyasal	Hukuki	Teknolojik	Sosyokültürel	Görsel	Toplam
	Yaşadığımız Yer Ve Çevremizdeki Ekonomik Faaliyetler	15	-	-	-	-	9	24
	Çevremizdeki Meslekler	7	1	-	1	3	1	13
	Ekonomik Faaliyetler Ve Sosyal Hayat	3	-	-	-	3	2	8
	Üretim Serüveni Ve Tüketim	3	-	-	1	-	6	10
	Yeni Fikirler Geliştiriyoruz	3	2	1	3	4	4	17
	Bilinçli Tüketici	-	2	2	2	-	1	7
	Genel Toplam	31	5	3	7	8	23	79

4.2.5.1. Yaşadığımız Yer ve Çevremizdeki Ekonomik Faaliyetler

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 24 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 15'i ekonomik boyuta ilişkin 9 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Bu konu başlığı altında insanların hayatlarını sürdürebilmek için çeşitli ihtiyaçları olduğu ifade edilmiştir. Ülkemiz sınırları içerisinde yetiştirilen ürünlerden bahsedilmiştir. Akdeniz Çukurova'da yetiştirilen pamuk, Van ve çevresinde yapılan hayvancılık faaliyetleri, Zonguldak ve çevresinde çıkarılan taş kömürü gibi ürünlerin ekonomik olarak yerel piyasadan küresel piyasaya açılması bakımından küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek olarak gösterilebilir. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından açıklanan, internet sayfasından alınmış metinde neden Konya'da tarım yapılması gerektiği belirtilmiştir. Metin içerisinde bölgenin ulaşım olarak yüksek hızlı trene, uluslararası hava alanına sahip olması küreselleşmenin ekonomik

boyutuna örnek gösterilebilir. Ülkemizde turizm bölgelerinden bahsedilen kısım bulunmaktadır. Bu kısımda ülkenin önemli turistik merkezlerinden bahsedilmiştir. Bu turizm merkezlerinin hangi mevsimde daha çok turist ağırladığından bahsedilmiştir. Turizm küresel bir piyasa oluşturmasından dolayı küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir.

Şekil 28. Küreselleşmenin Teknolojik ve Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, s: 114.

4.2.5.2. Çevremizdeki Meslekler

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 13 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 7'si ekonomik, 1'i siyasal, 1'i teknolojik, 3'ü sosyokültürel boyuta ilişkinken 1 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Çevremizdeki mesleklerin tanıtılması ve teknolojik gelişmelerin etkileri ile birlikte birçok meslekte değişiklikler olmuş hatta bazı mesleklerin ortadan kaybolurken bu mesleklerin yerini yeni mesleklerin aldığı ifade edilmiştir. Bu durumun gerçekleşmesinde etkin rol oynayan teknolojik gelişmeler olmasından dolayı küreselleşmenin hem sosyokültürel hem de teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir. Ülkemizde bulunan ve ekonomik anlamda öne çıkan bazı şehirlerin tanıtıldığı bölümde Ankara şehrinin başkent oluşunun vurgulanması küreselleşmenin siyasal

boyutuna örnek olarak gösterilebilir. İstanbul tanımlanırken sanayinin gelişmesinden kaynaklı şehrin çok fazla göç alması küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek olarak gösterilebilir. Antalya’da ekonomik faaliyet olarak turizmden bahsedilmesi, Batman’da ise petrolden bahsedilmesi küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir. “Öğrendiklerimi Uyguluyorum” kısmında verilen gazete kupürü içerisinde ülkemizde ticaret hacmi olarak ilk 5 OSB (Organize Sanayi Bölgesi) verilmiştir. Bu OSB’lerin ticaret hacminin bu denli gelişmiş olmasının sebebi yerli-yabancı yatırımcıların fazla olması olarak ifade edilmiştir. Bu durum küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir (Harut, 2019).

Şekil 29. Küreselleşmenin Teknolojik ve Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, s: 119.

4.2.5.3. Ekonomik Faaliyetler ve Sosyal Hayat

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 8 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 3’ü ekonomik, 3’ü sosyokültürel boyuta ilişkinken 2 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu içerisinde maden şehrimiz olan Zonguldak'ın yer altı madeni sayesinde şehirdeki değişimden bahsedilmiştir. Bu durum hem ekonomik hem de küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Konu içerisinde ekonomik faaliyetlerin katkı sağladığı başka bir şehrimiz olan Erzurum anlatılmıştır. Erzurum şehrinde açılan kayak merkezi sayesinde uluslararası gerçekleştirilen kış sporları etkinlikleri ekonomik bir gelir sağlamasından dolayı küreselleşmenin ekonomik boyuna örnek gösterilebilir. Bu durumu farklı bir açıdan değerlendirecek olursak yurtiçi ve yurtdışı birçok kişiye misafirlik yapmasından dolayı küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir (Harut, 2019).

Şekil 30. Küreselleşmenin Sosyokültürel ve Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, s: 124.

Şekil 30'ta Erzurum'da düzenlenen Universiade yarışmalarından bir görsel yansıtılmıştır. Görselde de görüldüğü gibi birçok farklı ülkeden sporcular bulunmaktadır. Bu durum sporcular arasında etkileşim sağlamasından dolayı küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Başka açıdan bakacak olursak yapılan yarışmalar para kazandıracığından dolayı ekonomik boyuta örnek gösterilebilir.

Şekil 31. Küreselleşmenin Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, s: 124.

Şekil 31’de Universiade ismiyle düzenlenen kış yarışmalarını kamera aracılığıyla başka ülkelerde izlemesi sağlanmaktadır. Burada kameraların kullanılması küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek olarak gösterilebilir.

4.2.5.4. Üretimin Serüveni ve Tüketim

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 10 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 3’ü ekonomik, 1’i teknolojik boyuta ilişkin 6 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında zeytinyağının üretim ve tüketim serüveni, kumaşın üretim ve tüketim serüvenine değinilmiştir. Zeytinyağı üretim ve tüketim serüveni içerisinde yer alan ve dağıtım kısmında vurgulanan gerek yurt içindeki gerekse yurt dışındaki marketlere gönderilmesi küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir (Harut, 2019).

Şekil 32. Küreselleşmenin Teknolojik ve Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, s: 126.

Şekil 32’de üretilen ürünlerin dağıtımına çıkarıldığı an yansıtılmıştır. Bu durum ekonomik boyuta örnekken, kullanılan araçlar teknolojik gelişmelerin sonucu olmasından ötürü teknolojik boyuta da örnek gösterilebilir.

4.2.5.5. Yeni Fikirler Geliştiriyoruz

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansıması olarak toplam 17 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 3’ü ekonomik, 3’ü teknolojik, 4’ü sosyokültürel, 1’i hukuki, 2’si siyasal boyuta ilişkinen 4 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında ülkemize çay üretiminin tarihinden bahsedilmiştir. Bu durum içerisinde 1940 yılında çıkarılan bir kanun ile çay üretimi koruma altına alınması hukuki boyutuna örnek gösterilebilir (Harut, 2019).

Ülkemizde girişimci insanların bahsedildiği kısımda yapılan çalışmalara devlet desteği verildiği ifade edilmiştir. Bu durumu küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir. Genel ağdan düzenlenerek alınan bir metinde Sabancı Üniversitesi’nde yapılan çalışma besinlerin raflardaki ömrünü uzatan nano-kil katkılı gıda ambalaj teknolojisinin ABD’de büyük ilgi gördüğü ifade edilmiştir. Bu ifadede yeni bir buluşun yapılmış olması sosyokültürel boyuta örnekken nano-kil ambalajları küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir. Yine aynı metinler

içerisinde yer alan uluslararası robot yarışmasında öğrencilerin yapmış oldukları Düşünce Gücüyle Nesnelerin Kontrolü, Düşünce Gücüyle Araçların Kontrolü, Uzaktaki El isimli projelerde aynı şekilde hepsi bir buluş olmasından dolayı küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ve kullanılan teknolojik ürünler bakımından küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir (Harut, 2019).

Şekil 33. Küreselleşmenin Teknolojik ve Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, s: 130.

Şekil 33’de çay üretiminin ülkemizde başlamasına önyak olan Zihni Derin ve ona destek veren yöre halkı yansıtılmaktadır. Bu durum toplumsal birlik ve beraberlikler bakımından sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir.

4.2.5.6. Bilinçli Tüketici

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 7 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 2’si siyasi, 2’si hukuki, 2’si teknolojik boyuta ilişkin 1 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında tüketici olarak nelere dikkat edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Yaşanabilmesi öngörülen sıkıntıların belirtildiği ve bu ifade edilirken

uluslararası bir kuruluş olan T.C. Ticaret Bakanlığı'ndan bahsedilen kısım küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir. Bu belirtilen sıkıntılar içerisinde genel ağ servis sağlayıcısıyla yapılan abonelik örneğinden bahsedilmesi küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek olarak gösterilebilir.

4.2.6 Küreselleşmenin “Etkin ve Sorumluyum” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular

Araştırmanın sınırlılık kısmında belirtilen Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabının “Etkin ve Sorumluyum” ünitesinde bulunan konular incelenerek küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 33 adet örnek bulunmuştur (Tablo 10). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarında aşağıda yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretim programında bu ünite için öğrencilere kazandırılması gereken 4 kazanımdan 1 kazanım küreselleşmenin yansıması tespit edilmiştir. Bu kazanım doğrultusunda bireyler kendi temel haklarını öğreneceği ve bu hakların kullanımının önemini kavrayacağı kazanımıdır.

Tablo 10. Küreselleşmenin “Etkin ve Sorumluyum” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu

6.Etkin ve Sorumluyum 140-157	İçerik							
	Konular	Ekonomik	Siyasal	Hukuki	Teknolojik	Sosyokültürel	Görsel	Toplam
	Topluma Hizmet Edenler	-	7	-	1	3	2	13
	Yaşadığımız Yerde Yönetim	-	-	-	-	-	-	-
	Temel Haklarımız	-	2	7	-	3	2	14
	Bizi Biz Yapan Semboller	-	-	2	-	4	-	6
	Genel Toplam	-	9	9	1	10	4	33

4.2.6.1. Topluma Hizmet Edenler

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 13 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 7'si siyasi, 1'i teknolojik, 3'ü sosyokültürel boyuta ilişkinken 4 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Uluslararası kurum ya da kuruluş diyebileceğimiz T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, T.C. İçişleri Bakanlığı, T.C. Adalet Bakanlığı vb. kurumları küreselleşmenin siyasi boyutuna örnek olarak gösterilebilir. Toplumsal ihtiyaçların içerisinde yer alan eğitim ihtiyacının ve hukuk ihtiyacının dil, din, ırk, cinsiyet ayrımı yapılmaksızın herkesin hakkı olduğuna vurgu yapılması küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek teşkil edebilir. Eğitim hakkının anayasal olarak güvence altına alınması siyasi boyuta örnek olarak gösterilebilir. Kamu hizmetlerin gün geçtikçe yaygın bir hal kazanan E-Devlet uygulaması İletişim ve Ulaşım ihtiyaçları içerisinde verilmiştir. E-Devlet kullanımının verilmesi küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir.

Şekil 34. Küreselleşmenin Siyasal Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık,145.

Şekil 35. Küreselleşmenin Teknolojik ve Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, s: 144.

Şekil 35'te e-devlet ağı görselleştirilmiştir. Teknolojik gelişmelerden dolayı devletler çevrimiçi erişim ağı açılmıştır. Bu erişim ağı bakanlıklar dahilinde vatandaşların ulaşabileceği birçok seçenek bulunmaktadır. Kullanımı artan genel ağdan dolayı görsel küreselleşmenin teknolojik ve sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir.

4.2.6.2. Yaşadığımız Yerde Yönetim

Bu konu başlığı altında küreselleşmenin boyutlarının yansıtıldığı hiçbir örnek tespit edilememiştir.

4.2.6.3. Temel Haklarımız

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 14 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 2'si siyasi, 7'si hukuki, 3'ü sosyokültürel boyuta ilişkin 2 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı içerisinde anayasamızda bulunan temel haklarımızdan 6 ayrı madde verilmiştir. Bu madde toplumdaki vatandaşların yaşamlarını etkilemelerinden kaynaklı olarak küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilirken, bu maddeler doğrudan olduğu gibi verildiği için küreselleşmenin hukuki boyutuna da örnek gösterilebilir. Yine aynı şekilde Çocuk Hakları Sözleşmesinin 12. Maddesinin doğrudan verilmiş olması küreselleşmenin hem hukuki hem de siyasi boyutuna örnek verilebilir.

Şekil 36. Küreselleşmenin Siyasal Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, s: 154.

4.2.6.4. Bizi Biz Yapan Semboller

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 6 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 2'si hukuki, 4'ü sosyokültürel boyuta ilişkin hiçbir görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilememiştir.

Bu konu başlığı altında milli marşlardan bahsedilmiştir. Milli marşların resmi törenlerde, spor karşılaşmalarında, elçi kabullerinde çalındığı ifade edilmiştir. Bu durumu küreselleşmenin sosyokültürel ve siyasi boyutuna örnek olarak gösterilebilir.

4.2.7 Küreselleşmenin “Bu Dünya Hepimizin” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarına Yönelik Bulgular

Araştırmanın sınırlılık kısmında belirtilen Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabının “Bu Dünya Hepimizin” ünitesinde bulunan konular incelenerek küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 91 adet örnek bulunmuştur (Tablo 11). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarında aşağıda yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretim programında bu ünite için öğrencilere kazandırılması gereken 4 kazanımdan tamamı doğrudan küreselleşmeyle bağlantılıdır. Bu kazanımlar yaşadığımız yerin ve çevremizin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkiler, bu ekonomik ilişkilere iletişim ve ulaşım teknolojisinin etkisi, turizmin uluslararası ilişkilerdeki önemi, çeşitli ülkelerin ortak miras öğelerinin öğretilmesi amaçlanmaktadır.

Tablo 11. Küreselleşmenin “Bu Dünya Hepimizin” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu

7. Bu Dünya Hepimizin 160-179	İçerik							
	Konular	Ekonomik	Siyasal	Hukuki	Teknolojik	Sosyokültürel	Görsel	Toplam
	Ekonomiye Katkımız	8	1	-	-	2	5	16
	İletişim ve Ulaşımın Ticarete Etkisi	9	1	-	2	1	4	17
	Barişe Giden Yolculuk	2	-	-	-	5	2	9
	Geçmişten Geleceğe Armağan: Ortak Miras	-	12	1	1	16	19	49
	Genel Toplam	19	14	1	3	24	30	91

4.2.7.1. Ekonomiye Katkımız

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansıması olarak toplam 16 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 8’i ekonomik, 1’i siyasi, 2’si sosyokültürel boyuta ilişkinken 5 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Ülkelerin ekonomik faaliyetleri farklılık göstermektedir. Bundan dolayı ülkeler arasında kendi ürettikleri ürünlerin fazla gelenlerini diğer ülkelere sattıkları ifade edilmiştir. Bu durum ülkelerarası bir piyasa olmasından kaynaklı küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir.

Dış ticaret, ihracat ve ithalat gibi kavramlardan bahsedilmesi küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir. Konu başlığımız altında ülkemizin dünya ticaretinde ön plana çıktığı ürünlerin verildiği kısım bulunmaktadır. Bu kısımda ülkemizin tekstil ürünlerinin Avrupa’nın çeşitli ülkelerine, seramik ürünleri üretiminde dünya sıralaması olarak 9. ihracat olarak 4. sırada yer alması, fındık

ürününde ise dünyanın en büyük ihracatçısı konumunda olduğu ifade edilmiştir. Bu durum küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir. Ülkemizde öğrenim gören yabancı öğrencilerin sayısının belirtildiği 2016 Türkiye Göç Raporunun verildiği metin ise küreselleşmenin sosyokültürel boyutunu yansıtmaktadır (Harut, 2019).

Şekil 37. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, s: 162.

4.2.7.2. İletişim ve Ulaşımın Ticarete Etkisi

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansıması olarak toplam 17 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 9'u ekonomik, 1'i siyasal, 1'i sosyokültürel, 2'si teknolojik boyuta ilişkin 4 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konumuz içerisinde ulaşımın hem ülkeler arasında hem de ülke içinde önemine dikkat çekilmiştir. Bu durum küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir. Ülkemizin dış ticaretinin büyük bir bölümü deniz yoluyla yapmakta olduğu ifade edilmiştir. Bu durum küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir. Genel ağ üzerinden düzenlenerek kitaba aktarılmış olan Demir İpek Yolu projesinin açılışının anlatıldığı bir metin verilmiştir. Bu metin içerisinde Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'nın aktarılmış olması siyasi boyuta örnek olarak gösterilebilir. Son zamanlarda hızlı teknolojik atılımlar sayesinde genel ağ kavramından bahsedilmiştir. Genel ağ sayesinde insanlar almak istedikleri ürünleri satın alabildikleri gibi, ürünlerin nerede

üretildiğini de öğrenebildikleri ifade edilmiştir. Bu durum küreselleşmenin ekonomik ve teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir (Harut, 2019).

Şekil 38. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, s: 167.

Şekil 39. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, s: 167.

Şekil 39’da Demir İpek Yolu açılışı yansıtılmıştır. Uluslararası ticaret yolu olmasından dolayı ekonomik boyuta örnek gösterilebilir.

Şekil 40. Küreselleşmenin Ekonomik ve Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, s: 168.

4.2.7.3. Barışa Giden Yolculuk

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 9 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 2'si ekonomik, 5'i sosyokültürel boyuta ilişkinken 2 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığımız altında turizmin hem başka insanların doğal ve tarihi güzelliklerini görür hem de misafir oldukları kültürlerin farkına varır şeklinde ifade edilmiştir. Bu durum küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek olarak gösterilebilir. Anadolu' da ziyaret edilebilecek birçok yer olduğundan bahsedilmiştir. Bunların yanı sıra en büyük değerlerinden birisi de farklı dil, din ve milletten insanların sevgi, saygı içerisinde bir arada yaşadıkları ifade edilmiştir. Bu durum küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnektir. Alanya ilçemizde birçok Avrupalı insanın ikamet ettiği ifade edilmiştir. Bu durum ise küreselleşmenin hem ekonomik hem de sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir (Harut, 2019).

Şekil 41. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, 2019, s: 170.

4.2.7.4. Geçmişten Geleceğe Armağan: Ortak Miras

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 49 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 12'si siyasi, 16'sı sosyokültürel, 1'i hukuki, 1'i teknolojik boyuta ilişkin 19 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığımızın altında Hipokrat, Ali Kuşçu, (Galileo) Galile, Canan Dağdeviren gibi bilim insanlarının yapmış oldukları şeylerden bahsedilen metinler küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek olarak gösterilebilir. Canan Dağdeviren'den bahsedilen kısımda yapmış olduğu pilsiz çalışan giyilebilir kalp çipi ve cilt kanserini tespit edebilecek bir cihaz geliştirmiş olması küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir. Çin Seddi 1987 yılında Dünya Miras Listesi'ne girdiğine dair verilen bilgi küreselleşmenin hem siyasi hem de gezilecek bir yer olmasından dolayı küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Turizm bölgeleri Mostar Köprüsü, Persepolis, Havai, Truva Antik Kenti, Divriği Ulu Cami, Büyük Set Resifi gibi yerlerin kültürel aktarım sağlamasından dolayı küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilirken aynı zamanda bu eser ve doğal varlıklar [UNESCO] Dünya Miras Listesi'ne alınması küreselleşmenin

siyasal boyutuna örnek gösterilebilir. Dünya Miras Listesi'ne alınma kriterlerinin maddeler halinde verildiği genel ağ üzerinden alınmış olan metin küreselleşmenin siyasi ve hukuki boyutuna örnek gösterilebilir (Harut, 2019).

Şekil 42. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, 2019, s: 178.

Şekil 43. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel

Kaynak: Harut, S. B. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı. Ata Yayıncılık, s: 174.

4.3. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Kitabındaki Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Bu bölümde “Biz ve Değerlerimiz”, “Tarihe Yolculuk”, “Yeryüzünde Yaşam”, “Bilim ve Teknoloji Hayatımızda” “Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim ” “Yönetime Katılıyorum” ve “Uluslararası İlişkilerimiz” şeklinde yedi öğrenme alanında oluşan 6.Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabına ait küreselleşmenin içerik, görsel tasarım yansımalarına yönelik bulgular üniteler şeklinde verilmiştir.

4.3.1 Küreselleşmenin “Biz ve Değerlerimiz” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular

Araştırmanın sınırlılık kısmında belirtilen Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabının “Biz ve Değerlerimiz” ünitesinde bulunan konular incelenerek küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 68 adet örnek bulunmuştur (Tablo 12). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarında aşağıda yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretim programında bu ünite için öğrencilere kazandırılması gereken toplam 5 kazanımdan 2’sinde küreselleşmenin yansımaları tespit edilmiştir. Bu kazanımlar doğrultusunda öğrencilerin karşılarına çıkacak olan sorunlara karşı evrensel kavramlar olan hak, özgürlük temelinde sonuçlar getirmesi gerektiğini ve unutulmaya başlayan kültürel değerlerimizin önemine vurgu yapılarak toplumsal birlikteliğe katkı sağlamaları amaçlanmıştır.

Tablo 12. Küreselleşmenin “Biz ve Değerlerimiz” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu

1. Biz ve Değerlerimiz 9-30	İçerik							
	Konular	Ekonomik	Siyasal	Hukuki	Teknolojik	Sosyokültürel	Görsel	Toplam
	Sosyal Rollerin Değişimi	-	-	-	-	-	-	-
	Kültür ve Toplumsal Birliktelik	-	1	-	-	13	5	19
	Farklılıklara Saygı Duyuyorum	-	1	-	2	14	4	21
	Yardımlaşma ve Dayanışma	-	3	-	2	10	5	20
	Sorunlara Çözüm Buluyorum	-	1	-	4	1	2	8
	Genel Toplam	-	6	-	8	38	16	68

4.3.1.1. Sosyal Rollerin Değişimi

Bu konu başlığı altında küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin hiçbir örnek tespit edilmemiştir.

4.3.1.2. Kültür ve Toplumsal Birliktelik

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 19 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 13’ü sosyokültürel, 1’i siyasi boyuta ilişkinken 5 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Bu konu başlığı altında kültürümüzün bir parçası olan yöresel yemek kültüründen bahsedilmiştir. Bu duruma dair bulgulara baktığımızda genel ağ üzerinden düzenlenerek alınmış olan bir haber içerisinde Samsun’un Havza ilçesinde bulunan ev hanımları tarafından yufka hazırlanışından bahsedilmiştir. Ramazan bayramı ve kış ayları öncesinde mahallede bulunanların bir araya gelerek el birliği ile hazırlanışı anlatılmıştır. Bu kültürel değer aynı zamanda toplumsal birlik ve beraberliği pekiştirdiğinden söz edilmiştir. Günümüz dünyası düşünüldüğünde toplumların gün geçtikçe kültürel değerleri ortadan kalkarak tek tip bir kültür oluşmaktadır. Bundan dolayı konumuz içerisinde verilen bu haber küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna

örnek gösterilebilir. Yine aynı konu başlığı altında kültürün tanımı, toplumsal birlikteliği oluşturan dil, din, tarih kavramlarının açıklamaları, ülkemizde bulunan halı ve kilim dokumacılığı, asker uğurlama gibi kültürlerden bahsedilmiş olması da küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Metinler içerisinde ülkemizde her yıl yapılan Etnospor Festivali’nden bahsedilmiştir. Etnospor Festivali Orta Asya’da yaşayan Türk topluluklarının ülkemizde bir araya gelerek kendi yaşam tarzlarını, oyunlarını anlattıkları bu etkinlikte toplumlararası etkileşime örnek olmasından ötürü küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir (Şahin , 2019).

Şekil 44.Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Şahin. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 6.sınıf ders kitabı. Anadolu Yayıncılık, s: 13.

Konu başlığı altında tespit edilmiş olan Şekil 44’te, küreselleşmenin etkisiyle geleneksel yemek kültürlerinde bir takım yozlaşmalar görülmektedir. Bizim kültürümüz de bu durumdan kendi payına düşeni almıştır. Bu durumun bir nebze önüne geçebilmek ve kültürün devamlılığı için kitabımızda bu görsel yer almıştır. Bundan sebep görsel küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir.

4.3.1.3. Farklılıklara Saygı Duyuyorum

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 21 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 14’ü sosyokültürel, 1’i

siyasal, 2'si teknolojik boyuta ilişkin 4 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında genel ağ üzerinden düzenlenerek alınan metinde 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı kutlamalarına dünyanın farklı ülkelerinden katılım sağlayan çocuklardan bahsedilmiştir. Bu kutlamaya katılım sağlayan çocukların birbirleri ile tanışması ve kaynaşması, çocukların her birinin farklı kültürlerle sahip olması ve bunları yadırgamadan saygı duymaları kültürlerarası etkileşimi desteklemektedir. Bu durum küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilirken bu metnin devamında öğrencilerin arasındaki etkileşimi genel ağ üzerinden sürdüreceğine dair söz verdiklerinin belirtilmesi ise küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir. Yaşamımız boyunca bizden farklı dilleri konuşan, farklı dinlere inanan bireylerle karşılaşabileceğimize ve bu tür farklılıklara saygı duymamız gerektiğine vurgu yapılmaktadır. Bu durum da küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Devamında ise farklılıklara saygı duymanın önündeki en büyük engellerden biri olan kalıp yargıdan bahsedilmiş ve bazılarının genel ağ veya farklı medya kaynaklarından öğrenilebileceğine vurgu yapılması küreselleşmenin teknoloji boyutuna örnek gösterilebilir (Şahin , 2019).

Şekil 45. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Şahin. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 6.sınıf ders kitabı. Anadolu Yayıncılık, s: 20.

Konu başlığı altında tespit edilmiş olan Şekil 45’de down sendromlu bir çocuğun görseli verilmiştir. Bu görsel üzerinden toplumlar içerisinde özel gereksinimli

bireyler olabileceğine dikkat çekilmiştir. Dünya genelinde 21 Mart gününde çeşitli etkinlikler yapılarak insanların bu durumlara farkındalığını arttırmaya çalışılmaktadır. Bu görsele kitabımızda yer verilmiş olması farkındalığa saygıyı arttıracığından ötürü küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir.

4.3.1.4. Yardımlaşma ve Dayanışma

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 20 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 10'ü sosyokültürel, 3'ü siyasal, 2'si teknolojik boyuta ilişkin 5görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı içerisinde evrensel ve gün geçtikçe tüm dünyada değerini kaybeden dayanışma ve yardımlaşma kavramları verilmiştir. Dayanışma kavramı Türk Kızılay'ı ile desteklenmiştir. Kızılay ülkemiz merkezli olmasına rağmen dünya genelinde birçok ülkeye yardım elini uzatmaktadır. Bu durum küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilmiştir. Bununla birlikte ülkemizde yaşanan bir deprem sonucunda bölgeye yardım götürüldüğünden bahsedilmiştir. Bu yardım içerisinde insanların yemekleri mobil mutfak tırı içerisinde yapıldığına değinilmesi küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir. Yine aynı şekilde ülkemizin birçok belediyesinde giysi kumbarası uygulamasından bahsedilmiştir. Bu uygulamada küreselleşmenin etkisiyle dünya genelinde azalan toplumsal dayanışma kavramına dikkat çekilmesi yönünden sosyokültürel boyuta örnek gösterilebilir (Şahin, 2019).

Şekil 46. Küreselleşmenin Sosyokültürel ve Siyasal Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Şahin. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 6.sınıf ders kitabı. Anadolu Yayıncılık, s: 22.

Konu başlığı altında tespit edilmiş olan Türk Kızılayı (Şekil 46) ülkemiz merkezli olmasına rağmen uluslararası bir kurumdur. Bu durum küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir. Günümüz dünyasında küreselleşmenin etkisi ile gün geçtikçe toplumsal dayanışma kavramı önemini kaybetmektedir. Bu durumdan dolayı da küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir.

Şekil 47. Küreselleşmenin Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Şahin. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 6.sınıf ders kitabı. Anadolu Yayıncılık, s: 30.

4.3.1.4. Sorunlara Çözüm Buluyorum

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 8 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 1'i sosyokültürel, 1'i siyasal, 4 teknolojik boyuta ilişkinken 2 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında günümüzde yaşayan bireylerin artık yetkili kurumları talep, istek, görüş ve önerilerini gidip dilekçe vermeden oluşturulan telefon hatları ile artık gerçekleştirilebildiğinden bahsedilmiştir. Bu durum bireyleri küreselleşmenin bir getirisi olan kitle iletişim araçlarına ilginin ve kullanımı arttırdığından dolayı küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir. Konu içerisinde sıra sizde kısmında ise genel ağ üzerinden yapılan bir alışveriş örneği verilmiştir. Bu verilen durum insanların alışveriş kültürlerinde belli değişiklikler yapmış olmasından dolayı küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilirken bireylerin gün

geçtikçe genel ağ kullanımı artacağından kaynaklı küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir (Şahin, 2019).

4.3.2 Küreselleşmenin “Tarihe Yolculuk” ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarına Yönelik Bulgular

Araştırmanın sınırlılık kısmında belirtilen Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabının “Tarihe Yolculuk” ünitesinde bulunan konular incelenerek küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 134 adet örnek bulunmuştur (Tablo 13). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretim programında bu ünite için öğrencilere kazandırılması gereken 5 kazanımdan 2’ sinde küreselleşmenin yansımaları tespit edilmiştir. Bu kazanımlar İslam dininin ortaya çıkışı ve beraberinde getirdiği değişimlerin yorumlanması, tarihi ticaret yollarının toplumlar arasındaki etkileşimidir.

Tablo 13. Küreselleşmenin “Tarihe Yolculuk” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu

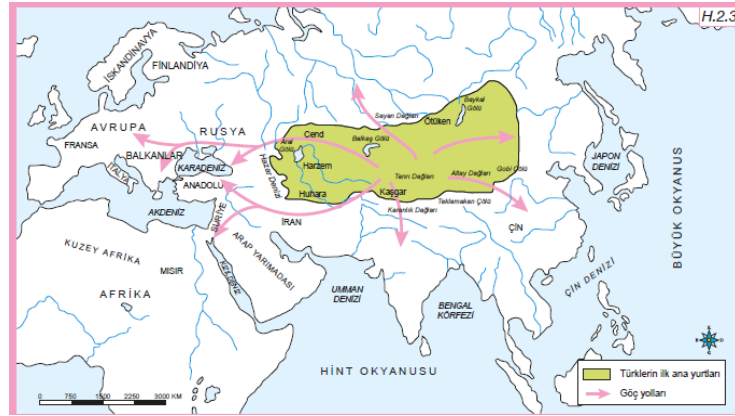
2. Tarihe Yolculuk 39-68	İçerik							
	Konular	Ekonomik	Siyasal	Hukuki	Teknolojik	Sosyokültürel	Görsel	Toplam
	Orta Asya’da Kurulan İlk Türk Devletleri	4	9	-	-	8	6	27
	İslamiyet’in Yayılışı	-	9	-	-	12	3	24
	Türklerin İslamiyet’i Kabulü	-	12	-	1	9	1	23
	Yeni Yurt Anadolu	-	17	-	-	11	16	44
	İpek ve Baharat Yolu	7	4	-	-	3	3	16
	Genel Toplam	11	51	-	1	43	29	134

4.3.2.1. Orta Asya’da Kurulan İlk Türk Devletleri

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 27 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 8’i sosyokültürel, 9’u

siyasal, 4 ekonomik boyuta ilişkin 6 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında İlk Türk Devletleri'nin hakimiyet alanlarına ve devlet yönetim biçimlerine yer verilmiştir. Bu devletlerin hakimiyet alanlarında bıraktıkları devlet yönetimine dair izler o bölgede daha sonra kurulacak olan bölgeleri etkilemiştir. Bu durum küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir. İlk Türk Devletleri'nin geçim kaynaklarından bahsedilmiştir. Geçim kaynakları gelecekteki ülkelerin ekonomik faaliyetlerine örnek teşkil etmesi ve temel oluşturması bağlamında küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir. Büyük Hun Devleti'nin dağılmasının ardından Türkler buldukları bölgeden Avrupa'ya doğru büyük bir göç başlatmıştır. Göçün yaratmış olduğu küresel sonuçlara kitapta yer verilmiştir. Bu nedenle küresel bir göç olan Kavimler Göçü küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Uygur Devleti'nden bahsedilen kısımda Uygurların inandıkları din gereği yeme içme kültürlerinin değişmesi, savaşçılık kabiliyetlerinin azalması ve yerleşik hayata geçmeleriyle birlikte mimari eserler bırakmaları, vergi sistemi, posta teşkilatı gibi kurumlar geliştirdikleri yansıtılmıştır. Bu durumu dinin toplum üzerindeki etkisi bağlamında değerlendirecek olursak küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir (Şahin, 2019).

Şekil 48. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Şahin. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 6.sınıf ders kitabı. Anadol Yayıncılık, s: 43.

4.3.2.2 İslamiyet'in Yayılışı

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 24 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 12'si sosyokültürel, 9'u siyasal ilişkinken 3 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında İslamiyet doğmadan önce Arap Yarımadası'nda bulunan kültürel özelliklere değinilmiştir. Bu dönemin Cahiliye Devri olarak anılmakta olduğuna vurgu yapılmıştır. Bu durum küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. İslamiyet'in eşitliğe önem verdiğine vurgu yapılmıştır. Bu durum küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. İslamiyet'i yaymak amacıyla gerçekleştirilen hicret olayı ve savaşlardan bahsedilmiştir. Bu savaşlar, zamanında İslamiyet'in yayılmasını, günümüzde ise birçok bireyin İslam inancına sahip olmasına zemin hazırlamıştır. Bunun da ders kitaplarında veriliyor olması küreselleşmenin siyasal ve sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. İslam devleti olan Emevi ve Abbasi devletlerinin yönetim biçiminden bahsedilmesi küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir (Şahin E. , 2019).

Şekil 49. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Şahin. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 6.sınıf ders kitabı. Anadol Yayıncılık, s: 48.

İslam dininin önemli bir ibadet merkezi olan Kabe Şekil 49'da yansıtılmıştır. İslam dininin küresel bir inanç olması bağlamında kitapta buna yer verilmiş olması küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek teşkil ettiği tespit edilmiştir.

4.3.2.3. Türklerin İslamiyet’i Kabulü

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 23 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 9’u sosyokültürel, 12’si siyasal, 1’i teknolojik boyutuna ilişkin 1 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı içerisinde Abbasi Devleti ile Çin arasında Talas Savaşı yapıldığı ifade edilmiştir. Bu savaş sonucunda İslamiyet’in Orta Asya ve Hindistan’a doğru yayıldığına vurgu yapılmıştır. Bu durumda İslamiyet’in yayılma alanının verilmiş olmasından dolayı küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir. Talas Savaşı’nın diğer bir sonucu olarak Müslümanların Çinlilerden kağıt yapma tekniklerini öğrendiği ifade edilmiştir. Bu da toplumlararası etkileşime bir örnek oluşturduğundan dolayı küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. İlk Türk İslam devletlerinden Karahanlılar ve Gazneliler’in yönetim biçimi ve hakimiyet alanı küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir. Karahanlılar Devleti’nin tanıtıldığı kısımda Türk İslam tarihindeki ilk medrese, ilk edebi eserlerin, posta teşkilatının kurulmuş olduğuna vurgu yapılması küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilirken ‘ribat’ adında kervansarayları inşa etmiş olmaları da ticareti etkilemesinden dolayı küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir. Gazneliler Devleti’ nin tanıtıldığı kısımda ünlü matematikçi Biruni’den bahsedilmiştir. Biruni’den bahsedilen kısımda Biruni’nin tıp, eczacılık, astronomi, alanında yaptığı çalışmalarla bilindiğine ve yüzyılın matematikçisi olarak anıldığına vurgu yapılmıştır. Bu durum küreselleşmenin hem sosyokültürel hem de teknolojik boyutuna örnek olarak gösterilebilir.

Şekil 50. Küreselleşmenin Siyasal Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Şahin. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 6.sınıf ders kitabı.

Anadol Yayıncılık, s: 50.

4.3.2.4. Yeni Yurt Anadolu

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 44 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 11'i sosyokültürel, 17'si siyasal boyutuna ilişkin 16 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında Büyük Selçuklu Devleti' nin yapmış olduğu savaşlardan ve yönetim biçiminden bahsedilen kısımları küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir. Malazgirt Zafer'inden sonra Anadolu' da kurulan beyliklerin anlatıldığı kısım içerisinde beyliklerin hakimiyet alanlarına vurgu yapılmıştır. Bu durum küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir. Beyliklerden günümüze kadar kalan Mama Hatun Külliyesi, Yağlıbasan Medresesi, Divriği Ulu Camii, Malabadi Köprüsü gibi eserler verilmiştir. Bu eserler yapıldığı tarihlerin mimari özelliğini taşımasından dolayı küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek olarak gösterilebilir. Daha sonraki kısımda Türkiye Selçuklu Devlet'inden bahsedilmiştir. Türkiye Selçuklu Devleti'nin yaptığı savaşları ve fetihleri anlatan kısımlar küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir. Bu devlette Mevlana, Ahi Evran, Yunus Emre ve Hacı Bektaş-ı Veli gibi kişilerin yaşadığı ifade edilmiştir. Bu kişiler içerisinde Mevlana ve Ahi Evran' a vurgu yapılmıştır. Mevlana' nın anlatıldığı kısımda onun sevgi ve saygı anlayışının, öncüsü olduğuna insanlara birlik ve beraberlik içinde dil, din ve mezhep farklılığı olmadan yaşamayı öğütlediği belirtilmiştir. Küreselleşmenin de etkisiyle toplumlarda hızlı bir şekilde yozlaşma gözlenmektedir. Bu durum günümüz dünyasında farklılıklara saygının önemine değinmesi bağlamında küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir (Şahin, 2019).

Şekil 51. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel

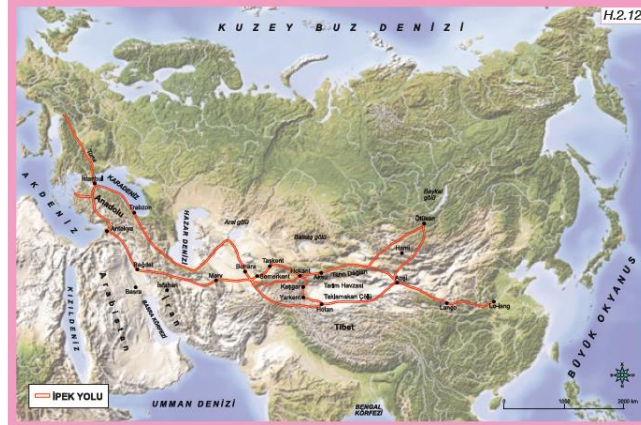
Kaynak: Şahin. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 6.sınıf ders kitabı. Anadol Yayıncılık, s: 63.

Şekil 51’de temsili Mevlana görseli verilmiştir. Mevlana günümüzde farklılıklara saygı konusunda evrensel bir değer olmasından dolayı küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir.

4.3.2.5. İpek ve Baharat Yolu

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 16 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 3’ü sosyokültürel, 4’ü siyasal, 7’si ekonomik boyutuna ilişkin 3 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında tarihi ticaret yolları olarak bilinen İpek ve Baharat yollarına yer verilmiştir. İpek Yolu’nun Çin’den başlayarak Avrupa’ya kadar, baharat yolunun ise Hindistan’dan Avrupa’ya kadar uzandığı belirtilmiştir. Bu durum ticaret yolları üzerinde bulunan toplumların birbirini etkilemesinden ötürü sosyokültürel, ticaretin para kazandırıyor olmasından ötürü ekonomik boyuta ve uzandığı güzergah boyu birçok devlet sınırından geçiyor olması da küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir (Şahin, 2019).

Şekil 52. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Şahin. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 6.sınıf ders kitabı. Anadolu Yayıncılık, s: 67.

Şekil 52’de İpek Yolu görselleştirilmiştir. İpek Yolu yüzyıllarca uluslararası ticaretin aktif olarak yapıldığı bir ticaret yoludur. Hiç şüphe yok ki küreselleşme sürecinin hızlanmasına etki etmiştir. Bundan dolayı görsel küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir.

4.3.3. Küreselleşmenin “Yeryüzünde Yaşam” ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular

Araştırmanın sınırlılık kısmında belirtilen Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabının “Yeryüzünde Yaşam” ünitesinde bulunan konular incelenerek küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 29 adet örnek bulunmuştur (Tablo 14). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretim programında bu ünite için öğrencilere kazandırılması gereken 4 kazanımdan 1 kazanımda küreselleşmenin yansımaları tespit edilmiştir. Bu kazanım, konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunun tanımlarıdır.

Tablo 14. Küreselleşmenin “Yer Yüzünde Yaşam” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu

3. Yeryüzünde Yaşam 79-114	İçerik							
	Konular	Ekonomik	Siyasal	Hukuki	Teknolojik	Sosyokültürel	Görsel	Toplam
	Coğrafi Konumu Öğreniyorum	3	2	-	1	4	2	12
	Türkiye'nin Fiziki Coğrafya Özellikleri	-	-	-	-	-	-	-
	Türkiye'nin Beşeri Coğrafya Özellikleri	3	-	-	1	-	5	9
	Dünya'da İklim ve Yaşam	4	-	-	1	3	2	10
	Genel Toplam	10	2	-	3	7	9	29

4.3.3.1. Coğrafi Konumu Öğreniyorum

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 12 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 4'ü sosyokültürel, 2'si siyasi, 1'i teknolojik, 3'ü ekonomik boyutuna ilişkinken 2 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında coğrafi konum, koordinat sistemi, mutlak konum gibi kavramların tanımlarından bahsedilmiştir. Bu tanımlardan sonra günümüz dünyasında uçak, gemi, otomobil gibi araçlar hatta kayıp olan bir insanın telefon sinyallerinden yerinin tespit edilebilmesinin navigasyon sistemiyle mümkün olduğu ifade edilmiştir. Bu durum küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir. Göreceli konumun açıklandığı kısımda Panama Kanalı ve Mısır'ın konumlarından bahsedilmesi siyasi boyuta örnek gösterilebilirken Mısır'ın dünyadaki öneminin artmasına sebep olan Süveyş Kanalı'nın dünya ticaretine önemli katkı sağladığının ifade edilmesi küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir. Ülkemizin göreceli konumundan bahsedilmiştir. Bu kısımda ülkemizin dünya petrolünün önemli bir kısmına sahip olan ülkeler ile komşu olduğuna ve petrolerin Avrupa ülkelerine aktarılması stratejik bir öneme sahip olduğu vurgulanmıştır. Bu durum küreselleşmenin hem ekonomik hem de siyasi boyutuna örnek gösterilebilir (Şahin, 2019).

Şekil 53. Küreselleşmenin Ekonomik ve Siyasal Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Şahin. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 6.sınıf ders kitabı. Anadol Yayıncılık, s: 86.

Şekil 53'de ülkemizde bulunan doğal gaz ve petrol boru hatları gösterilmiştir. Bu hatların ülkemizden geçebilmesi için devletlerarası kurallar vardır. Bundan dolayı siyasi boyutuna örnek gösterilebilirken bu ilişkiler sayesinde küresel ekonomiye etki etmektedir. Bu durum da küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir.

4.3.3.2. Türkiye'nin Fiziki Coğrafya Özellikleri

Bu konu başlığı altında küreselleşmenin boyutlarının yansıtıldığı hiçbir bulgu tespit edilmemiştir.

4.3.3.3. Türkiye'nin Beşeri Coğrafya Özellikleri

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 9 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 1'i teknolojik, 3'ü ekonomik boyutuna ilişkin 5 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında ülkemizde bulunan bazı illerimizin özellikleri verilmiştir. Tanıtılan bu iller içerisinde Muğla' da deniz turizminin gelişmiş olduğuna değinilmiş ve özellikle Bodrum ilçesinin dünya çapında tanındığına vurgu yapılmıştır. Buranın turistlerin uğrak noktası haline geldiği ifade edilmiştir. Kayseri şehrinden bahsedilen kısımda da Kayseri'nin dünya mobilya sektöründe önemli bir konumu olduğuna vurgu yapılmıştır. Bu iki durum da küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir. Şanlıurfa şehrinin tanıtımı içerisinde [GAP]'tan (Güneydoğu Anadolu Projesi) bahsedilmiştir. Yapılan bu proje sayesinde bölgede kalkınma sağlandığına vurgu yapılmıştır. Bölgesel bir kalkınma küresel anlamda ülke ekonomisini de etkilemesinden dolayı küreselleşmenin hem ekonomik hem de siyasal boyuna örnek gösterilebilir.

Şekil 54. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel

Kaynak: Şahin. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 6.sınıf ders kitabı. Anadol Yayıncılık, s: 106.

Şekil 54' te ülkemizin sanayi ve maden haritası verilmiştir. Ülkemizin madenlerinin ve bunlara dayalı sanayi kollarının küresel ekonomiye etkimizi daha da anlamlandırmamızı sağlamaktadır. Bu görsel belirtilen bağlamda değerlendirildiğinde küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir.

4.3.3.4. Dünya'da İklim ve Yaşam

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 10 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 3'ü sosyokültürel, 1'i teknolojik, 4'i ekonomik boyutuna ilişkinken 2 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında dünyada görülen iklim tiplerinden bahsedilmiştir. Bu iklim tipleri içerisinde kutup ikliminin tanıtıldığı kısımlarda Eskimo toplumundan bahsedilmiştir. Bu toplumun ulaşım aracı olarak köpek ve kızaklar kullandığı ifade edilmiştir. Günümüz dünyasındaki teknolojik gelişmeler göz önünde tutulduğunda o bölgelerde böyle olması şaşırtıcı bir durumdur. Eskimo toplumunda böyle bir durumun kitaplarımızda aktarılması farklılıklara saygı duyulması bakımından sosyokültürel boyuta örnekken ulaşım bakımından ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir. Eskimoların hava durumlarından korunmak için 'iglo' inşa ettiğinden bahsedilmiştir. Bu durumun kitabımızda yer alması küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Muson ikliminin tanıtıldığı kısımda Çin' de yaşayan bir çocuk konuşturulmuştur. Çocuğun ifadeleri içerisinde bölgenin yaz aylarında fazla yağış aldığına, beraberinde sel getirdiğine ifade edilmiştir. Metin içerisinde yaşanan bu tarz olayların genel ağ, televizyonlarda konu olduğu ifade edilmiştir. Bu durum küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir (Şahin, 2019).

Şekil 55. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Şahin. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 6.sınıf ders kitabı. Anadolu Yayıncılık, s: 112.

Şekil 55'te Eskimo toplumunda sıcaklıkların az olmasından dolayı giydikleri kıyafetlerin görselleri yansıtılmıştır. İklimin etkisiyle farklılaşan kıyafet türlerinin kitabımızda yansıtılması küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir.

4.3.4 Küreselleşmenin “Bilim ve Teknoloji” ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular

Araştırmanın sınırlılık kısmında belirtilen Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabının Bilim ve Teknoloji ünitesinde bulunan konular incelenerek küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 75 adet örnek bulunmuştur (Tablo 15). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretim programında bu ünite için öğrencilere kazandırılması gereken 4 kazanımdan 1 kazanımda küreselleşmenin yansımaları tespit edilmiştir. Bu kazanım bilimsel ve teknolojik gelişmelerin geleceğe etkilerine ilişkin fikirleri ileri süren kazanımdır.

Tablo 15. Küreselleşmenin “Bilim ve Teknoloji” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu

4. Bilim ve Teknoloji Hayatımızda 125-146	İçerik						
	Konular	Ekonomik	Siyasal	Hukuki	Teknolojik	Sosyokültürel	Görsel
Sosyal Bilimlerin Toplum Hayatına Etkisi	-	6	-	4	16	10	36
Gelecekteki Yaşam	-	2	-	5	5	3	15
Bilimsel Araştırma Basamakları	1	-	-	2	-	2	5
Telif ve Patent Hakkı	1	-	9	2	3	4	19
Genel Toplam	2	8	9	11	24	19	75

4.3.4.1. Sosyal Bilimlerin Toplum Hayatına Etkisi

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 36 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 16’sı sosyokültürel, 4’ü teknolojik, 6’sı siyasi boyutuna ilişkin 10 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında Göbeklitepe’nin anlatıldığı bir okuma metnine yer verilmiştir. Bu metin içerisinde Göbeklitepe’de Cilalı Taş Devri’nden kalma dünyanın en eski dini yapılarının olduğuna dikkat çekilmiştir. Yapılan kazılarda dünyanın en büyük tapınma merkezinin burada ortaya çıktığı ifade edilmiştir. Bu iki durum küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Konu içerisinde sosyal bilimlerin oluşturduğu bilim dallarına yer verilmiştir. Bu bilim dallarının genel tanımları küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Tarih biliminin tanıtılması için ayrılmış kısımda birlik ve beraberliğe vurgu yapılarak milletimiz için önemli bir savaş olan Kurtuluş Savaşına değinilmiştir. Günümüzde gün geçtikçe unutulmuş birlik ve beraberlik duygusuna vurgu yapılması sosyokültürel boyuta örnek gösterilebilirken savaştan bahsedilmesi de küreselleşmenin siyasi boyutuna örnek gösterilebilir. Sosyoloji biliminin bahsedilen kısımda günümüzde küresel bir sorun haline gelmiş olan mülteci sorunundan bahsedilmesi küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Ülkemizde önemli çalışmalar yapmış olan bilim insanlarından bahsedilmiştir. Hulusi Behçet’in dünyaya ‘Behçet’ hastalığını, Cahit Arf’in matematik alanında ‘Arf Kapanışları’, Arf Değişmezi gibi terimlerin dünyaya

tanıtığının ifade edilmiş olması küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir (Şahin, 2019).

Şekil 56. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Şahin. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 6.sınıf ders kitabı. Anadolu Yayıncılık, s: 130.

Şekil 56'da ülkemizde kurulmuş bir mülteci kampı yansıtılmıştır. Mülteci sorunu dünya çapında bir problem haline gelmiştir. Bu durumun kitabımızda yansıtılması küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek olarak gösterilebilir.

4.3.4.2. Gelecekteki Yaşam

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 15 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 5' i sosyokültürel, 5' i teknolojik, 2'si siyasal boyutuna ilişkin 3 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında genel ağ üzerinden düzenlenerek alınan Mars ile ilgili bir metin verilmiştir. Bu metin içerisinde NASA tarafından yürütülen Mars Keşif projesinden bahsedilmiştir. NASA'nın açıklamasıyla Mars'ta su bulunduğu ifade edilmiştir. NASA'nın uluslararası bir kuruluş olmasından dolayı dünyanın her bölgesinden takip edilmektedir. Bu şekilde bir haberin NASA tarafından açıklanması küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir. Üç boyutlu yazıcıların günümüzde kullanımının yaygınlaştığı ifade edilmiştir. Bu yazıcılara genel ağ üzerinden

bağlantı kurulduğu ifade edilmiştir. Dünya genelinde yapılan bir teknolojik yeniliğin kitabımızda yer alması küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir (Şahin, 2019).

Şekil 57. Küreselleşmenin Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Şahin. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 6.sınıf ders kitabı. Anadolu Yayıncılık, s: 138.

Şekil 57’de bilgisayar ve 3 boyutlu yazıcı görselleştirilmiştir. Teknolojinin gelişip yaygınlaşması ile birlikte 3 boyutlu yazıcıların kullanımı ve kullanım alanları genişlemektedir. Bu yazıcıların başka ülkelere yayılması ve alınacak olan çıktının genel ağ üzerinden yapılması küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir.

4.3.4.3. Bilimsel Araştırma Basamakları

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 5 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 2’si teknolojik 1’i ekonomik boyutuna ilişkin 2 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında bilimsel araştırma basamakları aktarılmıştır. Bu basamaklardan önce bir araştırma için merak duygusuna vurgu yapılmıştır. Merak duygusuna örnek olarak verilen spiker konuşma metninde Uzungöl’ün fotoğraf çekmek, dinlenmek eğlenmek için yerli ve yabancı birçok kişi tarafından ziyarete uğradığı ifade edilmiştir. Bu durumu turizm bağlamında değerlendirecek olursak

küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir. Bilimsel araştırma basamaklarından bahsedilen kısımda genel ağdan yardım aldığı ifade edilmesi küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir (Şahin, 2019).

Şekil 58. Küreselleşmenin Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Şahin. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 6.sınıf ders kitabı. Anadolu Yayıncılık, s: 139.

Şekil 58’de kitle iletişim araçlarından televizyon yansıtılmıştır. Televizyon küreselleşmenin hızlanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Günümüzde herhangi bir olayın anında farklı ülkelerde duyulmasına katkı sağlamaktadır. Bundan dolayıdır ki küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir.

4.3.4.4. Telif ve Patent Hakkı

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 19 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 3’ ü sosyokültürel, 2’ si teknolojik, 1’ i ekonomik, 9’ u hukuki boyutuna ilişkin 4 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Küreselleşmenin hukuki boyutuna konunun “düşünelim tartışalım” kısmında, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nde telif hakkının koruması açısından maddeler halinde verilmesi örnek olarak gösterilebilir. Genel ağ üzerinden düzenlenerek alınan haberler korsancılık ile ilgilidir. Bu durum dünya genelinde bir problem oluşturmasından dolayı sosyokültürel boyutuna, ekonomik bir kazanç sağladığının ifade edilmesinden dolayı ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir (Şahin, 2019).

Şekil 59. Küreselleşmenin Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Şahin. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 6.sınıf ders kitabı. Anadolu Yayıncılık, s: 146.

Şekil 59’da kitap, CD, DVD gibi ürünlerden korsancılığın önüne geçebilmek için yapılmış olan bandrol verilmiştir. Dünya genelinde korsancılık olayının bir problem olduğu kaçınılmaz bir gerçektir. Bu duruma çözüm getirilebilmek için oluşturulan bandroller telefon gibi cihazlarda okutularak orijinalliği tespit edilmektedir. Bundan dolayı küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir.

4.3.5 Küreselleşmenin “Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim” ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular

Araştırmanın sınırlılık kısmında belirtilen Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabının “Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim” ünitesinde bulunan konular incelenerek küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 94 adet örnek bulunmuştur (Tablo 16). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretim programında bu ünite için öğrencilere kazandırılması gereken 6 kazanımdan 2'sinde küreselleşmenin yansıması tespit edilmiştir. Bu kazanımlar kaynakların bilinçsiz tüketilmesinin canlı yaşamına etkileri, ülkemizin coğrafi özellikleri dikkate alınarak yatırım ve proje önerilerinin hazırlanmasıdır.

Tablo 16. Küreselleşmenin “Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu

5. Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim 157-192	İçerik							
	Konular	Ekonomik	Siyasal	Hukuki	Teknolojik	Sosyokültürel	Görsel	Toplam
	Kaynakların Ülke Ekonomisindeki Yeri	20	-	-	-	-	19	39
	Kaynakların Bilinçsiz Kullanımı	4	-	-	1	6	9	20
	Yatırım ve Pazarlama	10	4	-	4	-	3	21
	Vergimi Ödüyorum	-	5	6	-	-	-	11
	Nitelikli İnsan Gücü	1	-	-	-	1	1	3
	Mesleğimi Seçiyorum	-	-	-	-	-	-	-
	Genel Toplam	35	9	6	5	7	32	94

4.3.5.1. Kaynakların Ülke Ekonomisindeki Yeri

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansıması olarak toplam 39 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 20'si ekonomik boyutuna ilişkin 19 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında ülkemizde üretilen kaynaklardan bahsedilmiştir. Bu kaynakların bir kısmının kendi ülkemizde yaşayanların ihtiyaçlarını karşılamak için kullanıldığı diğer kısmının başka ülkelere satılarak ülke ekonomisine katkı sağladığına vurgu yapılmıştır. Bu şekilde bir ifadenin kullanılması ile ülkelerarası ticaretten bahsedilmektedir. Bu durumda küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir. Sularımızdan bahsedilen kısımda İstanbul Boğazı örnek olarak verilmiştir. Burada boğazın dünya ticaretinde önemine vurgu yapılmıştır. Yabancı ülkelerin gemileri boğazlardan geçiş yaptığından ülkemizin para kazanmasından bahsedilmesi küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir.

Şekil 60. Küreselleşmenin Teknolojik ve Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Şahin. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 6.sınıf ders kitabı. Anadol Yayıncılık, s: 162.

Şekil 60'da ülkemizde yetiştirilen zeytinyağı ve ayçiçeği yağı gibi ürünlerin doldurulma aşamasının görseli verilmiştir. Bu ürünler gıda sanayisinde ham madde olarak kullanılmaktadır. Ürünlerin ülkemizde yetiştirilmesi bölgesel olarak ekonomik canlılık sağlamakta ve bölgesel kalkınmalar ise ülkenin kalkınmasına destek olmaktadır. Ürünlerin ülkemiz için yeterli olanı dışındakiler başka ülkelere gönderilmektedir. Bu da uluslararası ticarete örnek gösterilebileceği için küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir. Fabrika içerisinde bulunan ve görsele yansımış olan teknolojik ürünler de küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir.

4.3.5.2. Kaynakların Bilinçsiz Kullanımı

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 20 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 6'sı sosyokültürel, 1'i teknolojik, 4'ü ekonomik boyutuna ilişkin 9 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında genel ağ üzerinden düzenlenerek alınan bir habere yer verilmiştir. Bu haber içerisinde atık yağdan kaynaklı su kirliliğine dikkat çekilmiştir. Günümüz dünyasında küresel bir hal alan çevre sorunları içerisinde bulunan su

kirliliğinin sebeplerinden birine vurgu yapıyor olmasından dolayı küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Bu durumun bir benzeri olarak insanların bilinçsiz davranışları sonucunda dünyadaki orman varlığının azaldığı ifade edilmiştir. Bu durum da küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Tükenilebilir enerji kaynakları içerisinde taş kömürü, petrol, doğal gaz gibi ürünlere olan ihtiyacımızın büyük kısmını ithalatla karşıladığımız ifade edilmiştir. Bu durum ülkelerarası ticareti yansıttığından dolayı küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir. Tükenmeyen enerji kaynakları başlığı altında güneş enerjisinden bahsedilmiştir. Bu enerjiden faydalanmak için güneş panellerine ihtiyaç olduğu belirtilmiştir. Güneş panelleri birçok alanda kullanılmaktadır. Bu durumda küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir (Şahin, 2019).

Şekil 61. Küreselleşmenin Teknolojik ve Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Şahin. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 6.sınıf ders kitabı. Anadol Yayıncılık, s: 171.

Şekil 61’de ülkemizde bulunan bir büyükşehir belediyesi tarafından hazırlanan afiş gösterilmektedir. Küresel bir sorun olan su kullanımındaki israfa dikkat çekilmiştir. Bundan dolayı küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilirken belediye genel ağ adresinin verilmiş olması da küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir.

4.3.5.3. Yatırım ve Pazarlama

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 21 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 4' ü siyasal, 4' ü teknolojik, 10'u ekonomik boyutuna ilişkin 3 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında genel ağ üzerinden düzenlenerek alınan bir metin verilmiştir. Bu metin içerisinde bir vatandaşın çevresinde yetiştirilen bir ürünü farklı şekilde üreterek sunmuş ve çevresinden beğeni kazandığı ifade edilmiştir. Bunun için T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı'nın Genç Çiftçi Projesi'ne başvurarak hibe kazanıldığının ifade edilmesi küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir. Bu ürünün genel ağ üzerinden satılması küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir. Yatırım yapılırken dikkat edilmesi gereken faktörlerin açıklandığı kısımda sermaye başlığı altında Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı KOSGEB aracılığıyla destek sağlandığından bahsedilmesi küreselleşmenin ekonomik ve siyasal boyutuna örnek gösterilebilir. Pazarlama kısmında tanıtım ve reklam için sosyal medya kullanılacağına ifade edilmesi küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir.

Şekil 62. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Şahin. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 6.sınıf ders kitabı. Anadol Yayıncılık, s: 178.

Şekil 62'de ülkemizde Konya çevresinde yetiştirilen buğdaydan un, undan da farklı ürünler yapıldığı fabrikalar kurulabileceği ifade edilmiştir. Ülkemizin bir

bölgesindeki ürünün o bölgeden çıkıp dünya küresel ticaretinde yer almasını işaret etmesi bağlamında küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir.

4.3.5.4. Vergimi Ödüyorum

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansıması olarak toplam 11 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 6' sını hukuki, 5' i siyasi boyutuna ilişkin hiçbir görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilememiştir.

Konu başlığı altında verilen okuma metninde vergiden bahsedilmiştir. Vergi ödemenin bir sorumluluk olduğunun ifade edilmesi küreselleşmenin siyasi boyutuna örnek gösterilebilir. Vergilerin anayasamızda 73. maddede yer aldığının ifade edilmesi küreselleşmenin hukuki boyutuna örnek gösterilebilir (Şahin, 2019).

4.3.5.5. Nitelikli İnsan Gücü

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansıması olarak toplam 3 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 1'i sosyokültürel, 1'i ekonomik boyutuna ilişkin 1 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında Nuri Demirağ ile ilgili bir okuma metni verilmiştir. Nuri Demirağ ülkemizdeki demiryolu yapımına öncülük etmiş ve birçok fabrika yapmıştır. Ülkemizde olan bu atılımlar dünyadaki küresel ekonomide hareketlilik yaratmaktadır. Bu bağlamda düşünüldüğünde küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir. Ülkemizin ilk paraşüt üretimin ve ilk uçak üretildiğinin ifade edildiği metinlerde küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir (Şahin, 2019).

Şekil 63. Küreselleşmenin Ekonomik ve Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Şahin. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 6.sınıf ders kitabı. Anadolu Yayıncılık, s: 186.

Şekil 63'te ilk Türk yapımı uçak verilmiştir. Tamamen Türk yapımı ve ülkemizde üretilmesi küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek olarak gösterilirken teknolojik bir atılım olmasından dolayı küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir.

4.3.5.6. Mesleğimi Seçiyorum

Bu konu başlığı altında küreselleşmenin boyutlarının yansıtıldığı hiçbir bulgu tespit edilmemiştir.

4.3.6 Küreselleşmenin “Yönetime Katılıyorum” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular

Araştırmanın sınırlılık kısmında belirtilen Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabının “Yönetime Katılıyorum” ünitesinde bulunan konular incelenerek küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin

olarak bu ünite de toplam 82 adet örnek bulunmuştur (Tablo 17). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarına aşağıda yer verilmiştir

Sosyal Bilgiler öğretim programında bu ünite için öğrencilere kazandırılması gereken 6 kazanımdan 3'ünde küreselleşmenin yansıması tespit edilmiştir. Bu kazanımlar demokrasi ve farklı yönetim biçimleri arasında karşılaştırma yapabilme, demokrasinin toplumsal hayata faydası, tarihte ve günümüzde kadına verilen değerin kazandırılması amaçlanmıştır.

Tablo 17. Küreselleşmenin Yönetime Katılıyorum Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu

6. Yönetime Katılıyorum 203-227	İçerik							
	Konular	Ekonomik	Siyasal	Hukuki	Teknolojik	Sosyokültürel	Görsel	Toplam
	Yönetim Biçimlerini Öğreniyorum	-	11	1	-	3	1	16
	Yasama, Yürütme Ve Yargı	-	5	10	-	-	1	16
	Yönetimin Karar Alma Sürecine Katılıyorum	-	2	1	-	2	1	6
	Toplumsal Hayatımızda Demokrasinin Önemi	-	4	-	-	2	-	6
	Anayasal Güvence Altındayız	-	3	8	-	1	4	16
	Toplumsal Hayatta Kadının Yeri	-	5	-	-	6	11	22
	Genel Toplam	-	30	20	-	14	18	82

4.3.6.1. Yönetim Biçimlerini Öğreniyorum

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansıması olarak toplam 16 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 11'i siyasi, 1'i hukuki, 3 sosyokültürel boyutuna ilişkin 1 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında demokrasinin tanımı yapılmıştır. Dünyada demokrasi ile yönetilen birçok ülke olmasından dolayı bu tanımı küreselleşmenin siyasi boyutuna örnek gösterilebilir. Demokrasinin tanımının yapılması üzerine ülkemiz Anayasasının 6. Maddesinin verilmesi küreselleşmenin hukuki boyutuna örnek gösterilebilir. Demokrasinin temel ilkeleri hürriyet ve eşitlik, seçimler ve temsil, siyasi partiler, çoğulculuk ve katılım, hukukun üstünlüğünün tanımları yapılmıştır. Bu ilkeler içerisinde çoğulculuk ve katılım ilkesinde yer alan farklı düşüncelere sahip olan

insanlar özgürce düşüncelerini ifade edebilmeli ifadesi küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Cumhuriyet haricinde tarihte ve günümüzde hala bazı ülkelerde kullanılan monarşi, oligarşi, teokrasi gibi yönetim biçimlerinin tanıtıldığı metinlerde küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir (Şahin, 2019).

Şekil 64. Küreselleşmenin Siyasal Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Şahin. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 6.sınıf ders kitabı. Anadolu Yayıncılık, s: 204.

4.3.6.2. Yasama, Yürütme ve Yargı

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 16 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 5'i siyasal, 10'u hukuki boyutuna ilişkin 1 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında devlet yönetimleri için önemli bir husus olan kuvvetler ayrılığı ve kuvvetler birliği ilkesi tanıtılmıştır. Kuvvetler birliği ilkesi anlatılırken monarşi yönetiminden bahsedilmiştir. Günümüzde dünya ülkelerinin daha çok kuvvetler ayrılığı ilkesini benimsediğine vurgu yapılmıştır. Bu durum küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir. Yasama, yürütme ve yargının tanıtıldığı metinler içerisinde bu kuvvetleri anayasal olarak destekleyen maddelerin verilmiş olması küreselleşmenin hukuki boyutuna örnek olarak gösterilebilir (Şahin, 2019).

Şekil 65. Küreselleşmenin Siyasal Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Şahin. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 6.sınıf ders kitabı. Anadol Yayıncılık, s: 208.

4.3.6.3. Yönetimin Karar Alma Sürecine Katılıyorum

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 16 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 2'si siyasal, 1'i hukuki, 2'si sosyokültürel boyutuna ilişkinken 1 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında yönetimin karar alma sürecini etkileyen unsurlara değinilmiştir. Siyasi partiler başlığı altında demokrasinin temel ilkeleri olduğuna dikkat çekilmesi küreselleşmenin siyasal boyutuna, siyasi partileri ile ilgili anayasamızda yer alan maddenin verilmiş olması da küreselleşmenin hukuki boyutuna örnek gösterilebilir. Sivil Toplum Kuruluşları başlığı altında TEMA'nın erozyonla mücadele ve ağaçlandırma çalışmaları yapmak amacıyla kurulduğu ifade edilen kısımda küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Medya başlığı altında medyanın tanımı olarak insanlar arası etkileşimi arttıran radyo, televizyon ve

genel ağ gibi basın yayın organları olarak ifade edilmesi de küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir (Şahin, 2019).

Şekil 66. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Şahin. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 6.sınıf ders kitabı. Anadol Yayıncılık, s: 212.

Şekil 66’da TEMA Vakfı logosu verilmiştir. Bu sivil toplum kuruluşu yerel olsa da etki ettiği ve müdahale etmek istediği sorun küresel çevre sorunudur, bundan dolayı küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir.

Şekil 67. Küreselleşmenin Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Şahin. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 6.sınıf ders kitabı. Anadol Yayıncılık, s: 213.

6.3.6.4. Toplumsal Hayatımızda Demokrasinin Önemi

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 6 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 4’ü siyasal, 2’si sosyokültürel boyutuna ilişkin hiçbir görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilememiştir.

Konu başlığı altında bir okuma metnine yer verilmiştir. Bu okuma metni içerisinde aile içerisinde bir çocuğa yönetime nasıl ve neden katılması gerektiği anlatılmıştır. Seçimler demokrasinin gereği olarak yapıldığı, demokrasinin uygulandığı her ülkede ise insanlar kendini yönetecekleri kişileri seçebildiklerine vurgu yapılmıştır. Bu durum küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir. Bu başlık altında 15 Temmuz 2016 darbe girişimi yaşandığı ifade edilmiştir. Bu durum terör bağlamında değerlendirildiğinde küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir.

6.3.6.5. Anayasal Güvence Altındayız

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 16 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 3'ü siyasal, 8'i hukuki, 1'i sosyokültürel boyutuna ilişkinken 4 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında bireylerin dilekçe hakkı, kişinin dokunulmazlık, haberleşme hürriyeti, düşünce ve kanaat hürriyeti, eğitim ve öğrenim hakkı, çalışma hakkı gibi hakların maddeleri halinde verilmiş olması küreselleşmenin hukuki boyutuna örnek verilmiştir. Dünyadaki gelişmeleri genel ağ, televizyon gibi teknolojik kitle iletişim araçları ifade edilmiştir. Bu durum küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir (Şahin, 2019).

Şekil 68. Küreselleşmenin Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Şahin. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 6.sınıf ders kitabı. Anadolu Yayıncılık, 2019, s: 219.

6.3.6.6. Toplumsal Hayatta Kadının Yeri

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 22 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 5'i siyasi, 6'sı sosyokültürel boyutuna ilişkinken 11 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı içerisinde yer alan okuma metninde Büyük Hun Devleti ile Çin arasında yapılan barış antlaşmasını Mete Han'ın hatununun imzaladığı ifade edilmiştir. Bu durum küreselleşmenin siyasi boyutuna örnek gösterilebilir. Küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutuna Cumhuriyet ile birlikte Türk kadınına tanınmış olan 1930 yılında belediye seçimlerine katılma hakkı, 1933 yılında muhtarlık seçimlerine katılma hakkı, 1934 yılında milletvekili seçme ve seçilme hakkının verildiği ifadeler örnek gösterilebilir. Genel ağ üzerinden düzenlenerek alınan metinde unutulmaya yüz tutmuş olan halı dokumacılığından söz edilmiştir. Metin içerisinde Adriyatik'ten Çin Seddi'ne kadar halı dokumacılığı her Türk'ün hayatında yer aldığı ifade edilmiştir. Günümüzde unutulmaya başlanan bu kültürün kitabımızda yansıtılmış olması küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Cinsiyet tercihlerinden dolayı toplumda adaletsiz bir şekilde davranıldığına vurgu yapılmıştır. Bunun da cinsiyet ayrımcılığı olarak isimlendirildiği ifade edilmiştir. Cinsiyet ayrımcılığı küresel boyutta bir problem olmasından dolayı küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir (Şahin, 2019).

Şekil 69. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Şahin. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 6.sınıf ders kitabı. Anadolu Yayıncılık, s: 226.

4.3.7. Küreselleşmenin “Uluslararası İlişkilerimiz” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular

Araştırmanın sınırlılık kısmında belirtilen Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabının “Uluslararası İlişkilerimiz” ünitesinde bulunan konular incelenerek küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 85 adet örnek bulunmuştur (Tablo 18). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarında aşağıda yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretim programında bu ünite için öğrencilere kazandırılması gereken 4 kazanımdan hepsinde küreselleşmenin yansıması tespit edilmiştir. Bu kazanımlar öğrencilerin ülkemizin diğer Türk Cumhuriyetleri ve komşuları ile olan ilişkilerini, diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini, üstlendiği rolleri ve popüler kültürün kültürümüz üzerine etkilerini analiz edebilmesi amaçlanmaktadır.

Tablo 18. Küreselleşmenin “Uluslararası İlişkilerimiz” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu

7. Uluslararası İlişkilerimiz 237-252	İçerik							
	Konular	Ekonomik	Siyasal	Hukuki	Teknolojik	Sosyokültürel	Görsel	Toplam
	Türk Cumhuriyetleri ve Komşu Ülkelerle İlişkiler	8	10	-	-	11	13	42
	Ülkemizin Ekonomik İlişkileri	8	-	-	1	-	4	13
	Ülkemizin Üstlendiği Uluslararası Roller	5	7	-	-	-	7	19
	Popüler Kültür	1	-	-	7	-	3	11
	Genel Toplam	22	17	-	8	11	27	85

4.3.7.1. Türk Cumhuriyetleri ve Komşu Ülkelerle İlişkiler

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansıması olarak toplam 42 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 10’u siyasi, 8’ekonomik, 11’i sosyokültürel boyutuna ilişkinken 13 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı içerisinde Türklerin Orta Asya'dan göç ettikten sonra Anadolu, Kafkasya ve Balkanlar da yeni devletler kurduğu ifade edilmiştir. 25 Aralık 1991 Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin [SSCB] dağılmasıyla Orta Asya ve Kafkasya'da birçok Türk Cumhuriyetleri kurulmuştur. Ülkelerin hakimiyet alanları ifade edilmesi küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir. 1992 tarihinde Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı [TİKA] kurulduğu ifade edilmiştir. Bu durum küreselleşmenin hem ekonomik, hem de siyasal boyutuna örnek olarak gösterilebilir. Okuma metni içerisinde Türkiye ve Azerbaycan iki devlet tek millet olarak isimlendirildiğine vurgu yapılmıştır. Bu durum da küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Ülkemizle diğer Türk Cumhuriyetleri arasında olan ilişkilere yer verilmiştir. Azerbaycan ile ilgili olan kısımda ülkemizin Azerbaycan petrolünün dünya pazarlarına taşınmasında köprü görevi gördüğü vurgulanmıştır. Bu durum küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir. Kazakistan ile ilgili olan kısımda Türk dünyasının ortak üniversite olarak kabul edilen Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde öğretim dili olarak Türkiye Türkçesi ile Kazak Türkçesi'nde eğitim verildiği ve [TİKA] aracılığıyla Ahmet Yesevi türbesinin restorasyon çalışmalarının yapıldığı ifade edilmiştir. Bu durumlar küreselleşmenin hem siyasi hem de sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Özbekistan başlığı altında iki ülke arasında kültür, bilim, sanat, turizm gibi alanlarda iş birliği anlaşması yapıldığı ifade edilmiştir. Bu durum küreselleşmenin hem siyasi hem de sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Türkmenistan başlığı altında Türkmenistan'ın dünya siyasetinde bağımsızlığını ilk tanıyan ülkenin Türkiye olduğu ve ilk büyükelçilik açan ülke olduğu ifade edilmiştir. Bu durum küreselleşmenin siyasi boyutuna örnek gösterilebilir. Ülkemize her yıl çok sayıda Türkmenistan vatandaşı turist olarak geldiği ifade edilmiştir. Bu durum küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek verilebilir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile ilgili olan kısımda kültürel bağların kuvvetli olduğu, dil ve tarih bağının kuvvetli olduğu, yavru vatan olarak isimlendirildiğine vurgu yapılmıştır. Bu durum da küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. KKTC'ni resmi olarak tanıyan tek ülkenin ülkemiz olduğuna vurgu yapılması da küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir. Ülkemizin İran' dan petrol ve doğalgaz aldığı, Irak'tan Kerkük-Yumurtalık petrol boru hattı sayesinde ham petrol taşınması, Gürcistan'ın ülkemizden demir çelik, tıbbi ilaçlar ithal etmesi küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir (Şahin, 2019).

Şekil 70. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Şahin. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 6.sınıf ders kitabı. Anadolu Yayıncılık, s: 242.

4.3.7.2. Ülkemizin Ekonomik İlişkileri

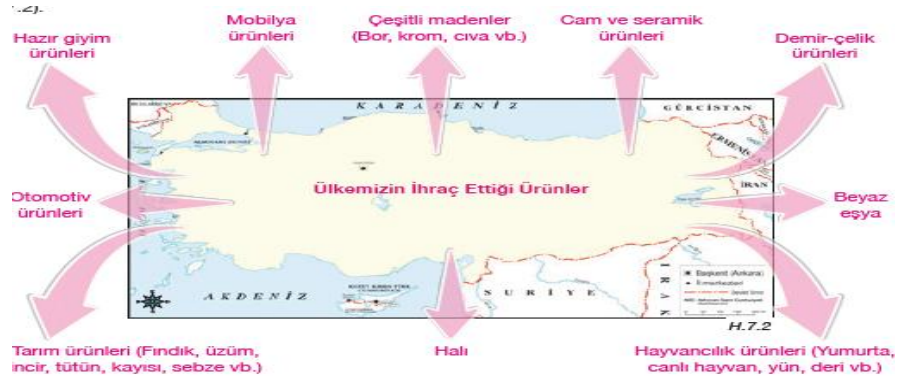
Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 13 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 1'i teknolojik, 8'i ekonomik boyutuna ilişkinken 4 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında ülkede yetiştirilen ve ihtiyaç fazlası ürünlerin başka ülkelere satıldığına, ülkemizde sınırlı miktarda bulunan ürünlerin ise başka ülkelere satın alındığına değinilmiştir. Almanya ve Fransa'dan ilaç, ABD'den tıbbi ilaç, Japonya'dan otomobil ithal edildiğine ve ülkemizde üretilen beyaz eşyaların İspanya'ya, bor madeninin ABD'ye, kayısının ise İngiltere'ye satılmasına vurgu yapılmıştır. Bu durum ülkeler arası ticarete örnek gösterilebilir. Ülkelerarası ticaret de küresel ticareti oluşturmasından dolayı küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir (Şahin, 2019).

Şekil 71. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Şahin. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 6.sınıf ders kitabı. Anadol Yayıncılık, s: 245.

Şekil 72. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Şahin. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 6.sınıf ders kitabı. Anadol Yayıncılık, s: 244.

4.3.7.3. Ülkemizin Üstlendiği Uluslararası Roller

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 19 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 7'si siyasal, 5'i ekonomik boyutuna ilişkinken 7 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında küreselleşmenin ekonomik boyutuna ilişkin Azerbaycan'ın Bakü şehrinden çıkarılan petrol Gürcistan üzerinden ülkemizin Adana şehrine geldiği, buradan da diğer ülkelere dağıtıldığından dolayı ülkemizin bu ticaretten ekonomik kazanç elde ettiği ifade edilmesi örnek olarak gösterilebilir. Ülkemizin uluslararası üye olduğu Birleşmiş Milletler Cemiyeti, NATO (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü), Avrupa Konseyi, G-20, İslam İşbirliği Teşkilatı gibi kuruluşlara üye olduğu ve bu kuruluşların dünya çapında ne anlama geldiği ifade edildiği kısımlar küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir. Avrupa Konseyi'nin amaçlarının verildiği kısımda İnsan Hakları ve demokrasi ilkelerini koruma ve güçlendirmek, ırkçılık, sosyal dışlama, uyuşturucu madde ve çevre konularında sorunlar çözmek ifadelerine yer verilmiştir. Bu ifadeler de küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir (Şahin, 2019).

Şekil 73. Küreselleşmenin Siyasal Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Şahin. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 6.sınıf ders kitabı. Anadol Yayıncılık, s: 246.

Şekil 74. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Şahin. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 6.sınıf ders kitabı. Anadol Yayıncılık, s: 248.

4.3.7.4. Popüler Kültür

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 11 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 7'si teknolojik, 1'i ekonomik boyutuna ilişkinken 3 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında kendi kültürümüzde yer alan misafirleri kapıdan uğurlama, bayramlarda büyüklerin elinden öpme, askere giden gençlere kına yakmak gibi kültürel değerler ifade edilmiştir. Teknolojinin gelişmesiyle toplumlararası etkileşimin arttığı ve medya sayesinde kültürel sınırların kaybolduğuna vurgu yapılmıştır. Bundan dolayı da kültürlerin gelecek nesillere aktarılması oldukça güçleşmiştir. Bu durum küreselleşmenin hem sosyokültürel hem de teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir. Popüler kültürün tanımı verilmiştir. Popüler kültürün insanlar üzerine etkisine de insanların medya aracılığıyla her tatil öncesi yapılan reklamlardan etkilenerek tatile gittiği, aile büyüklerini bayramlarda ziyaret etmek yerine telefon aracılığıyla konuşarak ya da mesajlaşarak kutladıklarını, yemek yeme kültürü olarak yine medyanın yoğun tanıtımları sonucunda hazır yiyeceklere alıştırıldığı vurgulanmıştır. Bu durum küreselleşmenin teknolojik ve sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Kültürümüz içerisinde yer alan halk oyunları gibi kültürel öğelerimizin yerini yine yaygın olarak kullanılan teknolojik aletler aracılığıyla hip-hop gibi popüler kültürün getirilerinin aldığı ifade edilmiştir. Bu durum teknolojik araçların kullanımı yaygınlaştıkça kültürel öğelerin unutulmasına sebep olmaktadır. Bu durum küreselleşmenin teknolojik ve sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir.

Şekil 75. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel

Kaynak: Şahin. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 6.sınıf ders kitabı. Anadol Yayıncılık, s: 250.

Şekil 75’te kültürel ögemiz olan bayramlarda el öpme kültürü yansıtılmıştır. Teknolojik gelişmelerin hızlanması ve kullanımının artmasından dolayı küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir. Bu durum bölgesel olan gelenek ve göreneklerin yok olmasından dolayı küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir.

4.4 Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7.Sınıf Kitabındaki Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Bu bölümde “Birey ve Toplum”, “Kültür ve Miras”, “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, “Bilim, Teknoloji ve Toplum” “Üretim, Dağıtım ve Tüketim ” “Etkin Vatandaşlık” ve “Küresel Bağlantılar” şeklinde yedi öğrenme alanında oluşan 7.Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabına ait küreselleşmenin içerik, görsel tasarım yansımaları yönelik bulgular üniteler şeklinde verilmiştir.

4.4.1. Küreselleşmenin “Birey ve Toplum” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular

Araştırmanın sınırlılık kısmında belirtilen Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabının “Birey ve Toplum” ünitesinde bulunan konular incelenerek küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 58 adet örnek bulunmuştur (Tablo 19). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretim programında bu ünite için öğrencilere kazandırılması gereken 4 kazanımdan 1’inde küreselleşmenin yansımaları tespit edilmiştir. Bu kazanım “medyanın sosyal değişim ve toplumsal etkileşimdeki rolünü kavrar” dır.

Tablo 19. Küreselleşmenin “Birey ve Toplum” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu

1. Ünite Birey ve Toplum 12-36	İçerik							
	Konular	Ekonomik	Siyasal	Hukuki	Teknolojik	Sosyokültürel	Görsel	Toplam
İnsandan İnsana Giden Yol	-	-	-	-	-	-	-	-
İletişimin Gücü	-	-	-	1	5	3	9	
Hızlı İletişim Güçlü Toplum	-	2	-	14	9	8	33	
İletişim Özgürlüğü	-	-	6	4	-	6	16	
Genel Toplam	-	2	6	19	14	17	58	

4.4.1.1. İnsandan İnsana Giden Yol

Bu konu başlığı altında küreselleşmenin boyutlarının yansıtıldığı hiçbir bulgu tespit edilmemiştir.

4.4.1.2. İletişimin Gücü

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 9 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 1’i teknolojik, 5’i sosyokültürel boyutuna ilişkinken 3 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında küresel bir değer olarak sayabileceğimiz ve toplumsal düzen için önemli bir unsur olan empatiden söz edilmiştir. Küreselleşmenin olumsuz bir sonucu olarak toplumda bireyler arası iletişim kopuklukları yaşanmaktadır. Bu sebepten dolayı empatinin tanıtılması küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Küreselleşmenin teknolojik boyutuna ise insanlar duygu ve düşüncelerini teknolojinin ilerlemesi ile birlikte telefondaki sembollerle ifade edebildiğine vurgu yapılması örnek olarak gösterilebilir. Küreselleşmenin bir etkisi olarak kültürel sınırların yok olup bazı kültürel öğeler unutulmaya başlanmıştır. Konumuz içerisinde Türk Danteli, evde hasta biri olduğunda camın önüne sarıçiçek

konulması, halı ve kilim dokumacılığı gibi kültürel öğelere yer verilmesi küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir (Gültekin, vd., 2019).

Şekil 76. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Gültekin, vd. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 7.sınıf ders kitabı. MEB Yayıncılık, s: 22.

4.4.1.3. Hızlı İletişim Güçlü Toplum

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 33 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 14'ü teknolojik, 9'u sosyokültürel, 2'si siyasal boyutuna ilişkinken 8 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında iletişimin serüvenine değinilmiştir. Roma'da papirüsün bulunması, bizde ise tellallar davul eşliğinde bağırarak önemli haberleri halka duyurulduğuna daha sonraki dönemde Gutenberg tarafından matbaanın icat edilmesinden bahsedilmiştir. Bu durum küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Günümüzde genel ağın bilgiye ve habere hızlı bir şekilde ulaşmamıza olanak sağladığı ifade edilmiştir. Genel ağ üzerinden e-egitim, e-market, e-devlet gibi kavramların ortaya çıktığına vurgu yapılmıştır. Bu durum küreselleşmenin teknolojik ve sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Sosyal medyanın kültürler arası

etkileşimi arttırdığına ancak sınırları azalttığına vurgu yapılmıştır. Sosyal medyanın yaygın kullanımı yeni bir iletişim kültürünü ortaya çıkarmıştır. Kelimelerde kısaltmaların kullanımı artmıştır. Yabancı sözcüklerin dilimize girişi kolaylaşmıştır. Bu durumdan dolayı dilde yozlaşma ve bozulmaya neden olduğuna vurgu yapılmıştır. Bu sebepten küreselleşmenin hem teknolojik hem de sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu [RTÜK] radyo, televizyon, genel ağ faaliyetlerini düzenlemek için görevlendirildiği ve eğitim bakanlığı ile birlikte Medya Okuryazarlığı projesi hazırlanarak uygulamaya konulduğu ifade edilmiştir. Bu durum küreselleşmenin teknolojik ve sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir (Gültekin, vd., 2019).

Şekil 77. Küreselleşmenin Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Gültekin, vd. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 7.sınıf ders kitabı. MEB Yayıncılık, s: 27.

Şekil 78. Küreselleşmenin Sosyokültürel ve Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Gültekin, vd. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 7.sınıf ders kitabı. MEB Yayıncılık, s: 26.

Şekil 78’de e-market kullanan birisi görselleştirilmiştir. Genel ağın her eve girmesiyle e-market gibi birçok uygulamanın gün geçtikçe kullanımını artmaktadır. Bu durum küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilirken aynı zamanda toplumların alışveriş kültüründe oluşturduğu farklılıklar sebebi ile küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna da örnek gösterilebilir.

4.4.3.4. İletişim Özgürlüğü

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 16 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 4’ü teknolojik, 6’sı hukuki boyutuna ilişkin 6 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi’nde kitle iletişim özgürlüğünden doğan haklarının korunması için maddelerin verilmiş olması küreselleşmenin hukuki boyutuna örnek gösterilebilir. Kitle iletişim araçlarının kullanımının artması ile birlikte gelen uygunsuz içeriklerden toplumda çocuklar dahi etkilenmektedir. Akıllı işaret uygulamalarıyla bir nebze de olsa olumsuzlukları ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır. Bunun ders kitabında yer alması küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir (Gültekin, vd., 2019).

Şekil 79. Küreselleşmenin Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Gültekin, vd. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 7.sınıf ders kitabı. MEB Yayıncılık, s: 35.

Şekil 79’da kitle iletişim araçlarında toplumsal uyarı amacıyla kullanılan akıllı işaretler verilmiştir. Toplumdaki her birey yaş ayırt etmeksizin kitle iletişim aracını kullanmaktadır. Kitle iletişim araçlarının bireyleri farklı kültürlerin etkisine maruz

bıraktığı yadsınamaz bir gerçektir. Kültürel yozlaşmayı bir nebze ortadan kaldırmak için birçok dünya ülkesinde kullanılan akıllı işaretler kitabımızda bu görselle verilmiştir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir.

4.4.2. Küreselleşmenin “Kültür ve Miras” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular

Araştırmanın sınırlılık kısmında belirtilen Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabının “Kültür ve Miras” ünitesinde bulunan konular incelenerek küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 129 adet örnek bulunmuştur (Tablo 20). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretim programında bu ünite için öğrencilere kazandırılması gereken 5 kazanımdan 2’sinde küreselleşmenin yansımaları tespit edilmiştir. Bu kazanımlar Avrupa’daki gelişmelerle bağlantılı olarak Osmanlı Devleti’ni değişime zorlayan süreçleri kavrar, İslahat hareketleri sonucunda ortaya çıkan toplumsal, ekonomik değişimleri kavradır.

Tablo 20. Küreselleşmenin Kültür ve Miras Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu

2. Kültür ve Miras 41-90	İçerik							
	Konular	Ekonomik	Siyasal	Hukuki	Teknolojik	Sosyokültürel	Görsel	Toplam
	Beylikten Cihan Devletine	4	25	-	-	3	3	35
	İnsanı Yaşat ki Devlet Yaşasın	1	8	-	1	8	4	22
	Avrupa’da Uyanış	-	7	-	2	22	5	36
	Değişen Dünya Değişen Osmanlı	2	6	3	-	6	4	21
	Osmanlıdan Kalan Mirasımız	-	1	-	-	9	5	15
	Genel Toplam	7	47	3	3	48	21	129

4.4.2.1. Beylikten Cihan Devletine

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 35 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 4'ü ekonomik, 25'i siyasal, 3'ü sosyokültürel boyutuna ilişkin 3 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında Osmanlı Devleti'nin beylikten sistemli bir devlet haline nasıl geldiği anlatılmaktadır. Osmanlı Devleti'nin hakimiyet kurduğu alanlar ve yaptığı savaşların verildiği kısımlar kendisinden sonra kurulacak olan devletlere etki edeceğinden dolayı küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir. Osmanlı devletinin bu süreç içerisinde uyguladığı iskan politikası, devşirme sistemi, tımar sistemi gibi politikaların tanıtıldığı kısımlar kendi çağında kurulmuş ve kurulacak olan devletlere örnek teşkil edeceğinden dolayı küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir. Divan Teşkilatının anlatıldığı okuma parçasında divan üyelerinin görevleri tanıtılmıştır. Bu divan üyeleri günümüz devletlerinin yapılanmasına etki ettiğinden küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir (Gültekin, vd., 2019).

Şekil 80. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Gültekin, vd. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 7.sınıf ders kitabı. MEB Yayıncılık, 2019, s: 48.

Şekil 80' de Osmanlı Devleti'nde kararların alındığı Divan Teşkilatı'nın görseli verilmiştir. Bu divanlar devlet işlerinin görüşüldüğü yerlerdir. Bu teşkilat o dönem için demokrasinin yansımalarının görüldüğü kuruldur. Bu bağlamda küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir.

4.4.2.3. İnsanı Yaşat ki Devlet Yaşasın

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 22 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 1'i ekonomik, 8'i siyasal, 8'i sosyokültürel, 1'i teknolojik boyutuna ilişkinken 4 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında Fatma Bacı tarafından dünyada ilk defa kadınlardan oluşan bir sivil toplum örgütü kurulduğu ifade edilmiştir. Bu durum bu zamandan sonra kurulacak olan sivil toplum örgütlerine örnek olmasından dolayı küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. İstanbul'un fethinden bahsedilen kısım küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilirken fetih için yapılan şahi topları, havan topları, mancınıkların hazırlanması da küreselleşmenin teknolojik ve sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Osmanlı Devleti'nin millet sisteminin anlatıldığı kısım küreselleşmenin hem siyasal hem de sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir (Gültekin, vd., 2019).

Şekil 81. Küreselleşmenin Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Gültekin, vd. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 7.sınıf ders kitabı. MEB Yayıncılık, s: 56.

4.4.2.4. Avrupa'da Uyanış

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 36 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 7'si siyasal, 22'si

sosyokültürel, 2'si teknolojik boyutuna ilişkinen 5 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında Avrupalıların İslam dünyasından matbaa, kağıt ve pusulayı öğrendiklerine vurgu yapılmıştır. Bu durum küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Coğrafi keşifler sonucunda yapılan buluşlar küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Rönesans'ın sonuçları, Reform hareketinin anlatıldığı yerde Luther tarafından Almanya'da başladığını daha sonra Fransa, İngiltere ve Avrupa yayıldığı ifade edilmiştir. Reformun sonucu olarak ortaya çıkan yeni mezhep ve inançların tüm dünyaya yayılması küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Fransız İhtilali'nin anlatıldığı kısımda tüm dünyaya milliyetçilik, eşitlik ve özgürlük gibi kavramların yayıldığı ve demokrasi hareketlerinin hız kazandığı ifade edilmiştir. Yayılan bu fikir akımlarının Osmanlı devletine olumsuz etki yaptığına vurgu yapılmıştır. Bu durum küreselleşmenin sosyokültürel ve siyasi boyutuna örnek gösterilebilir (Gültekin, vd., 2019).

4.4.2.5. Değişen Dünyada Değişen Osmanlı

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 21 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 6'sı siyasal, 6'sı sosyokültürel, 3'ü hukuki, 2'si ekonomik boyutuna ilişkinen 4 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında Osmanlı Devleti'nde yapılan ıslahat hareketleri anlatılmıştır. Bu ıslahatlar içerisinde geçici ve daimi elçiliklerin açılması ülkelerarası etkileşimi arttıracığından dolayı küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir. Osmanlı devletinde matbaanın kullanılması, ilk gazetenin çıkarılması küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir. Osmanlı Devleti'nde ilk kağıt paranın basıldığına ifade edilmesi ve bankaların açılması küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir. Osmanlı Devleti'nde telgraf müdürlüğünün kurulduğu ifade edilmiştir. Bu durum küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilirken aynı zamanda haberleşmeyi kolaylaştıracağından dolayı küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir (Gültekin, vd., 2019).

Şekil 82. Küreselleşmenin Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Gültekin, vd. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 7.sınıf ders kitabı. MEB Yayıncılık, 2019, s: 81.

4.4.2.6. Osmanlıdan Kalan Mirasım

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 15 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 1'i siyasal, 9'ü sosyokültürel boyutuna ilişkinken 5 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında Osmanlı Devleti'nde bulunan kültürel öğeler anlatılmıştır. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna Türkistan'da ortaya çıkan ebru sanatı ipek yolu ile tüm dünyaya yayıldığı ifadesi örnek gösterilebilir (Gültekin, vd., 2019).

Şekil 83. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Gültekin, vd. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 7.sınıf ders kitabı. MEB Yayıncılık, s: 89.

4.4.3. Küreselleşmenin “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular

Araştırmanın sınırlılık kısmında belirtilen Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabının “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” ünitesinde bulunan konular incelenerek küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 24 adet örnek bulunmuştur (Tablo 21). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarında aşağıda yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiler Öğretim programında bu ünite için öğrencilere kazandırılması gereken 4 kazanımdan 2’sinde küreselleşmenin yansımaları tespit edilmiştir. Bu kazanımlar göçün neden ve sonuçlarını kavrar, temel haklar içerisinde yerleşme ve seyahat özgürlüğünün kısıtlanması sonucunda ortaya çıkacak olumsuzlukları kavrar olarak verilmiştir.

Tablo 21. Küreselleşmenin “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu

3. İnsanlar, Yerler ve Çevreler 97-120	İçerik							
	Konular	Ekonomik	Siyasal	Hukuki	Teknolojik	Sosyokültürel	Görsel	Toplam
	Nereye Yerleşelim	1	-	-	-	1	4	6
	Tablo ve Grafiklerle Ülkemiz	-	-	-	-	-	-	-
	Doğduğun Yer mi, Doyduğun Yer mi?	-	-	-	-	5	1	6
	Yerleşme Ve Seyahat Özgürlüğüm Var	1	4	4	-	2	1	12
	Genel Toplam	2	4	4	-	8	6	24

4.4.3.1. Nereye Yerleşelim

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 6 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 1’i ekonomik, 1’i sosyokültürel boyutuna ilişkinken 4 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımaları tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna Çatalhöyük'ün insanlık tarihinin ilk yerleşme, ilk ev mimarisi ve ilk kutsal yapıların buluntularının gün yüzüne çıktığı ifade edilen kısım örnek olarak gösterilebilir. İnsanlık tarihine yön veren yerlerin tanıtıldığı kısımda Kapadokya'nın İpek Yolu'nun güzergâhı içerisinde bulunduğu vurgu yapılmıştır. Bu durum da küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir (Gültekin, vd., 2019).

Şekil 84. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Gültekin, vd. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 7.sınıf ders kitabı. MEB Yayıncılık, s: 98.

Şekil 84'te insanlık tarihi için önemi Çatalhöyük yansıtılmıştır. Çatalhöyük insanların ortak değeri olduğundan dolayı küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir.

4.4.3.2. Tablo ve Grafiklerle Ülkemiz

Bu konu başlığı altında küreselleşmenin boyutlarının yansıtıldığı hiçbir bulgu tespit edilmemiştir.

4.4.3.3. Doğduğun Yer mi, Doyduğun Yer mi?

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 6 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 5'i sosyokültürel boyutuna ilişkin 1 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında göç ve göç çeşitleri anlatılmıştır. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek olarak insanların buldukları yeri kendi iradeleri dışında terk etmelerine mülteci göçünün, eğitilmiş insanların çalışma fırsatı yakalayamaması gibi sebeplerden başka ülkelere göç etmeleri, beyin göçü ifadeleri örnek gösterilebilir. Göçler küreselleşme sürecinin hızlanmasında etkili olduğu yadsınamaz bir gerçektir (Gültekin, vd., 2019).

Şekil 85. Küreselleşmenin Sosyokültürel ve Siyasal Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Gültekin, vd. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 7.sınıf ders kitabı. MEB Yayıncılık, s: 115.

Şekil 85'te zorunlu göçe tabi tutulmuş bir aile görseli verilmiştir. Bu durum ülkelerarası sıkıntılardan ötürü meydana gelmektedir. Göçün yaşanıyor olması küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilirken günümüz dünyasında küresel bir sorun olmasından dolayı küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir.

4.4.3.4. Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğüm Var

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 12 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 2'si sosyokültürel, 4'ü hukuki, 4'ü siyasi, 1'i ekonomik boyutuna ilişkin 1 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında temel haklarımız içerisinde yer alan seyahat ve yerleşme özgürlüğü tanıtılmıştır. Bu hakların İnsan Hakları Bildirgesi ile anayasa tarafından güvence altına alındığı ifade edilmiştir. İnsan Hakları Bildirgesi ve anayasamızda bu hakların güvence altına alındığı maddelerine yer verilmesi küreselleşmenin siyasi ve hukuki boyutuna örnek gösterilebilir. Genel ağ üzerinden düzenlenerek alınan haberde ihracat yapan bir genç kadından bahsedilmiştir. Bu girişimci tarafından 11 ülkeye ihracat yapıldığının ifade edilmesi küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir. Günümüzde yaşanan savaşların sonucu olarak insanlar başka ülkelere sığınmacı olarak yerleşmektedir. Bu durumun küresel bir sorun haline almasından dolayı küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilirken uluslararası siyasi bir boyutu kapsamından dolayı da siyasi boyutuna örnek gösterilebilir (Gültekin, vd., 2019).

Şekil 86. Küreselleşmenin Sosyokültürel ve Siyasi Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Gültekin, vd. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 7.sınıf ders kitabı. MEB Yayıncılık, s: 120.

4.4.4. Küreselleşmenin “Bilim, Teknoloji ve Toplum” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular

Araştırmanın sınırlılık kısmında belirtilen Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabının “Bilim, Teknoloji ve Toplum” ünitesinde bulunan konular incelenerek küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 75 adet örnek bulunmuştur (Tablo 22). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiler Öğretim programında bu ünite için öğrencilere kazandırılması gereken 4 kazanımdan 2’sinde küreselleşmenin yansıması tespit edilmiştir. Bu kazanımlar Avrupa’da yaşanan gelişmelerin günümüz bilimsel birikiminin oluşmasına etkisi, Türk-İslam medeniyetinde yetişen bilginlerin bilimsel gelişme sürecine katkılarıdır.

Tablo 22. Küreselleşmenin “Bilim, Teknoloji ve Toplum” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu

4. Bilim, Teknoloji ve Toplum 125-151	İçerik							
	Konular	Ekonomik	Siyasal	Hukuki	Teknolojik	Sosyokültürel	Görsel	Toplam
	Kil Tabletlerden Akıllı Tabletlere	-	2	-	2	13	13	30
	Bilimin Öncüleri	-	-	-	-	15	2	17
	Her Yenilik Geleceğimize Bir Katkıdır	-	2	-	3	12	1	18
	Özgür Düşüncenin Bilime Katkısı	-	4	5	1	-	-	10
	Genel Toplam	-	8	5	6	40	16	75

4.4.4.1. Kil Tabletlerden Akıllı Tabletlere

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansıması olarak toplam 30 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 13’ü sosyokültürel, 2’si teknolojik, 2’si siyasi boyutuna ilişkin 13 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında kil tabletlerden yazının kullanımından başlayarak bilginin saklanabilmesi için kâğıdın zamana göre değişimleri ele alınmıştır. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilk yazının Sümerlere ait çivi yazısı, hiyeroglif yazısının, Fenike alfabesinin tanıtıldığı metinler örnek gösterilebilir. Yazının başlarda kil tabletlere daha sonra papirüs ve parşömene uzanan yolunun verildiği metinlerde küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Mikro işlemcilerin icadından sonra kitaplar dâhil dijital ortama taşındığı ifade edilmiştir. Bu durumda küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir (Gültekin, vd., 2019).

Şekil 87. Küreselleşmenin Sosyokültürel ve Siyasal Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Gültekin, vd. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 7.sınıf ders kitabı. MEB Yayıncılık, s: 131.

4.4.4.2 Bilimin Öncüleri

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 17 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 15'i sosyokültürel boyutuna ilişkinken 2 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında günümüz biliminin öncüleri sayılan bazı bilim insanları tanıtılmıştır. Harezmi sıfırı, Ali Kuşçu güneş saatini bulması, Katip Çelebi İlk Türkçe coğrafya kitabını kaleme alması, İbn Sina'nın Tıbbın Kanunu kitabının yıllarca Avrupa'da kullanıldığına, Cezeri'nin ilk robot yapımı, Farabi'nin rebab isimli müzik aletini bulmasının kitabımızda ifade edilmesi bu buluşların hepsi günümüzdeki gelişmelerin temelini oluşturduğundan ötürü küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir (Gültekin, vd., 2019).

Şekil 88. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

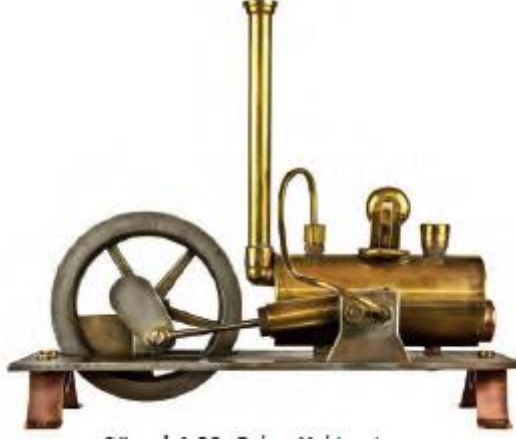
Kaynak: Gültekin, vd. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 7.sınıf ders kitabı. MEB Yayıncılık, s: 138.

4.4.4.3. Her Yenilik Geleceğimize Bir Katkıdır

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 18 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 12'si sosyokültürel, 3'ü teknolojik, 2'si siyasal boyutuna ilişkin 1 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında kağıt üzerine baskının ilk defa Çin'de yapıldığı ifadesi küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. James Watt'ın bulmuş olduğu buharlı makinelerin Sanayi Devrimi'nin ilk adımı olması, Denis Papin'in düdüklü tencereyi bulması ifadeleri de küreselleşmenin hem teknolojik hem de sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Ünlü fizikçi Feynman'ın hayali

niteliğinde olan atomların tek tek düzenlenebilmesi günümüzde bu duruma nanoteknoloji denildiği ifade edilmesi de küreselleşmenin hem teknolojik hem de sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir (Gültekin, vd., 2019).

Şekil 89. Küreselleşmenin Sosyokültürel ve Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Gültekin, vd. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 7.sınıf ders kitabı. MEB Yayıncılık, s: 144.

4.4.4.4. Özgür Düşüncenin Bilime Katkısı

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 10 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 1'i teknolojik, 4'ü siyasi, 5'i hukuki boyutuna ilişkin hiçbir görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilememiştir.

Konu başlığı altında bilimin ve teknolojinin gelişmesinde özgür düşüncenin önemi anlatılmıştır. Avrupa'daki Fransız İhtilalinin sonucunda hürriyet, adalet, eşitlik gibi kavramlar sayesinde dünya genelinde özgür düşüncenin gelişmesine katkı sağladığı vurgulanmıştır. Bu durum da küreselleşmenin siyasi boyutuna örnek gösterilebilir. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin özgür düşünce ile ilgili olan 19. maddesinin doğrudan verilmesi küreselleşmenin hem siyasi hem de hukuki boyutuna örnek gösterilebilir. Ülkemiz anayasasında bu konuların geçtiği maddelerin verilmesi küreselleşmenin hukuki boyutuna örnek gösterilebilir (Gültekin, vd., 2019).

4.4.5. Küreselleşmenin “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular

Araştırmanın sınırlılık kısmında belirtilen Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabının “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” ünitesinde bulunan konular incelenerek küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 139 adet örnek bulunmuştur (Tablo 23). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretim programında bu ünite için öğrencilere kazandırılması gereken 6 kazanımdan 3’ünde küreselleşmenin yansımaları tespit edilmiştir. Bu kazanımlar dijital teknolojinin ekonomik hayatımıza etkisini değerlendirir, vakıflar ve sivil toplum örgütlerinin sosyal yaşamımızdaki rolü, üretim teknolojisindeki gelişmelerin sosyal ve ekonomik hayata etkileri şeklindedir.

Tablo 23. Küreselleşmenin “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu

5. Üretim, Dağıtım ve Tüketim 159-190	İçerik							
	Konular	Ekonomik	Siyasal	Hukuki	Teknolojik	Sosyokültürel	Görsel	Toplam
	Topraktan Üretir, Toprağı Yönetiriz	12	5	3	-	4	5	29
	Üretim Teknolojisi Hayatımızı Etkiliyor	7	1	-	5	4	5	22
	Vakıf Demek, Medeniyet Demek	-	7	1	-	19	7	34
	İşinin Ehli İnsan Yetiştirmek	3	3	-	1	2	1	10
	Geleceğin Senin Ellerde	-	-	-	5	-	3	8
	Dijital Teknoloji Çağındayız	3	-	-	23	2	8	36
	Genel Toplam	25	16	4	34	31	29	139

4.4.5.1. Topraktan Üretir, Toprağı Yönetiriz

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 29 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 12’si ekonomik, 3’ü hukuki, 5’i siyasi, 4’ü sosyokültürel boyutuna ilişkinken 5 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında toprağın üretilen ürünler üzerindeki etkisi anlatılmıştır. Osmanlı Devleti'nde kullanılan toprak sistemi olarak Tımar Sistemi kullanıldığına vurgu yapılması küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir. Cumhuriyetin ilk yıllarında yapılan İktisat Kongresi küreselleşmenin hem siyasal hem de ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir (Gültekin, vd., 2019).

Şekil 90. Küreselleşmenin Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Gültekin, vd. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 7.sınıf ders kitabı. MEB Yayıncılık, s: 162.

Şekil 90'da Atatürk'ün tarım aleti içerisindeki görseli verilmiştir. Görselde traktörün verilmiş olması tarımdaki teknolojik aletlerdeki atılımı göstermektedir. Bu sebepten dolayı bu görsel küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir.

4.4.5.2. Üretim Teknolojisi Hayatımızı Etkiliyor

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 22 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 7'si ekonomik, 5'i teknolojik, 1'i siyasal, 4'ü sosyokültürel boyutuna ilişkinken 5 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında üretim faaliyetleri için oluşturulan teknolojik aletler anlatılmıştır. Sanayi İnkılabı ile birlikte insan gücünden makine gücüne geçiş yapılırken iş gücüne duyulan ihtiyacın azalarak üretimin arttığı ifade edilmiştir. Tarım alanında tohum ıslahı, kimyasal gübre, hibrit tohumların ortaya çıktığının ifade

edilmesi küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir. Makineleşmenin artması sebebiyle işsizliğin arttığı ifade edilmiştir. Bu durumda dünya genelinde çoğu ülkede gözükken küresel bir sorun olmasından dolayı küreselleşmenin sosyokültürel ve teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir (Gültekin, vd., 2019).

Şekil 91. Küreselleşmenin Sosyokültürel ve Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Gültekin, vd. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 7.sınıf ders kitabı. MEB Yayıncılık, s: 167.

Şekil 91’de teknolojik gelişmeler sonucunda işçilerin yerini alan makineler yansıtılmıştır. Bu görsel ile işsizliğin temel sebeplerden birine vurgu yapılmaktadır. Bundan dolayı küreselleşmenin sosyokültürel ve teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir.

4.4.5.3. Vakıf Demek, Medeniyet Demek

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 34 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 1’i hukuki, 7’si siyasal, 19’u sosyokültürel boyutuna ilişkin 7 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında günümüz dünyasında gün geçtikçe önemini kaybederek ortadan kaybolmaya başlamış olan sosyal dayanışma ve yardımlaşmaya vurgu yapılmıştır. Okuma parçası içerisinde din, ırk ve statü gözetmeksizin bireyler arasında yardımlaşma ve dayanışmanın artması için vakıfların kurulduğu ifade edilmiştir. Bu durum küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Vakıfların sosyal ve ekonomik hayatımıza etkisi kısmında yer verilmiş olan Fatih Sultan Mehmet’in

Vakfiyesinin hayır şartları maddeler halinde verilmiş olması küreselleşmenin hukuki boyutuna örnek gösterilebilir. Sivil Toplum kuruluşlarının amaç ve hedefleri içerisinde küresel ısınma gibi tüm dünyayı etkileyen konularda sorunlara çözüm aramak olduğu ifade edilmesi sosyokültürel boyuta örnek gösterilebilirken, demokratik bir yönetim anlayışı oluşmasında etkili olmak ifadesi de küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir (Gültekin, vd., 2019).

Şekil 92. Küreselleşmenin Sosyokültürel ve Siyasal Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Gültekin, vd. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 7.sınıf ders kitabı. MEB Yayıncılık, s: 173.

Şekil 92’de ülkemizin en önemli sivil toplum kuruluşu olan bir kurumun amblemi yansıtılmaktadır. Birçok ülkeye yardım götürüyor olmasından dolayı küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilirken uluslararası yardım ve kuruluş bağlamında küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir.

4.4.5.4. İşinin Ehli İnsan Yetiştirmek

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 10 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 1’i teknolojik, 3’ü siyasal, 2’si sosyokültürel, 3’ü ekonomik boyutuna ilişkinken 1 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında ülkemizde meslek gelişimi ve ekonomik kuruluşlardan bahsedilmiştir. Osmanlı Devleti’nde bireylerin yetiştirilmesi amacıyla açılan Ahi

Teşkilatı daha sonra Lonca Teşkilatı ismiyle anılmıştır. Bu kurumlar küreselleşmenin siyasal ve ekonomik boyutuna örnek gösterilebilir (Gültekin, vd., 2019).

4.4.5.5. Geleceğin Senin Ellerinde

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 8 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 5'i teknolojik boyutuna ilişkin 3 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında geleceğin meslekleri tanıtılmıştır. Bu meslekler içerisinde yer alan Sosyal Medya Uzmanlığının tanıtıldığı kısımda dijitalleşen dünyada sosyal medya kullanımı yaygınlaşmasıyla birlikte iletişimi kuvvetli sosyal ağları etkin kullanabilen bireyler olarak tanımlanmıştır. Bu durum da küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir (Gültekin, vd., 2019).

Şekil 93. Küreselleşmenin Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Gültekin, vd. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 7.sınıf ders kitabı. MEB Yayıncılık, s: 183.

Şekil 93'te teknolojik gelişmeler sayesinde ortaya çıkan ve önemi gün geçtikçe artan yapay zekâ uzmanı görselleştirilmiştir.

4.4.5.6. Dijital Teknoloji Çağındayız

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 36 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 23'ü teknolojik, 2'si sosyokültürel, 3'ü ekonomik boyutuna ilişkin 8 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında dijital çağımız tanıtılmıştır. Günümüzde dijital ve ileri teknoloji üretimin her alanında kullanılmaktadır. Dijital tabanlı yeni üretim akıllı fabrika, makine, tarım gibi isimlerle anılmaktadır. Modern çiftçiliklerde hayvanların cep telefonu ile takip ediliyor olması, sera sıcaklığının tek tuşla ayarlanabiliyor olması gibi gelişmeler de dijital tarımdır. Bu durumlar küreselleşmenin teknolojik boyutuna örnek gösterilebilir (Gültekin, vd., 2019).

Şekil 94. Küreselleşmenin Teknolojik Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Gültekin, vd. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 7.sınıf ders kitabı. MEB Yayıncılık, s: 189.

4.4.6. Küreselleşmenin “Etkin Vatandaşlık” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarına Yönelik Bulgular

Araştırmanın sınırlılık kısmında belirtilen Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabının “Etkin Vatandaş” ünitesinde bulunan konular incelenerek küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 84 adet örnek bulunmuştur (Tablo 24). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretim programında bu ünite için öğrencilere kazandırılması gereken 5 kazanımdan 2'sinde küreselleşmenin yansımaları tespit edilmiştir. Bu

kazanımlar demokrasinin ne olduğu ve gelişim evrelerini, toplum ve hayatımızdaki yerini, önemini kavrayacağız şeklindedir.

Tablo 24. Küreselleşmenin “Etkin Vatandaşlık” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu

6. Etkin Vatandaşlık 195-213	İçerik							
	Konular	Ekonomik	Siyasal	Hukuki	Teknolojik	Sosyokültürel	Görsel	Toplam
	Demokrasi Serüveni	-	19	8	-	-	3	30
	Atatürk'ten Milletimize Armağan	-	13	3	-	3	4	23
	Cumhuriyetimi Seviyorum	-	7	4	-	4	4	19
	Hâkimiyet Milletindir	-	11	1	-	-	-	12
	Genel Toplam	-	50	16	-	7	11	84

4.4.6.1. Demokrasi Serüveni

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 30 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 19'u siyasi, 8'i hukuki boyutuna ilişkin 3 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında demokrasinin günümüze kadar geçirdiği aşamalardan bahsedilmiştir. On İki Levha Kanunları, Magna Carta Hakları Bildirisi, Fransız İhtilali ve İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi gibi gelişim evreleri verildiği yerler küresel bir yönetim anlayışı olan demokrasinin oluşmasına etki etmesinden dolayı küreselleşmenin siyasi boyutuna örnek gösterilebilir. Demokrasinin temel ilkelerinin açıklamalarının verildiği kısımda küreselleşmenin siyasi boyutuna örnek gösterilebilir. Osmanlı Devleti'nde demokrasi kavramının gelişmesine katkı sağlayan Sened-i İttifak, Tanzimat Fermanı, Islahat Fermanı, Meşrutiyet gibi uygulamalar da küreselleşmenin siyasi boyutuna örnek gösterilebilir (Gültekin, vd., 2019).

Şekil 95. Küreselleşmenin Siyasal Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Gültekin, vd. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 7.sınıf ders kitabı. MEB Yayıncılık, s: 198.

4.4.6.2. Atatürk'ten Milletimize Armağan

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 23 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 13'ü siyasal, 3'ü hukuki, 3'ü sosyokültürel boyutuna ilişkinken 4 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında Mustafa Kemal Atatürk'ün yaptığı faaliyetler aktarılmıştır. Bunlar içerisinde Erzurum ve Sivas Kongresi'nde alınan kararların verilmesi, Misak-ı Milli kararlarının kabulünün verilmesi ve Cumhuriyet'in ilanı gibi olaylar küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir. Medeni Kanun'un kabulü, kadınlara verilen seçme ve seçilme hakları küreselleşmenin hem siyasal hem de hukuki boyutuna örnek gösterilebilir (Gültekin, vd., 2019).

Şekil 96. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Gültekin, vd. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 7.sınıf ders kitabı. MEB Yayıncılık, s: 204.

Şekil 96’da Kıyafet İnkılabından sonra Türk milletinin giyimi yansıtılmıştır. Giyim konusunda diğer dünya ülkelerinin etkilerinin var olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Bu sebepten dolayı görsel, küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir.

4.4.6.3. Cumhuriyetimi Seviyorum

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansıması olarak toplam 19 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 7’si siyasi, 4’ü hukuki, 4’ü sosyokültürel boyutuna ilişkin 4 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmemiştir.

Konu başlığı altında Cumhuriyet’in bize kazandırdıkları, demokratik devlet anlayışının ne demek olduğu anlatılmıştır. Demokrasi hakimiyetin millete ait olduğu siyasi bir rejim ve laiklik anlayışının anlatıldığı kısımlar küreselleşmenin siyasi boyutuna örnek gösterilebilir. Sosyal devlet anlayışının aktarıldığı noktalarda küreselleşmenin siyasi boyutuna örnek gösterilebilir (Gültekin, vd., 2019).

Şekil 97. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Gültekin, vd. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 7.sınıf ders kitabı. MEB Yayıncılık, s: 207.

4.4.6.4. Hâkimiyet Milletindir

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 12 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 11’i siyasi, 1’i hukuki, boyutuna ilişkin hiçbir görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında demokrasinin hayatımızda bizi nasıl etkilediği aktarılmıştır. Okuma metni içerisinde aile ortamı içerisinde demokratik ortamın nasıl sağlanması gerektiğinin anlatıldığı kısımlar küreselleşmenin siyasi boyutuna örnek gösterilebilir. Demokratik yönetime karşı olumsuz bir durum olan darbelerden bahsedilmiştir. Dünya siyasi tarihi Roma İmparatoru Julius Caesar gibi, Fransa’da Napolyon, Irak’ta Saddam Hüseyin, Libya’da Muammer Kaddafi gibi isimlerin darbe ile ülke yönetime el koydukları ifade edilmiştir. Bu durum küreselleşmenin siyasi boyutuna örnek gösterilebilir (Gültekin, vd., 2019).

4.4.7. Küreselleşmenin “Küresel Bağlantılar” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarına Yönelik Bulgular

Araştırmanın sınırlılık kısmında belirtilen Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabının “Küresel Bağlantılar” ünitesinde bulunan konular incelenerek küreselleşmenin yer

alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 86 adet örnek bulunmuştur (Tablo 25). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarında aşağıda yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiler Öğretim programında bu ünite için öğrencilere kazandırılması gereken 4 kazanımdan hepsinde küreselleşmenin yansması tespit edilmiştir. Bu kazanımlar ülkemizin uluslararası üye olduğu kuruluşları, ülkemiz ile bağlantılı olan ekonomik bölgeleri ve kuruluşları, farklı kültürlerle yönelik kalıp yargı, küresel sorunlara yönelik çözüm önerileri üretebilmek şeklindeki kazanımlardır.

Tablo 25. Küreselleşmenin “Küresel Bağlantılar” Ünitesinde İçerik ve Görsellere Yansımalarının Konulara Göre Dağılım Tablosu

7. Küresel Bağlantılar 219-235	İçerik							
	Konular	Ekonomik	Siyasal	Hukuki	Teknolojik	Sosyokültürel	Görsel	Toplam
	Türkiye’de ve Dünyada Barış	-	13	-	-	-	11	24
	Ekonomiye Yön Veren Kuruluşlar	12	8	-	-	-	7	27
	İnsanları Nasıl Tanıyoruz?	-	2	-	-	6	2	10
	Küresel Sorunlara Çözüm	-	-	-	-	13	12	25
	Genel Toplam	12	23	-	-	19	32	86

4.4.7.1. Türkiye’de ve Dünyada Barış

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansması olarak toplam 24 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 13’ü siyasi boyutuna ilişkin 11 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında uluslararası kuruluşların hangi amaçla kurulduğu ve ülkemizin üye olduğu kuruluşlar tanıtılmıştır. Küreselleşmenin siyasi boyutuna ülkemizin birçok uluslararası kuruluşa üye olarak, bulunduğu bölgenin ve dünya barışına hizmet etmekte olduğuna dair ifadeler örnek gösterilebilir. Küreselleşmenin siyasi boyutuna Birleşmiş Milletlerin ülkeler arasında dostane ilişkiler kurmasını, [NATO] (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü) üye olan ülkelerin özgürlüğünü ve güvenliğini, [AGİT] (Türkiye ve Avrupa Güvenlik İşbirliği Teşkilatı) katılan

devletlerin demokratik, hukukun üstünlüğü, insan hakları gibi alanlarda daha üst düzeye gelmelerinde yardımcı olmaktadır. Ülkemizin Avrupa Konseyi, [WHO] Dünya Sağlık Örgütü, Türk Konseyi, [İİT] İslam İşbirliği Teşkilatı, [FAO] Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü, [WFP] Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Programı gibi kuruluşlara üyeliği bulunmaktadır. İsmi verilen kurumlar küreselleşme sürecini hızlandırmaktadır. Bundan dolayı bunlar küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir (Gültekin, vd., 2019).

Şekil 98. Küreselleşmenin Siyasal Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Gültekin, vd. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 7.sınıf ders kitabı. MEB Yayıncılık, s: 221.

Şekil 98’de verilmiş olan görsel Birleşmiş Milletler binasıdır. Birçok ülkenin üyesi olduğu Birleşmiş Milletlerin farklı kolları bulunmaktadır. Bu görselin kitabımızda yer alması küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir.

4.4.7.2. Ekonomiye Yön Veren Kuruluşlar

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 27 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 8’i siyasal, 12’si

ekonomik boyutuna ilişkin 7 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında ülkemizin ekonomik anlamda üye olduğu uluslararası kuruluşlar tanıtılmıştır. Avrupa Birliği'nin tanıtıldığı bölümde birliğe üye olan devletlerin ekonomik yönden büyümesini hedeflemektedir. G-20'de Uluslararası gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin temsil edilmesi amaçlanmıştır. [D-8] (Gelişen Sekiz Ülke) üyesi olan devletlerin ekonomik kalkınmalarını destekleyerek dünya ekonomisinde önemli konumlara gelmelerini amaçlamaktadır. Kuruluşlar ülkelerarası etkileşimi arttırmaktadır. Bu etkileşim de küreselleşme sürecini hızlandırmaktadır. Bu durum küreselleşmenin siyasal boyutuna örnek gösterilebilir (Gültekin, vd., 2019).

Şekil 99. Küreselleşmenin Siyasal Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Gültekin, vd. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 7.sınıf ders kitabı. MEB Yayıncılık, s: 224.

4.4.7.3. İnsanları Nasıl Tanıyoruz?

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 10 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 6'sı sosyokültürel, 2'si siyasal boyutuna ilişkin 2 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında kalıp yargı kavramından bahsedilmiştir. Kalıp yargı insanları özelliklerine göre sınıflandırma, ön yargı ise önceden edinilmiş olumlu ya da olumsuz yargılar olarak tanımlanmıştır. Küreselleşme bu sürece etki etmektedir. Bireyler arası iletişim gün geçtikçe yozlaşmaktadır. Kitabımızda bu konunun

işlenmesi yozlaşmayı bir nebze de olsa hafifletmektedir. Bundan dolayı küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir (Gültekin, vd., 2019).

Şekil 100. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Gültekin, vd. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 7.sınıf ders kitabı. MEB Yayıncılık, s: 230.

Şekil 100’de farklı farklı kültürlere sahip bireyler verilmiştir. Küresel bir problem olan farklılıklara saygıya dikkat çekilmiştir. Bundan dolayı görsel, küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir.

4.4.7.4 Küresel Sorunlara Çözüm

Belirlenen küreselleşmenin boyutlarına ilişkin içerik ve görsel tasarıma yansımaları olarak toplam 25 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 13’ü sosyokültürel boyutuna ilişkin 12 görselde küreselleşmenin farklı boyutlarına ilişkin yansımalar tespit edilmiştir.

Konu başlığı altında küresel sorunlar aktarılmıştır. Küresel ısınma, iklim değişikliği, kuraklık, terör, göç ve açlık gibi sorunlar aktarılmıştır. Dünyada açlık sorununun giderek derinleştiği, terör faaliyetlerinin dünyada can ve mal kaybına neden olduğu, iklim değişikliği için küresel ölçekte karşılaşılan en büyük sorundur gibi ifadelerin kullanılması küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir (Gültekin, vd., 2019).

Şekil 101. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutunda Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

Kaynak: Gültekin, vd. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokul sosyal bilgiler 7.sınıf ders kitabı. MEB Yayıncılık, s: 232.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu çalışmada ülkemizde okutulan Sosyal Bilgiler öğretim programı ve ders kitaplarında (5.Sınıf Ata Yayıncılık, 6.Sınıf Anadol Yayıncılık, 7.Sınıf Meb Yayınları) küreselleşmenin nasıl ele alındığının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırmanın alt problemleri arasında yer alan ders kitaplarında bulunan görsellerde küreselleşme olgusunun nasıl ele alındığına dair bulgulara bakıldığında 5.Sınıf ders kitabı içerisinde verilen 217 görselden 139’unda küreselleşmenin farklı boyutlarının yansıtıldığı tespit edilmiştir. Gökpunar (2019) 2017’de yayınlanmış Sosyal Bilgiler ders kitabını incelediği araştırmada küreselleşmenin toplam 98 görselde ele alındığı tespit edilmiştir. Araştırmamızda bu sayı 139 olarak belirlenmesinden dolayı küreselleşmenin Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alma durumunun arttığı söylenebilir. Ders kitabında tespit edilen 139 görselin 60 tanesi küreselleşmenin sosyokültürel, 13 tanesi siyasal, 18 tanesi teknolojik, 45 tanesi ekonomik, 3 tanesi hukuki boyutunu yansıttığı tespit edilmiştir. Ders kitabında yer alan görsellerde küreselleşmenin en fazla yansıtılan sosyokültürel ile ekonomik boyutları olduğu tespit edilmiştir. Gökpunar’ın (2019) yapmış olduğu çalışmada ise küreselleşenin en fazla yansıtılan sosyokültürel ile bilim ve teknoloji boyutları olduğu belirlenmiştir. Bu yönüyle bu araştırmanın sonuçları ile Gökpunar’ın (2019) araştırmasının sonuçları farklılık göstermektedir. Gökpunar’ın (2019) araştırmasında küreselleşmenin görsellerle en fazla yansıtıldığı ünite “Bilim, Teknoloji ve Toplum” ünitesiyken araştırmamızın bulgularına göre küreselleşmenin görsellerle en fazla yansıtıldığı ünite “Geçmiş Yolculuk” ünitesidir. Bu yönüyle bu araştırmanın sonuçları ile Gökpunar’ın (2019) araştırmasının sonuçları farklılık göstermektedir. Araştırmamızda incelenen ders kitabındaki ünitelerde küreselleşmenin görsellerle yansıtıldığı en az 6 görsel ile “Etkin ve Sorumluyum” ünitesinde ele alındığı belirlenmiştir. Gökpunar’ın (2019)

araştırmasında da küreselleşmenin görsellere en az yansıtıldığı ünite “Etkin Vatandaşlık” ünitesidir. Bu bağlamda iki araştırmanın sonuçları arasında paralellik gösterdiği söylenebilir.

5. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı ünitelerinde yer alan görsellerin küreselleşmenin alt boyutları kapsamında incelendiğinde; “Bir Bütünün Parçasıyız” ünitesinin görsellerinde en fazla siyasal ve sosyokültürel boyutu yansıtılmıştır. Bunun sebebi ünite içerisinde farklılıklara saygı duyan bireylerin, toplum içerisinde rollerine sorumluluklarına dair simgelerin çokça yer almasıdır. “Geçmiş Yolculuk” ünitesinin görsellerinde en fazla sosyokültürel ve siyasal boyutu yansıtılmıştır. Bunun sebebi ünite içerisinde uygarlıkların hâkimiyet alanları, insanlığa katkıları ve kültürümüzün sembollere çokça yer almasıdır. “İnsan ve Çevre” ünitesinin görsellerinde en fazla ekonomik ve sosyokültürel boyutu yansıtılmıştır. Bunun sebebi ünite içerisinde nüfus, iklimin yaşamımıza etkilerine dair bilgilerin çokça yer almasıdır. “Yaşamımızda Bilim ve Teknoloji” ünitesinin görsellerinde en fazla teknolojik boyutu yansıtılmıştır. Bunun sebebi ünite içerisinde teknolojinin toplum üzerine etkisi, teknolojinin faydaları ve zararlarında dair bilgilerin çokça yer almasıdır. “Ekonomi ve İnsan Yaşamı” ünitesinin görsellerinde en fazla ekonomik boyutu yansıtılmıştır. Bunun sebebi ünite içerisinde ekonomik faaliyetlerin topluma etkileri, bilinçli tüketici, çevredeki ekonomik faaliyetler dair bilgilere çokça yer verilmesidir. “Etkin ve Sorumluyum” ünitesinin görsellerinde en fazla siyasi boyutu yansıtılmıştır. Bunun sebebi ünite içerisinde topluma hizmet eden kurumların ve bireylerin haklarına dair bilgilerin çokça verilmesidir. “Bu Dünya Hepimizin” ünitesinin görsellerinde en fazla ekonomik ve siyasal boyutu yansıtılmıştır. Bunun sebebi ünite içerisinde ülkemizin ticari ilişkiler kurduğu ülkeler ve komşularımıza dair bilgilerin çokça verilmesidir.

5.Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı içerik yönünden “Bir Bütünün Parçasıyız” ünitesinde küreselleşmenin en fazla siyasal boyutuna en az ise ekonomik ile teknolojik boyutuna yer verildiği tespit edilmiştir. “Geçmiş Yolculuk” ünitesinde ise en fazla sosyokültürel en az ise hukuki boyutuna yer verildiği tespit edilmiştir. “İnsan ve Çevre” ünitesinde ise en fazla sosyokültürel en az ise siyasal ile teknolojik boyutuna yer verildiği tespit edilmiştir. “Yaşamımızda Bilim ve Teknoloji” ünitesinde küreselleşmesinin en fazla teknolojik en az ise ekonomik boyutuna yer verildiği tespit edilmiştir. “Ekonomi ve İnsan Yaşamı” ünitesinde küreselleşmenin en fazla ekonomik boyutuna en az ise hukuki boyutuna yer verildiği tespit edilmiştir. “Etkin ve

Sorumluyum” ünitesinde en fazla siyasal boyutuna en az ise teknolojik boyutuna yer verildiği tespit edilmiştir. “Bu Dünya Hepimizin” ünitesinde küreselleşmenin en fazla sosyokültürel boyutuna en az ise hukuki boyutuna yer verildiği tespit edilmiştir.

5.Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı içerik yönünden sosyokültürel boyutunun en fazla yansıtıldığı üniteler “Geçmişe Yolculuk” , “İnsan ve Çevre”, “Bu Dünya Hepimizin” üniteleridir. Bu ünitelerde sosyokültürel boyutun yansımalarının fazla olmasının sebebi küresel anlamda çevre sorunları, göçler, değerler gibi konulara sıklıkla yer verilmiş olmasıdır. Teknolojik boyutunun en fazla yansıtıldığı ünite “Yaşamımızda Bilim ve Teknoloji” ünitesidir. Bu ünite teknolojik boyutun yansımalarının fazla olmasının sebebi teknolojik atılımlara ve buluşlara sıklıkla yer verilmiş olmasıdır. Ekonomik boyutunun en fazla yansıtıldığı ünite “Ekonomi ve İnsan Yaşamı” ünitesidir. Bu ünite ekonomik boyutun yansımalarının fazla olmasının sebebi çevremizde bulunan ekonomik faaliyetlerden yol çıkarak küresel piyasaya vurgu yapılan birçok içeriğe sıklıkla yer verilmiş olmasıdır. Siyasal boyutunun en fazla yansıtıldığı üniteler “Bir Bütünün Parçasıyız”, “Etkin ve Sorumluyum” ünitesidir. Bu ünite temel hakların, demokrasi, topluma hizmet veren kurumlara sıklıkla yer verilmiş olmasıdır.

Küreselleşmenin 5.Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında görsel tasarım ve içerik yönünden ele alınma durumu birlikte değerlendirildiğinde en fazla sosyokültürel boyutunun işlendiği, sosyokültürel boyutu sırasıyla; ekonomik, siyasal, teknolojik ve hukuki boyutun takip ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Küreselleşmenin en fazla ele alındığı üniteler ise sırasıyla; “Geçmişe Yolculuk”, “Bu Dünya Hepimizin”, “Yaşamımızda Bilim ve Teknoloji”, “Ekonomi ve İnsan Yaşamı”, “Etkin ve Sorumluyum”, “Bir Bütünün Parçasıyız”, “İnsan ve Çevre” üniteleri şeklindedir. Gökpunar (2019)’da yaptığı araştırmada ise ünitelerde küreselleşmenin ele alınma durumu sırasıyla; “Küresel Bağlantılar”, “Bilim, Teknoloji ve Toplum”, “Kültür ve Miras”, “Birey ve Toplum”, “Üretim, Dağıtım ve Tüketim”, “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, “Etkin Vatandaşlık” şeklinde sıralanmıştır. Bu araştırma ile Gökpunar’ ın (2019) araştırması karşılaştırıldığında benzer ünitelerin sıralamalarında genel anlamda farklılık olduğu söylenebilir.

6. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı içerisinde verilen 391 görselden 153’ünde küreselleşmenin farklı boyutlarının yansıtıldığı tespit edilmiştir. Ders kitabında yer alan görsellerde küreselleşmenin en fazla yansıtılan ekonomik ile sosyokültürel

boyutlar olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmada küreselleşmenin görsellere en fazla yansıtıldığı ünite “Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim” ünitesiyken en az yansıtılan ünitenin “Yeryüzünde Yaşam” ünitesi olarak tespit edilmiştir.

6.Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı ünitelerinde yer alan görselleri küreselleşmenin alt boyutları kapsamında incelendiğinde “Biz ve Değerlerimiz” ünitesinin görsellerinde küreselleşmenin en fazla sosyokültürel boyutu yansıtılmıştır. Bunun sebebi ünite içerisinde farklılıklara saygı, kültür ve kültürel öğelere sıklıkla yer verilmiş olmasıdır. “Tarihe Yolculuk” ünitesinin görsellerinde küreselleşmenin en fazla sosyokültürel ve siyasal boyutu yansıtılmıştır. Bunun sebebi İlk Türk-İslam devletleri, Anadolu’da kurulan devletlerin savaşları, hâkimiyet alanları ve günümüze etkilerine sıklıkla yer verilmiş olmasıdır. “Yeryüzünde Yaşam” ünitesinin görsellerinde ekonomik boyutu yansıtılmıştır. Bunun sebebi ünite içerisinde ülkemizin coğrafi ve beşeri faktörlerin aktarıldığı kısımlarda ülkemizdeki ekonomik faaliyetlere sık sık vurgu yapılmasından dolayıdır. “Bilim ve Teknoloji Hayatımızda” küreselleşmenin en fazla teknolojik boyutu yansıtılmıştır. Bunun sebebi geleceğin teknolojisinin ve telif, patent konularına sık sık yer verilmiş olmasıdır. “Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim” ünitesinin görsellerinde en fazla ekonomik boyutu yansıtılmıştır. Bunun sebebi ünite içerisinde ülkemizin kaynakları ve ekonomik faaliyetlerine sık sık yer verilmiş olmasıdır. “Yönetime Katılıyorum” ünitesinin görsellerinde en fazla siyasal boyutu yansıtılmıştır. Bunun sebebi ünite içerisinde demokrasi, yönetim biçimleri gibi konulara sık sık verilmiş olmasıdır. “Yeryüzünde Yaşam” ünitesinin görsellerinde en fazla ekonomik ve siyasal boyutu yansıtılmıştır. Bunun sebebi ünite içerisinde ülkemizde diğer ülkelerle ekonomik, siyasi ilişkilerinin sık sık yer verilmiş olmasıdır.

6. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı içerik yönünden “Biz ve Değerlerimiz” ünitesinde küreselleşmenin en fazla sosyokültürel boyutuna en az ise ekonomik ile hukuki boyutuna yer verildiği tespit edilmiştir. “Tarihe Yolculuk” ünitesinde küreselleşmenin en fazla siyasal boyutuna en az ise hukuki boyutuna yer verildiği tespit edilmiştir. “Yeryüzünde Yaşam” ünitesinde küreselleşmenin en fazla ekonomik boyutuna en az ise hukuki boyutuna yer verildiği tespit edilmiştir. “Bilim ve Teknoloji Hayatımızda” ünitesinde küreselleşmenin en fazla sosyokültürel ile teknolojik boyutuna en az ise ekonomik boyutuna yer verildiği tespit edilmiştir. “Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim” ünitesinde küreselleşmenin en fazla ekonomik boyutuna en

az ise teknolojik boyutuna yer verildiği tespit edilmiştir. “Yönetime Katılıyorum” ünitesinde küreselleşmenin en fazla siyasal boyutuna en az ise teknolojik boyutuna yer verildiği tespit edilmiştir. “Uluslararası İlişkilerimiz” ünitesinde küreselleşmenin en fazla ekonomik en az ise hukuki boyutuna yer verildiği tespit edilmiştir.

6.Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı içerik yönünden sosyokültürel boyutunun en fazla yansıtıldığı üniteler “Biz ve Değerlerimiz” , “Bilim ve Teknoloji” üniteleridir. Bu ünitelerde sosyokültürel boyutun yansımalarının fazla olmasının sebebi kültürel öğelerimizin, farklı kültürlerin, teknolojik atılımların kültürümüze etkileri gibi konulara sıklıkla yer verilmiş olmasıdır. Ekonomik boyutunun en fazla yansıtıldığı üniteler “Yeryüzünde Yaşam”, “Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim” ve “Üretime Katılıyorum” üniteleridir. Bu ünite de ekonomik boyutun yansımalarının fazla olmasının sebebi çevremizde bulunan ekonomik faaliyetlerden yola çıkarak küresel piyasaya vurgu yapılan birçok içeriğe sıklıkla yer verilmiş olmasıdır. Siyasal boyutunun en fazla yansıtıldığı üniteler “Yönetime Katılıyorum”, “Tarihe Yolculuk” üniteleridir. Bu ünitelerde temel hakların, demokrasi, topluma hizmet veren kurumlara ve tarihimizdeki devlet yönetim şekillerine sıklıkla yer verilmiş olmasıdır.

Küreselleşmenin 6.Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında görsel tasarım ve içerik yönünden ele alınma durumu birlikte değerlendirildiğinde en fazla sosyokültürel boyutunun işlendiği, sosyokültürel boyutu sırasıyla; ekonomik, siyasal, teknolojik ve hukuki boyutun takip ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Küreselleşmenin en fazla ele alındığı üniteler ise sırasıyla; “Tarihe Yolculuk”, “Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim”, “Üretime Katılıyorum”, “Yönetime Katılıyorum”, “Biz ve Değerlerimiz”, “Bilim ve Teknoloji Hayatımızda”, “Yeryüzünde Yaşam” üniteleri şeklindedir.

7. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı içerisinde verilen 235 görselden 103’ünde küreselleşmenin farklı boyutlarının yansıtıldığı tespit edilmiştir. Ders kitabında yer alan görsellerde küreselleşmenin en fazla yansıtılan teknolojik ile sosyokültürel boyutları olduğu tespit edilmiştir. Karakuş ve Akpınar’ın (2021)’de yapmış olduğu araştırmada da ders kitapları görsellerde küreselleşmenin en fazla yansıtılan teknolojik ile sosyokültürel boyutları olduğunu belirlemiştir. Bu bağlamda bu araştırma ile Karakuş ve Akpınar’ın (2021) araştırmasının sonuçlarının paralellik gösterdiği ifade edilebilir. Küreselleşmenin görsellerde en fazla ele alındığı ilk iki ünite “Küresel Bağlantılar” ile “Kültür ve Miras” üniteleriyken en az yansıtılan ilk iki ünite ise “İnsan,

Yerler ve Çevreler”, “Etkin Vatandaş” üniteleridir. Küreselleşmenin toplamda 103 görselde yansıtıldığı tespit edilirken Karakuş ve Akpınar’ın (2021)’de yapmış olduğu araştırmada toplam 240 görselde yansıtıldığı belirtilmiştir. Bu bağlamda iki araştırma arasında farklılık olduğu tespit edilmiştir.

7.Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı ünitelerinde yer alan görselleri küreselleşmenin alt boyutları kapsamında incelendiğinde “Birey ve Toplum” ünitesinin görsellerinde küreselleşmenin en fazla teknolojik boyutu yansıtılmıştır. Bunun sebebi ünite içerisinde iletişim, hızlı iletişim konularına sıklıkla yer verilmiş olmasıdır. “Kültür ve Miras” ünitesinin görsellerinde küreselleşmenin en fazla sosyokültürel boyutu yansıtılmıştır. Bunun sebebi Osmanlı Devleti’nin, yapmış olduğu savaşları, Avrupa’da yaşanan ve tüm dünyayı etkileyen konuların günümüze etkilerine sıklıkla yer verilmiş olmasıdır. “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” ünitesinin görsellerinde ekonomik ile sosyokültürel boyutu yansıtılmıştır. Bunun sebebi ünite içerisinde göç gibi küresel sorunlara ve nüfus yoğunluğu konularına sık sık vurgu yapılmasından dolayıdır. “Bilim, Teknoloji ve Toplum” küreselleşmenin en fazla teknolojik boyutu yansıtılmıştır. Bunun sebebi geçmişten günümüze teknolojik gelişme konusuna sık sık yer verilmiş olmasıdır. “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” ünitesinin görsellerinde en fazla ekonomik boyutu yansıtılmıştır. Bunun sebebi ünite içerisinde ülkemizin kaynakları ve ekonomik faaliyetlerine sık sık yer verilmiş olmasıdır. “Küresel Bağlantılar” ünitesinin görsellerinde en fazla sosyokültürel ve siyasal boyutu yansıtılmıştır. Bunun sebebi ünite içerisinde ülkemizde diğer ülkelerle ekonomik ilişkilerine ve küresel sorunlara, kuruluşlara sık sık yer verilmiş olmasıdır.

7. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı içerik yönünden “Birey ve Toplum” ünitesinde küreselleşmenin en fazla teknolojik boyutuna en az ise ekonomik boyutuna yer verildiği tespit edilmiştir. “Kültür ve Miras” ünitesinde küreselleşmenin en fazla siyasal ve sosyokültürel boyutuna, en az ise hukuki ve teknolojik boyutuna yer verildiği tespit edilmiştir. “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” ünitesinde küreselleşmenin en fazla sosyokültürel boyutuna en az ise ekonomik boyutuna yer verildiği tespit edilmiştir. “Bilim, Teknoloji ve Toplum” ünitesinde küreselleşmenin en fazla sosyokültürel ile teknolojik boyutuna, en az ise ekonomik boyutuna yer verildiği tespit edilmiştir. “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” ünitesinde küreselleşmenin en fazla teknolojik boyutuna, en az ise hukuki boyutuna yer verildiği tespit edilmiştir. “Etkin Vatandaş” ünitesinde küreselleşmenin en fazla siyasal boyutuna en az ise teknolojik

ve ekonomik boyutuna yer verildiği tespit edilmiştir. “Küresel Bağlantılar” ünitesinde küreselleşmenin en fazla siyasal, en az ise hukuki ve teknolojik boyutuna yer verildiği tespit edilmiştir.

7.Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı içerik yönünden sosyokültürel boyutunun en fazla yansıtıldığı üniteler “Kültür ve Miras” , “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, “Bilim, Teknoloji ve Toplum” üniteleridir. Bu ünitelerde sosyokültürel boyutun yansımalarının fazla olmasının sebebi Osmanlı Devleti’nin hâkimiyet için verdiği savaşlar, küresel boyutta göçler, buluşlar gibi konulara sıklıkla yer verilmiş olmasıdır. Siyasal boyutunun en fazla yansıtıldığı üniteler “Etkin Vatandaşlık”, “Küresel Bağlantılar” ünitesidir. Bu ünitelerde siyasal yansımaların sebebi temel hakların, demokrasi, topluma hizmet veren kurumlara ve ülkemizin diğer ülkeler ile ilişkisi konularına sıklıkla yer verilmiş olmasıdır. Teknolojik boyutunun en fazla yansıtıldığı üniteler “Üretim, Dağıtım ve Tüketim”, “Birey ve Toplum” üniteleridir. Bu ünitelerde teknolojik boyutunun fazla yansıtılmasının sebebi üretim teknolojisi, dijital teknoloji, hızlı iletişim gibi konulara sık sık yer verilmiş olmasıdır.

Küreselleşmenin 7.Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında görsel tasarım ve içerik yönünden ele alınma durumu birlikte değerlendirildiğinde en fazla sosyokültürel boyutunun işlendiği, sosyokültürel boyutu sırasıyla; siyasal, teknolojik, ekonomik ve hukuki boyutun takip ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Küreselleşmenin en fazla ele alındığı üniteler ise sırasıyla; “Üretim, Dağıtım ve Teknoloji”, “Kültür ve Miras”, “Küresel Bağlantılar”, “Etkin Vatandaşlık”, “Bilim Teknoloji ve Toplum”, “Birey Ve Toplum”, “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” üniteleri şeklindedir.

2018 Öğretim programında küreselleşmenin yansımaları dikkate alınarak hazırlandığı tespit edilmiştir. Öğretim programı içerisinde verilen kazanımlara bakıldığında küreselleşmenin yoğun bir şekilde verilmesi beklenen ünite “Küresel Bağlantılar” ünitesidir. İncelediğimiz kitaplarda bu ünite başlığı farklı isimlerle karşımıza çıkmaktadır. Küreselleşmenin en fazla ele alınması beklenen “Küresel Bağlantılar” ünitesi yedinci sınıf ders kitabında aynı isimle verilmişken, altıncı sınıf ders kitabında “Üretime Katılıyorum” , beşinci sınıf ders kitabında ise “Bu Dünya Hepimizin” isimleriyle verilmiştir. İncelenen ders kitaplarında “Bu Dünya Hepimizin” başlıklı ünite küreselleşmenin en fazla yansıtıldığı ikinci üniteyken, “Üretime Katılıyorum” başlıklı ünite ise küreselleşmenin en fazla yansıtıldığı üçüncü ünite ve “Küresel Bağlantılar” ünitesi de küreselleşmenin en fazla yansıtıldığı üçüncü ünite

olarak tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğretim programı verilenlerin ders kitaplarında yansıtılması bakımından farklılıklar olduğu söylenebilir.

Toparlayacak olursak incelenen ders kitaplarında küreselleşmenin en fazla yer aldığı boyutu sosyokültürel boyuttur. Küreselleşmenin en az yer aldığı boyutu ise hukuki boyutudur. İncelenen ders kitaplarında küreselleşmenin boyutlarının yansıtıldığı en azdan sırasıyla 5.Sınıf, 6.Sınıf, 7.Sınıf olarak tespit edilmiştir. Küreselleşmenin ele alındığı boyutlar birbirleri arasında bağlantılı olduğundan bir örneğin birden fazla boyutta değerlendirilebileceği tespit edilmiştir. Ünitelerin sayfa sayılarına göre yansımaların arttığı veya azaldığı tespit edilmiştir.

5.2. Öneriler

- Küreselleşmenin boyutlarının yansıtılmadığı birden fazla konu başlığı bulunmaktadır. Yeni hazırlanacak kitaplarda bu durum gözden geçirilebilir.
- Başka ülkeler ile bizim ülkemizdeki Sosyal Bilgiler öğretim programı ve ders kitapları karşılaştırması yapılabilir.
- Bu araştırma sonucunda küreselleşmenin en az hukuki boyutuna yer verildiği saptanmıştır. Bu durumun gözden geçirilmesi önerilir.
- Çok hızlı değişmelerin yaşandığı günümüz dünyasının yakından takip edilebilmesi için öğretim programı ve ders kitaplarının hazırlanış süresi kısaltılmalıdır.
- Günümüz dünyasında küreselleşmenin ekonomik boyutunda incelenebilecek olan kripto para kavramına ders kitaplarında yer verilmemiştir. Bu durumun dikkate alınması önerilir.
- Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu içerisine alabileceğimiz küresel salgınlara kitaplarımızda yer verilmemiştir. Bu durumun dikkate alınması önerilir.

KAYNAKÇA

- Agbaria, A. K. (2011). Debating globalization in social studies education: approaching globalization historically and discursively. *Intercultural Education*, 22(1), 69-82.
- Akçay, R. C. (2015). Küreselleşme, eğitimsel yoksunluk ve yetişkinlik eğitimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 159(16), 67-78.
- Akpınar, M. ve Kranda, S. (2018). Küresel bağlantılar öğrenme alanındaki etkinliklerin eleştirel düşünme becerisi kazandırmadaki etkinliğine yönelik öğretmen görüşleri. *Adıyaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(112), 112-184.
- Aktan, C. C. (2002). *Yoksullukla mücadele strateji*. Ankara: Hak İş Konfederasyonu.
- Aktay, Y. (2015). *Küreselleşme çokkültürlülük sahicilik*. İstanbul: Tezkire.
- Aslan, S. (2016). Küreselleşme olgusunun sosyal bilgiler eğitimine etkileri. *Harran Maarif Dergisi*, 1(1), 11-23.
- Aydemir, C. ve Kaya, M. (2007). Küreselleşme kavramı ve ekonomik yönü. *Elektronik Sosyal Bilimler*, 6(20), 260-282.
- Bağce, H. E. (1999). Küreselleşme, devlet ve demokrasi. *Amme İdaresi Dergisi*, 32(4), 4-14.
- Balay, R. (2004). Küreselleşme, bilgi toplumu ve eğitim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 61-82.
- Balkar, B. ve Özgan, H. (2010). Küreselleşmenin ilköğretim kademesindeki eğitim sürecine etkilerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(1), 1-22.
- Baltacı, F. (2016). *Sosyal bilgiler öğretmenleri perspektifinde küreselleşme - Malatya'da bir uygulama*. Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Ünstitüsü.
- Bayar, F. (2008). Küreselleşme kavramı ve küreselleşme sürecinde türkiye. *Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi*, 32(1), 25-34.
- Bilgili, A. S. (2008). *Sosyal bilgilerin temelleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Bozkurt, V. (2000). *Küreselleşmenin insani yüzü*. İstanbul: Alfa.
- Bromley, P. ve Cole, W. (2017). A tale of two worlds: The interstate system and world society in social science textbooks, 1950–2011. *Globalisation, Societies and Education*, 4(20), 425-447.

- Büyükbaykal, C. I. (2014). *Küreselleşme ve küresel çağda medya*. İstanbul: Derin.
- Büyükkaragöz, S. (1997). *Program geliştirme*. Konya: Öz Eğitim.
- Candan, D. G. ve Ergen, G. (2014). 3. sınıf hayat bilgisi ders kitaplarının temel evrensel değerleri içermesi bakımından incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 134-161.
- Corbin, J. ve Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: techniques and procedures for*. Thousand Oaks: Sage.
- Creswell, J. W. (2021). *Nitel araştırma yöntemleri beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (Çev: S. B. Demir ve M. Bütün). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çakar, M. (2008). *Küreselleşmenin ilköğretim sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan konu ve kavramlar üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Uşak: Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çakır, A. (2019). *Ortaokul 5.sınıf sosyal bilgiler dersinde yer alan "küresel bağlantılar" öğrenme alanının öğretiminde görsel materyallerden yararlanmanın öğrenci başarısı üzerine etkisi İstanbul'da bir uygulama*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çalık, T. ve Sezgin, F. (2005). Küreselleşme bilgi toplum ve eğitim. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 55-66.
- Çatak, M. (2015). Türkiye'de sosyal bilgiler eğitim programlarının incelenmesi. *Akev Akademi Dergisi*, 62(62), 69-94.
- Çeken, H., Ökten, Ş. ve Ateşoğlu, L. (2008). Eşitsizliği derinleştiren bir süreç olarak küreselleşme ve yoksulluk. *Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 9(2), 79-95.
- Çelik, M. Y. (2012). Boyutları ve farklı algılarıyla küreselleşme. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(32), 57-73.
- Çınar, İ. (2009). Küreselleşme, eğitim ve gelecek. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Kurumsal Eğitimbilim Dergisi*, 2(1), 14-30.
- Demirel, Ö. ve Ün, K. (1987). *Eğitim terimleri*. Ankara: Şafak.
- Demirezen, S. S. (2011). *Küresel bağlantılar öğrenme alanında yer alan kavramların öğrenilmesinde kavram analizi yönteminin öğrenci başarısı ve tutumuna Etkisi*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demirhan, E. I. (2018). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel bağlantılar öğrenme alanı kapsamında türkiye'ye ilişkin algıları*. Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dere, İ. ve Uçar, A. (2020). Küresel bağlantılar öğrenme Alanının sosyal bilgiler ders kitaplarında yansımalarının incelenmesi. *Yaşadıkça Eğitim*, 34(2), 212-240.
- Devlet Planlama Teşkilatı*. (2001, 11 08). Küreselleşme Özel İhtisas Komisyonu Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Raporu: <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/08>(Erişim Tarihi:12.08.2019)

- Doğanay, A. (2003). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Erbay, Y. (1997). *Kavram olarak küreselleşme, milli kültürler ve küreselleşme*. Ankara: Türk Yurdu.
- Erkal, M. (2011). Küreselleşmenin tesirleri ve ülkemize yönelen tehdit unsurları. *Sosyoloji Konferansları*(27), 1-14.
- Evin, İ. ve Kafadar, O. (2004). İlköğretim sosyal bilgiler programının ve ders kitaplarının ulusal ve evrensel değerler yönünden içerik çözümlemesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(3), 293-304.
- Farrel, C. (1999). *The growing pains on globalization*. New York: Businessweekk.
- Fırıncı, T. (2006). *Küreselleşmenin öğretim programları üzerindeki etkisi (ilköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programı örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Üsttütüsü.
- Floris, G. (1997). Global dimensions in the educational legislation, social studies curriculum and textbooks of greek compulsory education (Grades 1–9). *Mediterranean Journal of Educational Studies*, 9(2) 17-39.
- Forster, N. (1997). *The analysis of company documentation*. California: Sage Publications.
- Giddens, A. (2004). *Modernliğin Sonuçları*. (Çev: E. Kuşdil) İstanbul: Ayrıntı.
- Glenn, B. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Jurnal*, 9(2), 27-40.
- Gompert, D. (1998). *Freedoom and power in the information age*. Washington: National Defense University.
- Gökçe, A. T. (2012). *Eğitim felsefesi*. İstanbul: Lisans.
- Gökpunar, Ö. (2019). *Küreselleşmenin 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarına yansımaları*. Yüksek Lisans Tezi. Afyonkarahisar: Afyonkocatepe Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gömlüksiz, M. N. ve Kılınç, H. H. (2012). Küreselleşmenin eğitim programları üzerindeki etkisine ilişkin akademisyen görüşleri: nitel bir çalışma. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(17), 397-413.
- Gül, T. (2004). Öğretmenlerin kendi eğitim felsefelerini inşa etmeleri üzerine. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(10), 225-241.
- Gültekin, G., Akpınar, M., Nohutcu, M., Özerdoğan, P. ve Aygün, S. (2019). *Ortaokul ve imamhatip ortaokulu 7.sınıf sosyal bilgiler ders kitabı*. Ankara: Meb Yayıncılık.
- Günel, E. ve Pehlivan, A. (2015). Küresel eğitim çerçevesinde vatandaşlık ve demokrasi eğitimi ders kitabı ve öğretim programı. *Journal of Innovative Research In Social Studies*, 6(1), 123-171.
- Günsoy, B. (2006). *Küreselleşme - bir varoluş çözümlemesi*. Bursa: Ekin.

- Hamlemitoğlu, Ő. (2004). *Küreselleşme düŐlerden gerçeklere*. İstanbul: Toplumsal Dönüşüm.
- Harut, S. B. (2019). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı*. Ankara: Ata Yayıncılık.
- Harvey, D. (2019). *Postmodernliğin durumu kültürel deđiŐimin kökenleri*. (Çev: S. Savran) İstanbul: MetiŐ.
- Hoepfl, M. (1997). Choosing qualitative research: a primer for technology education researchers. *Journal of Technology Education*, 9(1), 47-63.
- İŞeri, A. (2020). Küresel beceriler ve ders kitaplarına yansıması. *Türk Eğitim Bilimleri*, 18(1) 296-325.
- IŞık, Ő. (2020). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kaçmazoğlu, H. B. (2002). Doğu-batı çatıŐması aÇısından globalleŐme. *Eğitim AraŐtırmaları Dergisi*, 0(6), 44-45.
- Kamens, D. ve McNeely, C. (2010). Globalization and the growth of international educational testing and national assessment. *Comparative Education Review*, 54(1), 5-25.
- KarabıÇak, M. (2002). Küreselleşme sürecinde gelişmekte olan ülke ekonomilerinde ortaya çıkan yönelim ve tepkiler. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi*, 7(1), 115-131.
- Karaboğa, M. T. (2018). Küreselleşme sürecinin eğitim kurumları üzerindeki etkilerine yönelik bir tartışma. *Akademik Bakış Dergisi*, 66(3), 134-144.
- Karacan, H. (2018). Beşinci sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programı ve ders kitaplarında yer alan milli ve evrensel değerlerin analizi. *Journal of Innovative Research In Social Studies*, 4(2), 1-10.
- Karakuş, S. ve Akpınar, M. (2021). Türkiye'deki 7.Sınıf sosyal bilgiler ders kitabında küreselleşme olgusunun incelenmesi. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 374-404.
- Karaman, K. (2010). Küreselleşme ve eğitim. *Journal of World of Turks*, 2(3), 131-144.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Keser, H. (2004). İlköğretim 4.sınıf bilgisayar ders kitaplarının görsel tasarım ilkelerine göre değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri*, 2(3), 261-280.
- Kılıçoğlu, G. (2015). *Sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- King, A. D. (1998). *Kültür küreselleşme ve dünya sistemi*. (Çev: Ü. H. Yolsal ve G. SeÇkin) Ankara: Bilim ve Sanat.
- Kızılçelik, S. (2012). *Küreselleşme ve sosyal bilimler*. Ankara: Anı.
- M.E.B. (2015). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu .

- M.E.B. (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar)*. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı: <https://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=354> (Erişim Tarih: 12.05.2020)
- M.E.B. (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar)*. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı: <https://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=354> (Erişim Tarih: 12.05.2019)
- Merriam, S. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. Jossey-Bass.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2005). *Sosyal bilgiler öğretim programı*. Ankara: Milli Eğitim.
- Modelska, G., Devezas, T. ve Thompson, W. R. (2008). *Globalization as evolutionary process modeling global change*. London And Newyork: Routledge.
- Nişancı, E. (2003). Küreselleşme, ulus devlet ve etik. *Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 27-40.
- O'Leary, Z. (2017). *The essential guide to doing your research project*. Sage Publications.
- Özdemir, S. (1998). *Medya emperyalizmi ve küreselleşme*. İstanbul: Timaş.
- Öztürk, F. ve Günel, E. (2016). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel sistemler, küresel eğitim ve çeşitlilik kavramlarına ilişkin algısı. *Elementary Education Online*, 15(1), 172-185.
- Robertson, R. (1999). *Küreselleşme toplum kuramı ve küresel kültür*. (Çev: Ü. H. Yolsal) Ankara: Bilim ve Sanat.
- Safran, M. (2008). *Sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Sağlam, M., Vural, L. ve Akdeniz, C. (2011). Küreselleşmenin türkiye' deki ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programı ve ders kitaplarında görülen yansımaları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(35), 01-15.
- Sarı, M. H. (2016). *Eğitim bilimine giriş* Ankara: Pegem Akademi.
- Sarıtaş, M. Z. (2005). *Yeni dünyada siyaset - küreselleşmenin siyasal boyutu*. İstanbul: Bilgi Dönüşüm.
- Sönmez, V. (1999). *Sosyal bilgiler öğretim ve öğretmen kılavuzu*. İstanbul: Milli Eğitim.
- Sönmez, V. (2020). *Eğitim felsefesi*. Ankara: Anı.
- Şahin, C. (2003). *Sosyal bilgiler konu alanı ders kitabı inceleme Kılavuzu*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Şahin, E. (2019). *Ortaokul ve imamhatip ortaokulu sosyal bilgiler 6. sınıf ders kitabı*. Ankara: Anadolu Yayıncılık.
- Talas, M. (2016). *Küreselleşme olgusu*. Ankara: Tercan.

- Tanrıverdi, E. G. (2017). *Sosyolojik açıdan küreselleşme ve ulus-devlet*. Ankara: Seçkin.
- Tekin, H. (1991). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Yargı.
- Tezcan, M. (2002). *Postmodern ve küresel toplumda eğitim*. Ankara: Anı.
- Türer, A. (2009). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Detay.
- Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (TASAM)*. (2006, 12 14). Küreselleşmenin Boyutları ve Etkileri: https://tasam.org/tr-TR/Icerik/211/kuresellesmenin_boyutlari_ve_%20 (Erişim Tarih: 12.12.2020)
- Ulu, C. T. (2015). *6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programı ve ders kitabında küreselleşme olgusunun incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Uşak: Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)*. (2015, Ekim 07). ILO Adil bir küreselleşme için sosyal adalet bildirgesi: https://www.ilo.org/ankara/about-us/WCMS_412373/lang--tr/index.htm (Erişim Tarihi: 02.01.2021)
- Uluslararası Para Fonu (IMF)*. (2002, 04 12). Küreselleşme: Tehdit mi, fırsat mı?: <https://www.imf.org/external/np/exr/ib/2000/041200to.htm#II>(Erişim Tarihi: 05.02.2021)
- Üçarkuş, E. (2016). *5. sınıf küresel bağlantılar öğrenme alanının kazanım, içerik, öğretme-öğrenme ve ölçme-değerlendirme sürecinin öğretmen görüşlerine göre*. Yüksek Lisans Tezi. Erzincan: Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yılmaz, K. ve Horzum, M. B. (2005). Küreselleşme bilgi teknolojileri ve üniversite. *Malatya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(10)103-121.

